

1247

~~181 85~~

Ц. ИСТ. 481 1 й Архив 1947

1247. (№ 3085), 32. საზოგადოების წიგნის კრების ოქმები და ანგარიშები. 1911 წ. აპრილის 24. ფურ. 107.

1911.
109ა.

3085 1 181

Центральный государственный исторический архив Грузинской ССР в г. Тбилиси

Лист использования документов

Фонд № 487 год _____ опись № 1 ед. хр. № 1247

Дата использования	№ использованных листов	Для какой цели использован документ	Характер использования документа (снята копия, сделана выписка)	Подпись лица, сделавшего запись
1	2	3	4	5
18.11.80		<i>განმარტვამ</i>	<i>განმარტვამ</i>	<i>მ. შაბაძე</i>
26.12.80	8.1, 68,68, 70,71.	<i>განმარტვამ</i>	<i>განმარტვამ</i>	<i>მ. შაბაძე</i>
20.01.81		<i>განმარტვამ</i>		<i>მ. შაბაძე</i>

14

ფ. 481

მ. 3085

ს. 32

საქმე

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისა

1911 წელს სიბუჯო ქართლ საქმე

21-23 & 24 აქტივ ქართლ საქმე

შესახებ

დაიწყო 1917 წ.

გათავდა 191 წ.

107 უარცხელ შიიყავს საქმე.

მდივნის მოულოდნელმა დატუსაღებამ სრულიად ხელი მოუცარა გამგეობას და იძულებული გაავხდით სეირნობა სხვა მოხერხებულ დროისათვის გადაგვედო. ამ გვარად სეირნობა დღესასწაულისთვის გაწეულმა წინასწარმა ხარჯმა უქმად ჩავიარა და საგრძნობელი ზარალი ვნახეთ. (მდივნის დატუსაღებამ და ხუთის წევრის დაკლებამ დიდად შეაფერხა გამგეობის მოქედება, რადგან მრავალი საგანი და საქმე, რომელთა გამორკვევა და წარმოება მათ ჰქონდათ ჩაბარებული, უპატრონოდ დარჩა. ესაა მიზეზი, რომ გამგეობამ შესაძლებელად ვერ დაინახა მოეწვია შარშან საზოგადო კრება. ჩვენის საზოგადოების დაარსების დღიდან წლიური საზოგადო კრება არა ყოფილა მოწვეული: 1905 და 1910 წლებში.

მოულოდნელი ამბები და გარემოებანი წელსაც განმეორდა. მოკიდეთ თუ არა ხელი მასალის მომზადებას წლიურის ანგარიშისათვის, დაატუსაღეს ადმინისტრაციული სავეწესით ახალი საქმის—წარმოებელი და ამ გვარად განმეორდა სამწუხარო ამბავი შარშანდელის წლისა. ეს სამწუხარო ამბავია იმის მიზეზი, რომ გამგეობამ ვერ შესძლო წარმოედგინა საზოგადო კრებისათვის ყველა ის მასალა, რის წარმოდგენასაც გამგეობა აპირობდა.

მიუხედავად ამოდენა განსაცდელისა, გამგეობას არ შეუჩერებია თვისი მუშაობა. მართალია, გამგეობის შედგენილობა ზოგჯერ არ შეეფერებოდა ხოლმე წესდების მოთხოვნილობას, მაგრამ წევრთა კანდიდატების მოშველებით და მათის დახმარებით გამგეობა განაგრძობდა საქმიანობას იმავე გზით და გეგმით, რომელიც შეიმუშავა 1909 წელს და ამჟამად გამგეობა წარმოგიდგენთ განსახილველად რაოდენიმე სპეციალურ მოხსენებას და ორის წლის ანგარიშსა: 1909 და 1910 წლებისას.

მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა

ქ. შ. წერა-კითხვის გამავრც. სასოციალისტური კამპეინის

ქართულ-რუსულ ფრანგულის ლექსიკონის გამოცემის შესახებ.

ერთადერთი ქართულ-რუსული ლექსიკონი დ. ჩუბინაშვილისა დღეს სრულდებით აღარ იშვებოდა და ამნაირად დაუკმაყოფილებელი რჩება ის მოთხოვნები, რომელსაც ის აკმაყოფილებდა. მართალია, გვაქვს მეორე ლექსიკონი—საბა ორბელიანისა—, მაგრამ ის ძალიან მოკლე და ჩუბინაშვილის ლექსიკონის მაგივრობას ვერ გასწევს. ამ გარემოებამ აიძულა გამგეობა შესდგომოდა ზრუნვას ლექსიკონის გამოცემისათვის. საქმის განხილვის შემდეგ გამგეობა იმ აზრისა შეიქნა, რომ ჩუბინაშვილის ლექსიკონის ხელახლად გამოცემა აღარ შეიძლებოდა. ის სხვა ნაკლებეანებათა გარდა არც სრული მასალის მხრით. იმის გამოსარკვევად, თუ როგორ შემდგარიყო ახალი ლექსიკონი, გამგეობამ მოიწვია 15-მდე გარეშე პირი და სთხოვა მათ გამოეთქვათ თავიანთ აზრი. სავნის განხილვის შემდეგ მოწვეულთ პირთა უმეტესობამ დაასკვნა აზრი, რომ საჭიროა შესდგეს ახალი ლექსიკონი, რომელიც უნდა იყოს ჩუბინაშვილის ლექსიკონის მინაფარე იმ განსხვავებით, რომ აცილებულ იქნას მისი შეცდომები და შეესებულ იქნას ახალის მასალით. ამას გარდა საჭიროდ იქნა ცნობილი, რომ ლექსიკონი იყოს სამეცნიერო—ქართულ-რუსულ-ფრანგული. რაც შეეხება კითხვას, თუ ვის უნდა მიწოდებოდა ლექსიკონის შედგენა ამ სახით, კრებაში უმეტესობამ საუბარობისგან სცნო, რომ რედაქტორობა დაჰკისრებოდა ერთს კაცს, რომელიც თანამშრომლებად მოიწვევდა ვისაც საჭიროდ დაინახავდა.

მოწვეულ პირთა უმეტესობის აზრის თანახმად, გამგეობამ საჭიროდ მიიჩნია ქართულ-რუსულ-ფრანგულის ლექსიკონის გამოცემა, რადენადაც შეიძლებოდა მალე, რომ დაეკმაყოფილებინა მოთხოვნილება. ეს მოთხოვნილება კი მეტად საპატიოა. ასეთი ლექსიკონი საჭიროა ერთის მხრით ქართველთათვის, მეორე მხრით უცხოთათვის. როგორც ძველს მწერლობაში, ისე ახალში და სახალხო ნაწარმოებებში ქართველს მკითხველს ხვდება ბლომად იმისთანა სიტყვები, რომელთა მნიშვნელობა არ ესმის. ამიტომ ახალი ლექსიკონი უნდა შეიცავდეს ყველა იმ სიტყვების განმარტებას, რომელნიც კი ნახმარნი არიან, როგორც დაბეჭდილ ნაწერებში, ისე ხელთნაწერებში, რომელნიც საქმად ცნობილნი არიან და დღეს თუ ხვალ უნდა დაბეჭდილ იქნენ (მაგალ. როსტომიანი, ვახტანგის სამართლის წიგნი და სხ.) სიტყვათა მნიშვნელობის განმარტება, ცხადია, ქართულად უნდა იყოს, მაგრამ ვრცელი კი არ იქნება და არც სამოწმებელი ციტატები იქნება მოყვანილი, გარდა ზოგიერთის შემთხვევებისა, როდესაც განმარტება ცოტაც არის საეჭოო იქნება. ქართულად სიტყვების განმარტების გარდა, იქნება მათი განმარტება აგრეთვე რუსულის და ფრანგულის სიტყვების საშუალებით. ეს საჭიროა როგორც იმ ქართველთათვის, რომელნიც რუსულს და ფრანგულს სწავლობენ, ისე იმ უცხოთათვის, რომელნიც ქართულს სწავლობენ და ენათა დახმარებით.

ასეთია გამგეობის აზრი ქართულ-რუსულ-ფრანგულის ლექსიკონის გამოცემის შესახებ და, თუ საზოგადო კრება მოიწონებს ამ აზრს, გამგეობა შეუდგება მის განხორციელებას.

მაგრამ არის კიდევ მეორე მხარე ამ კითხვისა, რომელიც აგრეთვე უნდა განხილულ და მოწონებულ იქნას საზოგადო კრების მიერ. საქმე ის არის, რომ საზოგადოებას არა აქვს თავისუფალი თანხა სტენდულის ლექსიკონის გამოსაცემად. რადგან ამ საქმის განხორციელება გამგეობას მეტად სასარგებლოდ და საჭიროდ მიაჩნია, ამიტომ იგი ფიქრობს, რომ ხარჯის დასაფარავად შესაძლებელი იქნება ვისესხოთ საგანგებო თანხებიდან საჭირო ფული იმ პირობით, რომ გამოცემის შემოსავალი უბრუნდებოდეს თანხებს, ვიდრე მთლად არ გადაიხდება ვალი. რადენადაც შესაძლებელი იყო, გამგეობამ იანგარიშა თუ რა ხარჯი მოუვიდოდა ლექსიკონის გამოცემაზე (2000 ო. ჩუბინაშვილის ლექსიკონის ფორმატის 1500 გვერდი) და დააღდა იმ აზრს, რომ ამ საქმისთვის დასჭირდება 8323 მანეთითგან 10948 მანეთამდე და ამნაირად ცალი დაჯდება 4 მ. 17 კ.—5 მ. 43 კ.

ამნაირად, თუ ლექსიკონის გამოცემა მოწონებული იქნება, საზოგადო კრებამ უნდა ნება დართოს გამგეობას, რომ საჭირო ხარჯის გასაწევად ისესხოს ფული იმ თანხებიდან, რომელთაგანაც შესაძლებლად დაინახავს, მოხსენებულის პირობით.

ანგარიში

„ქართულთა შორის წერა-კითხვის
გამაურცელებელის“ სასოგადოების

გოქმედებისა

1909 და 1910 წლებისა

წელიწადი XXXII.

თ ბ ი ლ ი ს ი

სტამბა ბ. კილაძისა ველიამინოვის ქ. 6.

1911.

ანგარიში

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გავა- რსებადელ საზოგადოების მოქმედებისა 1909 და 1910 წლისა

პირველი ნაწილი.

I.

საზოგადოების წევრნი:

1909 წლის 1 იანვარს საზოგადოებას ჰყავდა 393 წევრი: 8 საპატიო, 57 დამფუძნებელი და 328 ნამდვილი წევრი. ახლად მიღებულ იქმნენ 4 იანვარს და 20 დეკემბერს 1909 წ. საზოგადო კრებაზედ 487 წევრი. წლის განმავლობაში დააკლდა 1 დამფუძნებელი და 300 ნამდვილი წევრი, რომელთაც საწევრო ფული არ შემოიტანეს. წლის დამლევს საზოგადოებაში იყო 580 წევრი: 8 საპატიო, 56 დამფუძნებელი და 516 ნამდვილი წევრი. 1910 წლის განმავლობაში მიემატა 168 ნამდვილი წევრი და დააკლდა 1 საპატიო და 494 ნამდვილი წევრი, რომელთაც საწევრო ფული არ შემოიტანეს, 1910 წლის დამლევს საზოგადოებაში იყო 253 წევრი: 7 საპატიო, 55 დამფუძნებელი და 191 ნამდვილი წევრი.

საპატიო წევრნი:

- 1, გოგებაშვილი იაკობ სვიმონის ძე, არჩეულია 1890 წელს
- 2, ჭავჭავაძე კნ. ოლგა თადეოზის ასული „ 1894 „

მათი კანდიდატები: ანნა არდაზიანი, ტერ. ხმიადაშვილი და ივ. ჭავჭავაძე.

სარევიზიო კომისიის წევრები:

ანდრია ლულაძე რევიზორია 1895 წლ.
 შიო დედაბრიშვილი " 1908 წლ.
 ალექს. მიქაბერიძე " 1908 წლ.

1910 წლ. გამგეობის წევრობას თავი დაანება ი. ლულაძემ, რომლის მაგივრად მოწვეულ იქმნა კანდიდატი ქ. ტ. ხმიადაშვილი, ამავე წელს თავი დაანება გ. ლასხიშვილმა, ს. ფირცხალავამ და პ. სურგულაძემ, მათ მაგივრად მოწვეულ იქმნენ კანდიდატები ან. არდაზიანი და ივ. ჭავჭავაძე.

გამგეობას 1909 წლის განმავლობაში ჰქონდა 43 სხდომა, ხოლო 1910 წ. 45 სხდომა. გამგეობის წევრთაგანი დაესწრო.

	დაესწრენ	
	1908	1910
თავმჯდ. გიორგი ყაზბეგი	35	30
იაკობ ლულაძე	18	—
დ. კარიჭაშვილი	33	34
გიორგი ლასხიშვილი	29	12
ს. ფირცხალავა	43	17
ფილ. გოგიჩაიშვილი	29	21
ალ. ყიფშიძე	35	38
ალ. მდივანი	18	22
ლ. ბოცვაძე	33	38
პ. სურგულაძე	28	22
ტ. ხმიადაშვილი	4	12
ანნა არდაზიანი	—	5
ივ. ჭავჭავაძე	—	28

1909 გამგეობის სხდომებს თავმჯდომარეობდა გ. ყაზბეგი 35 ჯერ, იაკობ ლულაძე 3 და დ. კარიჭაშვილი 5 ჯერ.

1910 გამგეობის სხდომებს თავმჯდომარეობდა გ. ყაზბეგი 33 ჯერ, ალ. მდივანი 10 ჯერ, ალ. ყიფშიძე 1 და გ. ლასხიშვილი ერთჯელ.

1910 წლის 29 აპრილამდის გამგეობის მდივანად იყო წვერი გამგეობისა სამს. ფირცხალავა, ხაზინადრად ალ. ყიფშიძე, მაისსა და ივლისში მდივნის თანამდებობას ასრულებდა დ. კარიჭაშვილი, შემდეგ ლ. ბოცვაძე, ხოლო 10 სექტემბრიდან კი გამგეობის საქმის მწარმოებლად მოწვეულ იქმნა ს. კაკაბაძე.

გამგეობის სხდომაზედ 1909 წ. გაირჩა სულ 423 საქმე, ხოლო 26 გადაიღო შემდეგი კრებისათვის. 1910 წ. გაირჩა 410 საქმე და 18 გადაიღო შემდეგი სხდომისათვის.

III.

საზოგადოებას საანგარიშო წელს ჰქონდა 13 სკოლა.

1, სკოლები, რომელთაც თავისი ხარჯით ინახავს: კავკაიისა, ბათომისა, გომარეთისა, ყალამშიისა, საგურამოს ილია ქავჭავაძისა, ბაქოსი და სოხუმისა.

2, სკოლები, რომლებსაც თავისი ხარჯით ინახავს ქუთაისის სათავად-აზნაურო საადგილ-მამულო ბანკი: ა) ქუთაისის სათავად-აზნაურო სკოლა და ბ) მისი განყოფილება ძველ-სენაკში.

3, სკოლები, რომლებსაც საზოგადოება ინახავს სოფლის ან ქალაქის დახმარებით: წინარეხისა, გიორგი-წმინდისა, საგარეჯოსი და ნავთლულისა.

1910 წლის მაისში საგარეჯოს სკოლა დაიხურა.

1911 წლის 1 იანვრიდან საზოგადოებას აქვს 12 სკოლა: კავკაიისა, ბათომისა, გომარეთისა, ყალამშიისა, საგურამოსი.

მოს ილია ჭავჭავაძისა, ქუთაისისა, სენაკისა, წინარებისა, გიორგი წმინდისა, ნავთლულისა, სოხუმისა და ბაქოსი.

IV.

1909 წლის I იანვრისთვის საზოგადოებას ჰქონდა 13 ბიბლიოთეკა-სამკითხველო. 1) ტფილზის I, 2) ტფილისის II, 3) ახალციხის 4) უდისა, 5) დიდი-ჯიხაიშისა, 6) ტფილისის III, 7) ხონისა, 8) ტფილისის IV, 9) ახალსენაკის 10) ქარელის, 11) ტობანიერის 12) ქვიანის 13) მათხოჯის.

1909 წლის განმავლობაში დაარსდა 10 ბიბლიოთეკა-სამკითხველო, 1) მარტყოფისა 2) ქვემოქალისა 3) მუხიანისა, 4) ქვიტირისა, 5) საჭილაოსი, 6) კულაშისა, 7) ჩოხატაურისა, 8) გომახურისა 9) საჯავახოსი და 10) ყვირილისა.

1910 წლის განმავლობაში დაარსდა ქრებალოს, დიდუბის, ბორჯომის, ძევერის ბიბლიოთეკები.

დაიხურა ტფილისის I ბიბლიოთეკა.

1911 წლის I იანვრისთვის საზოგადოებას აქვს ბიბლიოთეკა-სამკითხველოები:

		დაარსებულია. პასუხის მკვებელი გამგეა.
ტფილისში:	ვერისა	1894 წ. ან. წერეთელი
	ნაძალადევისა	1901 ტ. ხმიადაშვილი
	ავლაბრისა	1909 ჰ. მამრადე და 1910 წ. კი შ. მიქელაძე.
	ავქალისა	1909 ელ. დანილენკო
	დიდუბისა	1910 ალალო თუთაევი
	მარტყოფისა	1909 მლ. ა. ვეიტაშვილი
	ქარელისა	1908 მლ. იას. ოქროპირიძე
	ქვემოქალისა	1909 თ. ის. ჯავახიშვილი
	ახალციხისა	1895 მლ. ბ. კანდელაკი
	უდისა	1897 ივ. მერაბიშვილი
	ხონისა	1901 მიქ. ქუთათელაძე

12

დიდიჯიხაიშისა	1898	გერ. ნუცუბიძე
ტობანიერისა	1908	მლ. იუს. მამფორია
მათხოჯისა	1908	მლ. ბ. მელაძე
მუხიანისა	1909	ს. ჯინჭველაშვილი
ს. ქვიტირისა	1909	გრ. კანდელაკი
საქილაოსი	1909	მლ. ონ. ხუნდაძე
ყვირილისა	1909	თ. ნანეიშვილი
მუხურისა	1908	არისტ. გაბრიჭიძე
ახალსენაკისა	1909	მლ. დ. პარკაია
ქრებალოსი	1909	დიმ. ყიფიანი
ძვევრასი	1910	არ. ჯავახიშვილი
ბორჯომისა	1910	ნიკ. ჯომარჯიძე

V.

საზოგადოების განყოფილებანი.

1. ახალსენაკისა, (1909) გამგეობის თავმჯდომარე ~~ლუკა~~
~~უაწყანო. წევრები—~~ პოლიკარპე ლორთქიფანიძე და ოლგა
ხოფერია.

2. ბათუმისა, (1909 წ.) გამგეობის თავმჯდომარე გიორ-
გი ყურული. წევრები—ეკვთიმე ბერძენიშვილი, ნიკოლოზ
გოგიტიძე, პეტრე მეფ-საშვილი, ალექსანდრე მსხიკაძე, ნიკ.
საბაშვილი და ალექსანდრე შატილოვი.

3. ბაქოსი, (1909 წ.) გამგ. თავმჯდ. მიხეილ თაქთაქი-
შვილი, წევრები: ვლად. ახოძაძე, პლ. გელოვანი, დ. თედო-
შვილი, სვ. კვიციანიშვილი, ანტ კოჩინევი, რაქდენ ნაცვლი-
შვილი, ვას. ხუჩუა, ეფ. მესხი, 12 მაისს 1910 წ. საზოგა-
დო კრებამ კიდევ აირჩია ხუთი წევრი, 1. ახვლედიანი ვ.,
2. გრ. ქებაძე, 3. მიხ. ნასიძე, 4. ივ. ელიაშვილი და 5. დ.
ჯორჯიკია. წლის განმავლობაში ეფ. მესხმა თავი დაანება გამ-

გეობაში სამსახურს, მის მაგიერ მოწვეულ იქნა კანდ. მიხ. კალანდარიშვილი.

4. კავკავისა. (1909 წ.) გამგეობის თავმჯდ. ტიტე კახიძე, წევრები: ივ. ფიცხელაური, ვას. ზირაქიშვილი, პ. მეფურნიშვილი, გრ. ბურდული, პავლე გედევანიშვილი, ის. ელერდაშვილი, მოსე კალანდარიშვილი, თ-დი იასონ . ლორ-თქიფანიძე, იასონ მაისურაძე, ზაალ მქედლიშვილი, მღვ. გიორ-გი ნათაძე, ივ. ნადიბაიძე, თომა სარაჯიშვილი, ადამ ფორა-ქაშვილი, ნესტორ ლამბარაშვილი, იოსებ შვილიევი.

5. სამტრედიისა (1909 წ.) გამგ. თავმჯდომარე გ. სიხარულიძე, წევრები: ვასილ ასათიანი, გიორგი ღუნღუა, ელისო კალანდაძე, ირ. სიხარულიძე, გრ. ურუშაძე და ილია ჯაში.

6. ქუთაისისა (1909 წ.) გამგ. თავმჯდომარე გ. ზდანო-ვიჩი, წევრები: იასონ ბაქრაძე, ბართლომე მოსეშვილი, იოსებ ოცხელი, იაკობ ფანცხავა, სამსონ ყიფიანი და სილ. ხუნდაძე.

7. ყვირილისა (1909 წ.) გამგ. თავმჯდომარე კნ. ბარბა-ლე წერეთელი, წევრები: მლ. კონსტანტინე დვალი, ვარლ. გარდავაძე, მ. გაჩეჩილაძე, ბესარ. კელენჯერიძე, პლ. კიკნა-ველიძე, ნ. მესხი.

8. ქიათურის (1909 წ.) გამგ. თავმჯდომარე კიტა აბა-შიძე, წევრები: ივ. გომელაური, ირ. დეკანოზიშვილი, ალ. მითაიშვილი და სოფრ. ტარუაშვილი.

9. ხონისა. (1909 წ) გამგ, თავმჯდომარე ალექსი ქიქი-ნაძე, წევრები: მათე ბახტაძე, გრიგოლ ბურჭულაძე, პოლ. კიკალიშვილი, ივ. შარაშიძე და ლავ. ჩიმაკაძე.

10. თელავისა (1909 წ) გამგ. თავმჯდომარე თ. მაქსი-მილ: ქავჭავაძე, წევრები: ვასილ კახიძე და ნიკ. მამინაიშვილი.

11. სოხუმისა (1909 წ.) გამგ. თავმჯდომარე კნ. მარ. ანჩაბაძისა, წევრები: დესპინე გელოვანი, კნ. ანნა ავალიშვილი, ოლგა გოგრიჩიძე, სპ. ღუნდუა, ნიკ. თავდგირიძე, ვლ. მახვილაძე, ნინო თურქია, გაბუ თურქია, რაქდენ კაკუბავა, გრაფ. ელენე სოლოგუბისა, აღ. სანაძე, ნიკ. ჩიქოვანი, კორნ. ჯუღელი, ანთ. ჯუღელი და ივ. ცეცხლაძე.

12 ფოთისა (1910 წ.) თავმჯდომარე იონა მეუნარგია, გამგ. წევრნი: ვლადიმერ იესეს ძე გაგუა, იოსებ ივანეს ძე კობრეიძე, აღ. იაგულოვი, ლავრ. წულაძე, იასონ ალექსიშვილი.

13. ბორჯომისა (1910 წ.) თავმჯდომარე ვლ. ყიფიანი, წევრები: მიხეილ ქიმერიძე, ზაქარია დანელია და ნ. ჯომარდიძე. წლის განმავლობაში თავმჯდომარემ ვლ. ყიფიანმა თავი დაანება თანამდებობას, მის მაგიერ არჩეულ იქნა ნიკ. ჯომარდიძე.

განყოფილებათა შემოსავალ-

შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი

განყოფილებანი.	შემოსავალი											
	წვერთა რაოდენობანი.	წარსული წლის ნაშთი	საწვერო ფული	ბაგეიდან, ქალაქის თვითმართველობის.	საღამო, კონცერტი, სეირნობისაგან.	შემოწირულება.	ყულაბკით.	სესხი	სხვა	სულ	სახლის ქირა.	
1909 წ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.
1 ახალ-სენაკის	97	—	129	—	607 68	207 65	—	—	58	—	10	40
2 ბათუმის	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3 ბაქოს . .	140	—	421 50	—	1004 89	1882 90	—	—	115 58	—	34	00
4 კავკაზის	164	1383 82	958 50	—	2259 81	200 29	—	—	200 40	—	50	—
5 სამტრედიის	38	—	54	—	333 14	—	—	—	15	—	—	—
6 ქუთაისის	—	—	385	—	405 04	49 16	46 72	—	—	—	—	—
7 ყვირილის	59	—	123 30	—	136 43	117	—	—	5 40	—	—	—
8 ტიათურის	40	—	36	—	57 23	—	—	—	—	—	—	—
9 ზონის . .	33	—	21	—	169 09	222 95	—	—	47 23	—	—	—
10 თელავის .	55	—	165	—	—	282 87	—	—	—	—	—	—
	626	1383 82	2293 30	—	4973 31	2962 82	46 72	—	441 61	12	—	165
1910 წ.												
1 ახალ-სენაკის.	69	724 60	109 50	—	208 64	3	—	—	—	—	—	—
2 ბათუმის .	161	96 94	707	500	2133 70	120 90	—	1400	—	—	—	52 8
3 ბაქოს . .	73	1501 09	315	—	3520 10	1576 69	—	—	172 99	—	—	778 8
4 ტიათურის	35	59 97	—	—	—	—	—	—	74 45	—	—	—
5 ფოთის . .	73	—	219	—	166 75	—	—	—	—	—	—	—
6 ბორჯომის	30	—	140	—	230	55 55	—	—	100	—	—	—
	441	2382 60	1490 50	500	6259 19	1756 14	—	1400	347 44	—	831	19

გ ა ს ა ვ ა მ ა

გ ა ს ა ვ ა მ ა

სახლის ქირა.		ინვენტარი.		გათობა და განათება.		საკანცელარო და წერილმანი.		კურნალ-ვაზეთები და წიგნები.		ბიბლიოთეკის შენახვა.		ჯამაგირი მასწავლებელთა და მსახ.		სასწავლო ნივთები.		მოფარ გამგეობას 20% შემოსავლისა.		სხვა		სულ	
მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.
40	—	122	10	494	—	11	98	33	71	30	—	—	—	—	—	—	—	35	—	277	73
300	—	561	26	72	50	108	01	—	—	—	—	473	15	96	44	102	—	210	42	1923	78
—	—	692	83	586	54	180	66	10	90	—	—	2533	—	—	—	—	—	185	50	4189	43
—	—	218	09	—	—	10	51	—	—	69	11	—	—	—	—	80	43	24	—	402	14
—	—	7	24	—	—	31	96	17	50	—	—	—	—	—	—	—	—	130	20	186	90
—	—	50	85	—	—	78	43	67	39	48	—	—	—	—	—	—	—	92	65	337	32
—	—	—	—	—	—	14	62	—	—	—	—	—	—	—	—	18	64	—	—	33	26
—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	140	10	—	—	—	—	—	—	291	19	443	29
—	—	—	—	—	—	23	18	—	—	—	—	—	—	—	—	90	—	—	—	113	18
210	—	1652	37	663	98	471	35	129	50	287	21	3006	15	96	44	291	07	968	96	7907	03
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	838	67	—	—	—	—	—	—	11	—	849	67
4	—	52	89	397	95	104	22	44	25	—	—	3500	—	—	—	—	—	846	77	4946	08
7	—	778	30	119	75	106	55	29	33	89	42	2100	—	111	47	307	58	368	80	6211	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	89	30	99	45	88
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	15	44	15
—	—	—	—	—	—	60	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	90	91	450	91
41	—	831	19	517	70	270	77	73	58	1228	09	5600	—	111	47	322	47	1392	62	12547	89

სკოლების მდგომარეობა.

190⁸/₉ და 190⁹/₁₀ წლებში „წერა-კითხვის გამავრცელებელი“ საზოგადოების გამგეობის უწყებაში იყო შემდეგი სკოლები: ბათუმის, წინარების, ძველი-სენაკის, კავკავის, გომარეთის, ყალამშიის, საგურამოს, გიორგი-წმინდის, საგარეჯოს და ნავთლულის. ამათში საგარეჯოს სკოლა არსებობდა მხოლოდ ერთ წელიწადს, შემდეგ დაიკეტა უსახსრობის გამო. ამ წლიდგანვე გაიხსნა სკოლა სოხუმში, 1909 წლიდან ბაქოში ადგილობრივ განყოფილების მიერ. 1910 წლის 1 ენკენისთვიდან გაიხსნა სოფელ გერგეთში სკოლა, რომლისთვისაც მასწ. ჯამაგირს კისრულობს გამგეობა. ამ წლებში ზემოდ მოხსენებული სკოლები დაათვალიერეს გამგეობის წევრებმა ლ. ბოცვაძემ და პ. სურგულაძემ. ზოგი კი დაუთვალიერებელი დარჩა. როგორც საზოგადო კრებასაც მოეხსენება, ჩვენი სკოლების საერთო ნაკლს შეადგენდა ის გარემოება, რომ სკოლებს არ ჰქონდათ დროს შესაფერისი საერთო პროგრამა ყველა საგნებისა; საჭირო იყო ძველი პროგრამის შეესება-შესწორება. გამგეობამ უკვე მიაქცია ყურადღება ამ გარემოებას, დაბეჭდა ცალკე ვრცელი პროგრამები, სწავლაში ხელსაწყო ნივთების ჩვენებით დაუგზავნა ყველა სკოლებს და 1910 წლის 1 ენკენისთვიდან სავალდებულოდ გახდა მისი განხორციელება სკოლებში. ზოგს სკოლებს, რომელთაც საზოგადოება ინახავს თავის ხარჯით (ყალამშიის, გომარეთის და წინარებისას) გამგეობამ ახალ პროგრამებთან ერთად სწავლაში საჭირო ხელსაწყო ნივთებიც დაუგზავნა. ამ სახით გამგეობამ უკვე სისრულეში მოიყვანა საზოგადო კრების აზრი ამ საგნის შესახებ.

190⁸/₉, 190⁹/₁₀ წლებში დათვალიერებულ იქნა შემდეგი სკოლები: 1) ბათუმის 1909 წლის მაისის 19 და 20 და 1910 წელს მაისის 22, 2) ძველი-სენაკის სკოლა 1909 წელს 21 და 23 მაისს და 1910 წელს 24 მაისსა, 3) წინარებისა 1909

წ. 6 და 7 მაისს, 4) კავკავის სკოლა 1909 წ. 19, 20, 21 და 22 მაისს, 5) საგურამოს სკოლა 1909 წლის 1 ივნისს და 1910 წლის 10 აპრილს, 6) ყალამშიის სკოლა 1909 წლის 7 მაისს, 7) გომარეთის სკოლა 1909 წლის 9 მაისს, 8) გიორგიწმინდის სკოლა 1909 წლის 22 აპრილს, 9) საგარეჯოს სკოლა 1909 წლის 23 აპრილს, 10) ნავთლოლის სკოლა 1910 წლის აპრილში და მაისში.

რევიზორებმა წარმოუდგინეს გამგეობას ვრცელი ანგარიშები ხსენებულს სკოლებში სწავლა-აღზრდის მდგომარეობის შესახებ ყოველ ღირსება-ნაკლულევიანების ჩვენებით. გამგეობამ განიხილა ეს მოხსენებანი და მიიღო სათანადო ზომები ნაკლულევიანებათა გასასწორებლად. პირი რევიზორთა მოხსენებისა ეგზავნებოდათ სკოლებს და ევალებოდათ მიექციათ ყურადღება იმ შეცდომებისათვის, რაც რევიზორთ ჰქონდათ მოხსენებული თავიანთ ანგარიშში.

კერძოთ თითოეულს დათვალიერებულს სკოლაში სწავლა-აღზრდის საქმე რევიზორების მოხსენების მიხედვით მოკლედ ასე გამოიხატება:

1. ბათუმის სკოლა. საერთოდ ბათუმის სკოლაში 1909 წელს მოწაფეებს სწავლა-აღზრდაში საკმარისი წარმატება ეტყობოდათ, მაჰმადიანთ მოწაფეთა რიცხვი შედარებით გაბევრდა, მასწავლებლებსაც ბეჯითად უმუშავნიათ; სკოლის ნაკლს შეადგენდა ზოგიერთ განყოფილებაში წერით მცირე სავარჯიშოები და თითქმის უარყოფა ისეთის სავარჯიშოებისა, რომელიც ხელს უწყობს მოწაფეს თავისუფლად აზრის გამოთქმას, და არითმეტიკის ორის მოკმედების სუსტად ცოდნა მესამე განყოფილებაში. ამასთანავე რევიზორი აღნიშნავდა, რომ ზოგიერთ საგნებს, როგორც მაგალითად ხატვა-ხაზვას და გეომეტრიას, სკოლაში სრულიად არ ასწავლიდნენ. მაგრამ 1910 წელს სკოლის დათვალიერების დროს აღმოჩნდა, რომ აღნიშნულის ნაკლისათვის წლის განმავლობაში შესაფერისი ყურადღება მიექციათ და საერთოდ სწავლა-აღზრდის საქმე ბათუმის სკო-

ლაში უფრო წესიერად ყოფილა დაყენებული. მხოლოდ უფრო სუსტი ცოდნა საღვთო სჯულში გამოუჩენიათ, რასაც იმ პროგრამით არ ასწავლიდნენ, რაც საზოგადოების სკოლებშია შემოღებული და ამ საგნის სწავლებაც დაეკისრათ მასწავლებელი ქალისათვის, რომელსაც ამ საქმეში გამოცდილება არ ჰქონდა. საზოგადოთ სკოლას კარგი შთაბეჭდილება მოუხდენია. თავის მოხსენების ბოლოში რევიზორი აღნიშნავდა ბათუმის სკოლის გამგის **ივლიანე გოგოლაშვილის** ღვაწლს სამასწავლებლო ასპარეზზე და შუამდგომლობდა გამგეობის წინაშე გამოეძებნათ რაიმე წყარო და დაენიშნათ პენსია გოგოლაშვილისათვის. სამწუხაროდ, გამგეობამ თავის მხრით ვერაფერი წყარო ვერ გამოძებნა ამ საგნისათვის, და მხოლოდ აღძრა შუამდგომლობა ქუთაისის თავად-აზნაურობისა და ბათუმის განყოფილების წინაშე, რომ მათ გაეწიათ ხარჯი გოგოლაშვილის პენსიისათვის. ბათუმის განყოფილებამ სიამოვნებით მიიღო გამგეობის წინადადება და აღუთქვა მონაწილეობა ამ საქმეში, რაც შეეხება ქუთაისის თავად-აზნაურთა კრებას, ჯერ-ჯერობით არავითარი პასუხი არ მოუტია შუამდგომლობაზე.

2. სენაკის სკოლა. 1909 წელს რევიზორის მოხსენებით „სენაკის სკოლა, სხვა სკოლებთან შედარებით, ერთი საუკეთესო სკოლაა, განსაკუთრებით I და IV განყოფილება საანგარიშო წელს წუნ-დაუდებელია. მასწავლებლებიც მუყიათად მუშაობენ და საქმეც კარგათ მიჰყავთ“. რევიზორი უჩვენებს ნაკლულევენებასაც, მაგალითად, მესამე განყოფილებაში არითმეტიკაში აღმოჩნდნენ შიგა და შიგ სუსტი მოწაფენი და ხატვის სწავლებაც მასწავლებლებს სასურველად ვერ ეხერხებათ, მეორე განყოფილებაში ქართულ კითხვაში მოწაფეები საკმარისად ვერ იყვნენ გავარჯიშებულნიო, მაგრამ ამ გარემოებას რევიზორი მიაწერს მასწავლებლის ხშირს ავადმყოფობას. 1910 წლის მოხსენებაში რევიზორი საერთოდ აღნიშნავს, რომ „სენაკის სკოლა მეტად კარგს შთაბეჭდილებას ახდენს. მასწავლებლები სწავლებაში დახელოვნებულნი არიან, საქმე კარ-

გად ესმით და კარგადაც უძღვებიანო, ბევრს მუშაობენ და ზოგს საგნებშიაც პროგრამაზედაც გადუმეტებიანო; მაგრამ რევიზორი აღნიშნავს აგრეთვე მესამე განყოფილების სისუსტეს წერით ანგარიშში. რევიზორს შეუნიშნავს აგრეთვე, რომ ზოგი მასწავლებელი შინაური საკუთარი საქმეების გამო იძულებული გახდარა გაკვეთილებზე არ ევლო, თუმცა ამ გაკვეთილებს არ მომცდარან მოწაფეები, რადგანაც ამ დროს სკოლის გამგე აძლევდა გაკვეთილებს. ასეთი მოკიდება თავის მოვალეობისთვის გამგეობას უხერხულად მიაჩნია, რაზედაც მან მიაქცია სკოლის გამგის ყურადღება.

წინარეხის სკოლას, რევიზორის სიტყვით, სწავლა აღზრდის მხრით კარგი შთაბეჭდილება მოუხდენია. „მოწაფეები საზოგადოთ კარგად ყოფილან მომზადებულნი, განსაკუთრებით ქართულ ენაში, აკლდათ ვარჯიშობა რუსულ ლაპარაკში. მოწაფეებს ყველა სასწავლო საგნიდან არსებითი მხარე საგნისა საკმაოდ შეთვისებული ჰქონიათ; საკმარისი განვითარება და მომზადება ეტყობოდათ. მასწავლებელს ბევრი შრომა გაუწევია ოთხ განყოფილებასთან მეცადინეობის დროს. წესიერება სკოლაში და დამოკიდებულება მოწაფეთა და მასწავლებლის შორის წუნდაუღებელია, რაც შეადგენს მასწავლებლის პიროვნების ნამდვილ ღირსებას.“.—დასასრულ რევიზორი აღნიშნავს მასწავლებლის ნივთიერს ხელმოკლეობას. ის იღებდა თვეში საზოგადოებისაგან მხოლოდ 15 მანეთს, სოფლიდან შეკრებილი ფული კი შეჰქონდათ ხაზინაში ღირექციის სახელზე და იქიდან ამ ფულის აღება ძლიერ გაძნელდა. ვიდრე ამ ფულს ავიღებდით, რევიზორის შუამდგომლობით მიეცა სესხად მასწავლებელს გიუნაშვილს საზოგადოების თანხიდან 100 მანეთი. შემდეგ გამგეობამ მიიღო ღირექციისაგან წინარეხის სკოლის ფული მთლად და მასწავლებელიც დაკმაყოფილებული იქმნა. წინარეხის სკოლასთან დაარსებულ იქინა სამზრუნველო, რომლის წევრებად სოფლის

მიერ არჩეულ იქმნენ გოლა არევაძე, ვანო მარჯანიძე და დათა შარმანაშვილი.

კავკავის სკოლა. როგორც ზემოდ მოვიხსენიეთ, კავკავის სკოლის დასაბუთებლად გაგზავნილი იქმნა 1909 წ. გამგეობის წევრი პ. სურგულაძე, რომელმაც თავის მოხსენებაში აღნიშნა მრავალი ნაკლულევიანება სწავლა-აღზრდის საქმისა სკოლაში. რევიზორის მოხსენების განხილვის შემდეგ გამგეობა მივიდა იმ დასკვნამდის, რომ კავკავის სკოლაში ამ წელს სწავლა-აღზრდის საქმე ცუდად ყოფილა დაყენებული, მასალა თითქმის ყველა საგნებიდან ცოტა გაუფლიათ და რაც უსწავლიათ ისიც ცუდათ სკოდნიათ. გამგეობამ სამწუხაროდ აღნიშნა ეს ფაქტი და ახსნა იმ გარემოებით, რომ თავის დროზე პედაგოგიურს საბჭოს თავის მოვალეობისადმი ვერ მიუქცევია ჯეროვანი ყურადღება, ვერ გამოუჩინია ის ენერგია და სიყვარული საქმისადმი, ურომლისოდ სკოლის წინმსვლელიობა შეუძლებელია. ყველა შენიშვნები სკოლის შესახებ ეცნობა ადგილობრივ განყოფილებას და პედაგოგიურს საბჭოს საყურადღებოდ. ამასთან გამგეობამ საქიროდ დაინახა კავკავის სკოლის მასწავლებლის სამსახურიდან გადაყენება, მაგრამ ადგილობრივის განყოფილების შუამდგომლობით ისევ დატოვებულ იქმნა და მან ერთის წლის შემდეგ თვითონ დაანება თავი სკოლაში სამსახურს.

საგურამოს სკოლა. 1909 წელს საგურამოს სკოლაში ერთი განყოფილება იყო. სკოლა გაიხსნა 1909 წლ. 9 იანვარს; წლის ბოლოს აღმოჩნდა, რომ ზოგი მოწაფეები საკმარისად ვერ იყვნენ გავარჯიშებულნი კითხვაში. სხვაფრივ სკოლა კარგს შთაბეჭდილებას ახდენდა. მოწაფეებს ბეჯითობა ეტყობოდათ, მათ ეტყობოდათ, რომ სწავლაც შეყვარებოდათ და მასწავლებელიც, რომელიც სასურველად ეპყრობოდა მოწაფეებს და პირადის გავლენით და სწავლებით სწავლა-აღზრდის მხრით საუკეთესო თვისებებს უნერგავდა მოწაფეებს. მასწავლებელს, რევიზორის სიტყვით, ხალხის პატივისცემაც დაუმი-

სახურებია. 19⁰⁹/₁₀ წელს საგურამოს სკოლაში ორი განყოფილება იყო. სკოლის დათვალეობის დროს მოწაფეებს საკმარისი. ცოდნა გამოუჩინათ ყველა საგნებიდან. რევიზორის მოხსენებით საჭირო იყო სასკოლო ოთახის შეკეთება, რასაც მასწავლებლის ხარჯთ აღრიცხვით სჭირდებოდა 123 მანეთი. ეს საჭიროება გამგეობამ უკვე დააკმაყოფილა. თუმცა სოფელმა სკოლის გახსნის დროს აღუთქვა სკოლის მოსამსახურე თავისი ხარჯით, მაგრამ ბოლოს ეს აღთქმა ვერ შეასრულა, ამიტომ გამგეობამ გადაუწყვიტა მასწავლებელს მსახურისათვის ჯამაგირად 70 მანეთი.

ყალამშიის სკოლა. 1909 წელს ყალამშიის სკოლაში სამი განყოფილება იყო. რევიზორის აზრით სკოლაში „სწავლა საზოგადოთ წესიერად ყოფილა დაყენებული, მასწავლებელს მუყაითად უშრომია, გავლილი მასალა მოწაფეებს კარგად და შეგნებით შეუთვისებიათ. უკოთხავთ გარეშე წიგნებიც და საერთოდ მოწაფეებს საკმარისი მომზადება ჰქონიათ, მხოლოდ რევიზორს შეუნიშნავს, რომ საწერი მასალა არ ყოფილა ისეთი, რომ ბავშვებს მეტი შეძლება ჰქონოდათ დამოუკიდებელი აზროვნება გამოეჩინათ.

გომარეთის სკოლა. 1909 წელს გომარეთის სკოლა ფრიად სამწუხარო სურათს წარმოადგენდა. რევიზორი სკოლის ჩამოკვეითებას მასწავლებელს აბრალებს. რევიზორის სიტყვით, პირველ განყოფილებაში ბევრმა კითხვა არ იცოდა, ანბანს ვერ არჩევდა, წაკითხული არ ესმოდა, მეორე განყოფილებაშიც იგივე არაარობა ცოდნის მხრით და სხ. გამგეობამ მოხსენების განხილვის შემდეგ დაუყონებლივ დაითხოვა სამსახურიდან გომარეთის სკოლის მასწავლებელი და გაამწესა სხვა, რომელმაც დღეს სკოლას მეტი სახელი და ნდობა მოუპოვა ადგილობრივ მცხოვრებლებში.

გიორგიწმინდის სკოლა. 1910 წელს რევიზორის ანგარიშიდან სჩანდა, რომ საზოგადოთ მასწავლებელს მუყაითობა ეტყობაო. ამასთანავე რევიზორი აღნიშნავს, რომ წერა-კით-

ხვას მასწავლებელი ერთსა და იმავე დროს არ ასწავლისო, ანბანის სწავლების დროს მოწაფეები მარტო ასოებსა სწერენო და სხვ.

ნავთლულის სკოლა. სკოლა გაიხსნა 1909 წლის 5 დეკემბრისთვის. სკოლაში იყო ორი განყოფილება. სწავლა-აღზრდის საქმე სკოლაში წესიერად იყო დაყენებული და წლის ბოლოს მოწაფეებმა ყველა საგნებში საკმარისი ცოდნა გამოიჩინეს. მაგრამ ამ სკოლის საქმის წესიერად წარმოებას მეტად უშლის ხელს უსახსრობა. სკოლის შენახვა და ნივთიერი საშუალების გამოჩენა ადგილობრივ არჩეულმა სამზრუნველომ მიიღო თავის თავზე და საზოგადოება მხოლოდ მკირვოდენ დახმარებას უწევდა. მაგრამ ადგილობრივი სამზრუნველო ვერ აღმოჩნდა ენერგიანი მოთავე ამ საქმისა და სკოლა ამის გამო დიდს განსაცდელში ჩავარდა. მასწავლებლებს (სკოლაში ორი მასწავლებელია) თვიურად 20 მანეთს აძლევდნენ და ამ მკირვე ჯამაგირის გადახდაც კი ვერ შესძლეს. მოწაფე ქალებს სკოლაში ხელსაქმესაც ასწავლიან. ეს საგანი, რევიზორის სიტყვით, ძლიერ კარგად არის დაყენებული. გამგეობამ, რევიზორის მოხსენების განხილვის შემდეგ, ნავთლულის სკოლის მასწავლებლებს ხარჯთ აღრიცხვაში შეტანილის ხარჯის გარეშე ზედ მეტად მისცა ოც-ოცი მანეთი თითოს და მასთან აღძრა შუამავლობა ქალაქის თვითმართველობის წინაშე ნავთლულის სკოლისათვის დახმარების გაწევის შესახებ. ქალაქის თვითმართველობამ აღუთქვა საზოგადოებას წლიურად 500 მანეთი. ამის იმედით გამგეობამ სკოლა გადაიტანა უკეთესს შენობაში, რაშიაც იხდის წლიურად 120 მანეთს და ცდილობს ამ სკოლის საქმეების გაუმჯობესობას.

1910 წელში გამგეობამ ვერ მოახერხა რევიზია მოცხდინა კავკავის, ბაქოს, წინარების, ყალამშიის და გომარეთის სკოლებში, ვერ მოახერხა აგრეთვე დაეთვალიერებინა შემდეგი ბიბლიოთეკები: მარტყოფის, ქარელის, ქვემოქალის, ახალციხის, უდის, ხონის, ტობანიერის, მანთხონჯის, ქვიტირის,

ჩოხატაურის, გომახურის, საჯავახოს, მუხურის, კრებალოს, ძევერის და ბორჯომის, აგრეთვე განყოფილებანი: ბაქოს, კავკავის, ხონის, თელავის, სოხუმის და ფოთის.

გამგეობას განზრახვა ჰქონდა გაემართა საკვირაო სკოლებიც, მაგრამ ამაში წინ გადაეღობა დაბრკოლება დირექციის მხრით, რომლისაგანაც გამგეობამ თავისს შუამდგომლობაზე პასუხად მიიღო, რომ საკვირაო სკოლებში სწავლება რუსულად უნდა სწარმოებდესო. ამ საგნის შესახებ გაიმართა მიწერ-მოწერა დირექციასთან, მაგრამ უკანასკნელი მაინც თავისს აზრზედ დარჩა და გამგეობამაც დროებით შეაჩერა განსაჩივრება. ამ გვარივე ბედი ეწია მასწავლებელთათვის განზრახულის კურსების მოწყობის საქმესაც. გამგეობამ 1909 წ. და 1910 წ. ორჯერ აღძრა შუამავლობა სათანადო მთავრობის წინაშე მასწავლებელთათვის კურსების მოწყობის შესახებ, მაგრამ ორივეჯერ ისეთი პასუხი მოგვივიდა, რომ გამგეობამ მოუხერხებლად სცნო იმ პირობებში კურსების გამართვა.

საზოგადოების გამგეობას ძლიერ უჭირს თავის სკოლებისათვის რიგიანი მასწავლებლის შოვნა. ამის ერთი მიზეზთაგანი ჯამაგირის სიმცირეა. დღეს მასწავლებლები დირექციის სკოლებში შედარებით მეტს ჯამაგირს იღებენ, ვიდრე ჩვენს სკოლებში. ამის გამო, ცოტად თუ ბევრად რიგიანი მასწავლებლები ჩვენი სკოლებისა გადადიან დირექციის სკოლებში და ზოგჯერ შუა წელში სტოვებენ სასწავლებელს, როცა მასწავლებლის შოვნა მეტად ძნელია. ამ მოვლენის თავიდან ასაცილებლად გამგეობას სასურველად მიაჩნია მიუმატოს ჯამაგირი იმ სკოლის მასწავლებლებს, რომელთაც საზოგადოება პირდაპირ თავის ხარჯით ინახავს. გამგეობის აზრით საჭიროა ამ სკოლების ახლად მიწვეულ მასწავლებლებს დაენიშნოს თვეში არა ნაკლებ 35 მანეთისა და ყოველი ხუთი წლის სამსახურის შემდეგ წლიურად 60 მანეთი ემატებოდეს.

უპირველესი და უმთავრესი მიზანია წერა-კითხვის გამავრ-

ცელებელის საზოგადოებისა, ლოგორც ეს აღნიშნულია წესდების პირველ მუხლში, ხელი შეუწყოს წერა-კითხვის და დასაწყისის განათლების გავრცელებას კავკასიის სანამესტნიკოს მკვიდრ ქართველთა შორის. საუბედუროდ, ეს დიადი საგანი საზოგადოების მოქმედობისა დღემდის მიუღწეველია, ვინაიდან საზოგადოებას არც საკმარისი რიცხვი სკოლებისა გაუმართავს, არც საკმარისი რიცხვი ბიბლიოთეკებისა დაუარსებია, არც ბევრი უსაქიროესი სასწავლო და სახელმძღვანელო წიგნი გამოუცია, არც გაუმართავს ხალხისათვის საკითხავი და ლექციები და თვით ის სკოლები და ბიბლიოთეკები, რომელნიც დაუარსებია, ვერ არიან კარგ ნიადაგზე დამყარებულნი. მართალია ამ გარემოებას თვისი ღრმა მიზეზი აქვს, რომლის მოსპობა, ექვს გარეშეა, საზოგადოების ხელთ არ არის; მაგრამ მასთან ექვს გარეშეა ის გარემოებაც, რომ მთელი ყურადღება საზოგადოების წერა-კითხვის და პირველ-დაწყებითი განათლების საქმეზე რომ იყვეს მიქცეული, ამ სფერაში ბევრი რამ გაკეთდებოდა. დრომ და ვითარებამ ათასი სხვა-და-სხვა საქმე მოახვია წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას და ამ საქმეების მოწეს-რიგებამ უპირველესი საგანი და მიზანი მეორე რიგზე გადააყენა და სწავლა-განათლების საქმე ძრიელ შეფერხდა. ვიმეორებთ, არის ღრმა მიზეზები, რომელნიც ჩვენი საერთო მდგომარეობით განისაზღვრებიან და რომელთა მოსპობა არ ძალუძს წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას. მაგრამ იმ ფარგალშიც, რომელშიაც მოქმედება ნება-დართულია, ცოტა რამ კეთდება, ვინაიდან ტფილისში მყოფ გამგეობას არ ძალუძს მკიდრო კავშირი დაიკავოს ამა თუ იმ ადგილებთან და ადგილობრივი საზოგადოება გააფხიზლოს და სწავლა-განათლების საქმისათვის ხელი მოაკიდებინოს. ამგვარი მოქმედება მეტად უფრო ძნელია სოფლად. სოფელს კი უნდა მეტი ხელის შეწყობა, წამართვა. ეს იყო ერთად ერთი უმთავრესი მიზეზთაგანი იმისა, რომ სამი წლის წინათ არჩეულმა გამგეობამ ადგილობრივი განყოფილებები დააარსა. უკანასკნელ-

თა დაარსებით საზოგადოების გამგეობას სურდა ადგილობრივი ძალები აემუშავებინა, დაბნეული ინტელიგენტა მუშაობა შეეჩერებინა სწავლა-განათლების საქმეზე და ამ კულტურული მიზნით შეერთებულ ადგილობრივ საზოგადოებას მეტი უნარი გამოეჩინა ჩვენი განათლების წინსვლაში და წარმატებაში.

საუბედუროდ ადგილობრივი განყოფილებებიც იმ დროს დაარსდნენ, როცა საზოგადოებრივი მოქმედება საერთოთ მთელს რუსეთში შეჩერდა, და ამისათვის ადგილობრივმა განყოფილებებმაც ვერ გაუწიეს წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას ის სამსახური, რომელსაც თვით საზოგადოება და გამგეობა მათზე ამყარებდა. რასაკვირველია, იმედი არ უნდა დავკარგოთ. მოვა დრო და თავის მოვალეობას ადგილობრივი განყოფილებები შეასრულებენ, უფრო ენერგიულად დაიწყებენ მუშაობას და ნაყოფი მათი მოქმედებისა უფრო შესამჩნევი იქნება, ვიდრე დღეს. ავად თუ კარგად ადგილობრივი განყოფილებები ამა თუ იმ კუთხეში ჩვენი საზოგადოების სხვა და სხვა ნაწილებს კულტურულის მოქმედების ნიადაგზე აერთებს.

მაგრამ ამით დაკმაყოფილება ყოვლად შეუძლებელია. საჭიროა სწავლა-განათლების გასაუმჯობესებლად სხვა რამე საშუალება მოვნახოთ. ყველამ კარგად იცის, რომ შეუძლებელია რაიმე იმგვარი საშუალების მოძებნა, რომელიც ერთბაშად ჩვენი სწავლა-განათლების საქმეს რიგიან ნიადაგზე დაამყარებს. ამისათვის საჭიროა მთელი თანამედროვე სტრუქტურის შეცვლა, ყოველ შემთხვევაში ერობის შემოღება მაინც, რათა ამ დაწესებულებამ გაუწიოს სამსახური ჩვენ საზოგადოებას სწავლა-განათლების რიგიანად მოწყობის საქმეში. მანამდის კი ჩვენთვის საჭიროა გარდა ადგილობრივ განყოფილების დაარსებისა კიდევ ერთ საშუალებას მივმართოთ. ჩვენ სოფელს ხელმძღვანელი სჭირდება; ხშირად საჭიროა ხალხს საანბანო ქემ-მარიტება გაუმარტოს ადამიანმა; მიუხედავად იმისა, რომ დღეს სწავლა-განათლების მნიშვნელობა საზოგადოების ცხოვრების

წარმატებისათვის ყველასათვის ცხადია, ჩვენ სოფელს არ აქვს სავსებით გათვალისწინებული სკოლის დიადი მნიშვნელობა მის ეკონომიურ ცხოვრების წინ სვლაში და ხშირად არა სურს სკოლისათვის ხარჯი გასწიოს. საჭიროა ჩვენს სოფელს ამ შემთხვევაში სამსახური გავუწიოთ და დავებმაროთ.

საჭიროა აგრეთვე ვიცოდეთ პირველ რიგზე სად ვაიხსნას სკოლები და ბიბლიოთეკები, სადაა მოსახერხებელი მოძრავი სკოლები ავამუშაოთ; საჭიროა, მოვუყაროთ თავი ლექტორებს, რათა გავმართოთ ლექციები და სოფლელებს საჭირო ცნობები მივწოდოთ და სხვა.

შემდეგ საჭიროა ვიცოდეთ, თუ რა მდგომარეობაშია სწავლა-განათლება სოფლად; საჭიროა გვქონდეს ცნობები არა მარტო ჩვენი სკოლებისა, არამედ სამინისტროსი და სამრევლო სკოლების შესახებაც და მათ ხელმძღვანელ მასწავლებელთან გვქონდეს კავშირი.

გარდა ამისა საჭიროა თვალ-ყური ვადევნოთ სახალხო-განათლებას, არა მარტო რუსეთში, არამედ უცხოეთშიაც, და მისი გაცნობით ხელი შევეუწყოთ ჩვენში სწავლა-განათლების საქმის წინსვლას და მის მთესველს მასწავლებელს საჭირო ხელმძღვანელობა გავუწიოთ და ზედ-მეტად საძნელო მუშაობაში დროზე დავებმაროთ.

გათვალისწინება საჭირო განათლებისა და სკოლების მოწყობა დაანახევებს ვისაც ჯერ არს, თუ რა სახალხო გამოცემები და სახელმძღვანელოები იქნებიან უფრო საჭირონი, რომ საზოგადოებამ იკისროს მათი გამოცემა დროზე.

საჭიროა აგრეთვე სკოლების და ბიბლიოთეკების ხშირად დათვალიერება და ხელმძღვანელობის გაწევა, საუკეთესო მასწავლებლების არჩევა და სხ. დღევანდელი გამგეობის წევრები თრთქმის ყველანი დატვირთულნი არიან პირდაპირის მოვალეობით, სამსახურით და საზოგადოების საქმეებს ანდომებენ მხოლოდ თავისუფალ დროს. ამ სახით, თუ რომელიმე წევრი გამგეობისა მოიცლის და დათვალიერებს საზოგადოების რომელ-

სამე დაწესებულებას, ისიც ცოტა ხნით და შემთხვევით, რასაც ვერ მოჰყვება ისეთი ნაყოფი, რაც სასურველია. საჭიროა მეტი მჭიდრო კავშირი ყველა დაწესებულებებთან, რომელთაც ჩვენს საზოგადოებასთან აქვთ დამოკიდებულება, ხშირი რევიზია სკოლებისა, ბიბლიოთეკებისა, განყოფილებათა და სხვა. როცა ყველა ეს გამგეობამ გაითვალისწინა, შეუდგა საზოგადოების მიერ არა ერთხელ გამოთქმული სურვილის განხორციელებას, რომ მოიწვიოს საზოგადოების სკოლებისათვის, ბიბლიოთეკებისათვის და საზოგადოდ სწავლა-განათლების საქმისთვის პირდაპირი მეთვალყურე. გამგეობის აზრით სკოლების მეთვალყურეს უნდა დაენიშნოს წლიურად ჯამაგირს 1200 მანეთი და საგზაოთაც 600 მანეთი. ეს ჯამი გამგეობამ უკვე შეიტანა 1911 წლის ხარჯთაღრიცხვაში, რომელსაც ამასთანავე წარუდგენს საზოგადო კრებას.

შედარებითი ცხრილი

ს კ ვ მ ე ბ ი

		წარსულ. წ. იყო სულ				საანგ. წლიდან გამოსტ.			
		I განყოფილება	II განყოფილებ.	III განყოფილებ.	IV განყოფილებ.	I განყოფილება	II განყოფილებ.	III განყოფილებ.	IV განყოფილებ.
1909 წ.									
1	ქუთისის სათ.-აზნ., დარსებულია ბათომის,	123	119	138	139	100	125	128	118
	1880 წ.								
	1881 წ.	43	42	29	17	56	48	47	47
3	წინარეხის,	45	25	14	5	36	48	—	—
	1882 წ.								
4	ძველი სენაკის სათ.-აზნ.	23	29	31	36	26	37	29	29
	1884 წ.								
5	კავკავის,	75	80	43	25	75	69	62	62
	1888 წ.								
6	გომარეთის,	63	—	—	—	63	—	—	—
	1897 წ.								
7	ყალამშის,	41	—	—	—	37	—	—	—
	1904 წ.								
8	საგურამოს,	28	—	—	—	36	—	—	—
	1908 წ.								
9	გიორგი წმინდის,	50	—	—	—	50	—	—	—
	1909 წ.								
		491	295	255	222	479	327	266	266
1910 წ.									
1	ბათომის	64	47	36	14	67	74	44	44
2	წინარეხის	44	22	11	7	—	—	—	—
3	ძველი სენაკის სათავად-აზნაურო	20	33	84	32	21	26	29	29
4	კავკავის	66	63	45	30	67	66	59	59
		194	165	176	83	155	166	132	132

მ ა რ ა თ ე ნ ი

	სამოსწავლო წლის დამლევს იყო სულ.	სქეს. მიხედვ.		სარწუნოების მიხედვით.			გადვილა შემდეგ განყოფილებაში.	სწავლა დაამთავრა.	დარჩა იმავე განყოფილებაში	რაოდენი დააკლდნენ გაკვეთილებას	რაოდენი გაკვეთილებს დააკლდნენ
		ქალი	კაცი	მართლმადიდებელი.	კათოლიკე.	მაჰმადიანი					
46	458	—	—	458	—	—	302	19	130	490	28631
29	161	—	—	141	4	6	116	11	31	113	6961
18	66	—	—	66	—	—	45	6	15	99	470
15	109	12	97	109	—	—	97	30	12	110	7570
40	204	—	—	204	—	—	160	27	17	—	12135
	11	—	—	—	—	—	11	—	9	—	—
6	31	—	—	—	—	—	23	4	8	600	2200
4	28	—	—	—	—	—	24	—	4	20	160
10	160	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—
108	1128	12	97	978	4	6	828	97	226	1432	58127
62	151	—	—	126	9	16	102	17	28	143	8160
8	64	—	—	64	—	—	47	5	17	68	495
9	95	10	85	95	—	—	78	23	17	80	5129
29	204	—	—	204	—	—	149	39	16	—	10235
108	514	10	85	489	9	16	376	84	78	291	24019

ს კ ო ლ ე ბ ი		სკოლის შენობის ღირებულება.		სახელმძღვ ლოები.	
		ზან.	კ.	ცალი	მან.
1909 წ.					
1	ქუთაისის სათავად-აზ. სკოლა	—	—	3120	2548
2	ბათუმის	—	—	46	—
3	წინარეხის	2000	—	27	38
4	ძველი სენაკის სათავად-აზნაურო	16060	—	98	73
5	კავკავის	33700	—	290	115
6	გომარეთის	1000	—	109	48
7	ყალამშიის	—	—	68	17
8	საგურამოს.	—	—	117	43
9	ბიორგი წმინდის	2000	—	—	—
10	საგარეჯოს	—	—	—	—
11	ხელთუბნის	—	—	—	—
		54760	—	3883	2878
1910 წ.					
1	ბათუმის სკოლა.	—	—	78	—
2	წინარეხის სკოლა.	—	—	27	38
3	კავკავის სკოლა	33700	—	290	115
4	ძველი სენაკის სათავად-აზნაურო სკოლა.	16080	—	108	73
		49780	—	503	226

წიგნი	საკითხ- წიგნები.		წიგნები მსწავ- ლებელთთვის.			სხვა სასწავლო წიგნები.			სკოლის ქონების ჯამი.				
	მან.	კ.	ცალი	მან.	კ.	ცალი	მან.	კ.	ცალი	მან.	კ.		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3120	2548	81	2548	82
42	—	—	203	—	—	144	—	—	2445	—	—	—	—
15	159	—	14	8	80	2	28	—	358	227	80	2227	80
32	356	74	934	1066	34	150	100	—	2412	1596	77	17656	77
30	128	—	1650	871	—	134	64	—	2564	1178	—	34878	—
32	32	—	—	—	—	—	—	—	241	80	—	1080	—
54	8	50	17	14	20	—	—	—	139	40	10	40	10
49	7	35	3	4	50	4	1	60	173	56	70	56	70
16	25	—	14	7	40	—	—	—	130	32	40	2032	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	716	59	2835	1972	24	434	193	60	11582	5760	58	60520	58
2	—	—	217	—	—	177	—	—	2514	—	—	—	—
57	165	—	20	9	80	2	28	—	406	234	80	2234	80
30	139	—	1650	871	—	134	64	—	2564	1178	—	34878	—
66	392	95	934	1066	34	155	112	50	2513	1650	84	17710	84
5	696	95	2821	1947	14	468	204	50	7997	3063	64	54823	64

სკოლების შემოსავალი

შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი

სკოლები	წარსული წლის ნაშთი		საწევრო ფული		სწავლის გადასახადი		ბანკიდან ან სოფლის საზოგადოებისგან		წ.-კითხვის საზოგადოებისგან		სალამო, კონცერტი, სეირობობისგან.		შემოწერილობა.		სხვა	
	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.
1909 წ.																
1 ქუთაისის სათ.-აზ. სკ.	173	97	—	—	5000	—	11734	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 ბათუმის სკ.	639	89	402	—	430	—	500	—	55	44	3171	18	80	—	—	—
3 წინარების	—	—	—	—	—	—	—	—	260	55	—	—	—	—	—	—
4 ძველი სენაკის სათ.-აზ. სკოლა . .	1002	52	—	—	1020	50	4920	—	—	—	—	—	—	—	950	66
5 კავკაზის . .	1102	60	911	90	121	85	24	90	—	—	2447	73	505	—	598	75
6 გომარეთის	—	—	—	—	—	—	—	—	415	29	—	—	—	—	—	—
7 ყალამშიის	—	—	—	—	—	—	—	—	475	59	—	—	—	—	—	—
8 საგურამოს	—	—	—	—	—	—	—	—	359	78	—	—	—	—	—	—
9 გიორგი წმ.	—	—	—	—	—	—	—	—	21	60	—	—	—	—	—	—
10 საგარეჯოს	—	—	—	—	—	—	—	—	32	45	—	—	—	—	—	—
11 ხელთუბნის	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—
	2918	98	1313	90	6572	35	17178	90	1645	70	5618	91	585	00	1549	41
1910 წ.																
1 ბათუმის სკ.	61	15	272	—	435	—	1400	—	—	—	2133	70	613	—	31	20
2 წინარებ. სკ.	—	—	—	—	—	—	—	—	229	90	—	—	—	—	—	—
3 ძველი სენაკის სათ.-აზ. სკ.	951	71	—	—	1015	—	4920	—	—	—	—	—	—	—	79	88
4 კავკაზის . .	789	—	941	—	—	—	1815	75	—	—	3424	50	300	—	203	78
5 გომარეთის	—	—	—	—	—	—	—	—	440	—	—	—	—	—	—	—
6 ყალამშიის	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—	—	—	—	—	—	—
7 გიორგი წმ.	—	—	—	—	—	—	—	—	14	97	—	—	—	—	—	—
8 გერგეთის	—	—	—	—	—	—	—	—	163	15	—	—	—	—	—	—
9 ნავთლულის	—	—	—	—	—	—	—	—	55	—	—	—	—	—	—	—
	1801	36	1213	—	1450	—	8135	75	1303	02	5558	20	913	—	314	80

სკოლის შემოსავალი		მასწავლებელთა ჯამური		წიგნები და სხვა სასწავლო ნივთები		სკოლის მუშელო.		რემონტი		დაზღვევა		გალობა და განათება		მსახური და დარაჯი		ეკიმი და წამალი		სხვა		სულ	
მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.
30	12300	—	—	17	20	240	—	—	—	—	—	351	99	2229	18	—	—	1469	97	16908	34
—	3042	50	80	79	—	63	35	—	—	—	—	351	15	240	—	—	—	1439	57	5217	36
—	180	—	30	55	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	260	55
—	5842	50	76	75	40	23	162	38	33	08	156	64	342	—	61	58	150	—	6865	16	
—	2090	—	67	28	100	—	330	17	84	75	585	70	270	—	—	—	1395	83	4923	73	
—	360	—	55	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	415	29	
70	360	—	45	59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	475	59	
—	360	—	59	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	419	78	
—	—	—	21	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	60
—	25	—	2	45	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	32	45	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—
70	24560	—	440	08	157	43	870	90	117	83	1445	48	3081	18	61	58	4460	37	35564	85	
—	6200	—	44	25	52	89	44	44	—	—	397	95	300	—	—	—	906	55	7946	08	
—	180	—	49	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	229	90
—	5145	—	72	95	37	25	—	—	—	—	104	19	360	—	216	28	436	48	6372	15	
—	2100	—	208	48	—	210	169	50	459	78	215	—	—	—	—	—	2785	68	6148	44	
—	360	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	4	—	440	—	
70	300	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—	
—	—	—	14	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	97
—	120	—	43	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	163	15
—	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	—
70	14460	—	523	70	90	14	254	44	169	50	961	92	891	—	216	28	4132	71	21769	69	

№ №	სკოლები	როდის დაიწყო სწავლა.	როდის შესწყდა	რავდენ დღე) სწარმოებდა სწავლა	მიზეზი თუ რისთვის აკლდებიან მოს- წავლენი გაკვეთილებს.
1	ქუთაისის სათ.-აზ.	190 ⁸ / ₉ —190 ⁹ / ₁₀ 2 ენკენისთვის	190 ⁸ / ₉ —190 ⁹ / ₁₀ მაისის. 23	190	სხვა და სხვა გვარი ავადმყოფობა.
2	ბათუმის	2 ენკ.—3 ენკ.	დამ.—31 მაის.	181 187	ციებ-ცხელება და წითელა.
3	წინარეხის	11 ენკ.—15 ენკ.	მაის. 31—1 ივნ.	185 192	ავადმყოფობა, ტანისამოსის უქონლობა შინაური საქმეები.
4	ძველი სენაკის . .	1 ენკ.—3 ენკ.	30 მაის—30 მაისს	196 183	ავადმყოფობა: ციება უმთავრესად, წითელა, ყელჭირვება, ცული ამინდები.
5	კაკავის	9 ენკ.—1 ენკ.	23 მაის.—25 მაის.	170 183	ავადმყოფობა, ფენსაცმლის და ტანთსაცმე- ლის უქონლობა.
6	გომარეთის	6 ოკტ.—6 თკტ.	— —	— —	სახადისა გამო.
7	ყალამშიის	— —	13 მაის.—13 მაის.	150 —	ოჯახობის საქმე, განსაკუთრებით გაზაფ- ხულზედ. და შემოდგომაზედ მებრედ წაყვანა.
8	საგურამოს	9 იანვ. 1908	2 თიბ. გან. 9 ენკ.	180 —	ავადმყოფობა, ფენშიშველობა, ცული ამინდები.
9	გიორგი წმინდის	1 თიბ. 1909	30 მაის. გან. 1 ენკ.	180 —	ავადმყოფობა.

ბიბლიოთეკა-

სამკითხველოები.

ბიბლიოთეკა სამკითველოები		წოდების მიხედვით.							სქეს ში		
		თავდაზნაური	სასულ. წოდება	ვაჭარი	გლეხი	მუშა	პოწაფე	სხვა	სულ	ქალი	კაცი
1909 წ.		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ტფილისის II	126	21	7	90	18	207	5	474	—	—
2	ტფილისის III	13	9	11	23	63	25	18	152	63	8
3	ახალციხის	5	19	41	18	19	25	13	140	66	7
4	უდის	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	ხონის	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2
6	ქარელის	22	3	7	2	—	—	—	34	14	2
7	მათხოზჯის	—	6	1	27	—	2	—	36	—	—
8	ყვირილის	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	მუხურის	—	28	3	286	7	64	—	388	86	30
10	მუხიანის	3	13	3	9	18	—	1	47	7	4
11	კულაშის	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	ქვიტირის	28	5	1	24	—	1	—	59	21	3
13	წობატაურის	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—
		197	104	74	479	125	324	37	1430	262	58
1910 წლ.											
1	ტფილისის მესამე	48	11	28	297	190	111	83	768	162	60
2	ტფილისის IV ავლაბრის	—	—	—	—	100	107	—	207	37	17
3	ახალ. სენაკის	—	—	—	—	—	—	—	69	18	5
4	ბაქოს	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	კავკაზის	—	—	—	—	—	—	—	37	—	3
6	ბორჯომის	7	1	—	—	36	—	—	44	13	3
		55	12	28	297	326	218	83	1125	230	89

მომწერთა

ხელის—მომწერლები								რადენი რა შინაარსის წიგნები გაუტანიათ.								
კართველი	რუსი	სომეხი	თათარი	ებრაელი	ოსი	ბერძენი	სხვა	რამდენჯერ გაუტანიათ წიგნი.	სასულ. შინაარსის	მთხოვრობა პიეს.	სტორ.—ბიოგრ.	გეოგრაფ. ენოვგ	ბუნებასმეტს. მე- დიც.	სახვლო—სა- მეურნეო	სახვადლოებრივი	ეურნალები.
11	12	13	14	15	16	17	8	19	20	21	22	23	24	25	26	27
231	1	3	—	2	—	—	—	6110	78	2826	72	23	1812	48	40	1211
32	42	12	3	2	3	—	8	2024	33	893	225	129	343	98	81	222
131	3	1	—	1	—	4	—	1118	17	1008	—	91	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	227	57	127	12	2	3	23	21	1
24	1	—	—	—	—	—	—	321	—	120	60	26	30	62	23	321
30	—	4	—	—	—	—	—	27	1	17	5	2	1	1	—	—
36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
388	—	—	—	—	—	—	—	1007	—	—	—	—	—	—	—	—
45	1	1	—	—	—	—	—	418	18	200	2	3	1	5	89	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
58	1	—	—	—	—	—	—	733	15	614	19	—	3	2	14	66
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1026	49	21	3	3	5	4	8	12985	219	5805	395	276	2193	239	268	1821
248	20	15	—	—	—	—	—	3946	—	1811	721	118	98	60	585	555
197	3	7	—	—	—	—	—	2983	—	1542	31	—	—	1410	—	11932
—	—	—	—	—	—	—	—	377	—	—	—	—	—	—	—	—
37	—	—	—	—	—	—	—	16	—	16	—	—	—	—	—	684
29	11	3	—	—	—	1	—	380	—	—	—	—	—	—	—	—
511	34	25	—	—	—	1	—	7702	—	3369	752	118	98	1470	585	13171

წიგნები და უფრნალ-

ბიბლიოთეკები და სამკითხველოები.		ჰქონდა საანგარიშო წლის 1 იანვრის- თვის.		ს უ ლ				სულ
				წლის გან- მავლობაში შეძენილი.		წლის ბოლოს.		
				ქართ.	რუს.	ქართ.	რუს.	
1909 წ.		1	2	3	4	5	6	7
1	ტფილისის II	1810	190	194	1	2004	191	2195
2	ტფილისის III	1182	850	38	53	1220	903	2185
3	ახალციხის	1468	781	7	66	1475	847	2322
4	უდის	614	84	76	—	690	84	774
5	ბონის	276	270	21	24	297	294	571
6	ქარელს	129	—	—	—	117	—	129
7	მანთხოჯის	26	—	61	—	87	—	114
8	ტფილისის ავქალის ქ.	958	1115	50	22	1008	1137	2145
9	ყვირილისა	—	—	—	—	—	—	—
10	მუხურისა	165	25	—	—	—	—	190
11	მუხინისა	200	322	—	—	200	322	522
12	კულაშისა	—	—	—	—	—	—	—
13	ქვიტირისა	—	—	469	47	4692	47	5117
14	ჩოხატაურის	100	—	100	—	—	—	200
		6928	3637	1016	213	7567	3825	12000
1910 წ.								
1	ტფილისის მასამე	1220	903	65	48	169	951	2287
2	ტფილისის IV ავლაბრის	304	140	220	36	524	176	770
3	ახალ სენაკის	—	—	454	648	454	648	1102
4	ბაქოს	509	—	446	—	951	224	1185
5	ბორჯომის	233	587	7	32	240	619	859
6	კავკასის,	11	—	—	—	11	—	22
		2277	1630	1192	764	3449	2618	6000

განეთები

ამ წიგნში იყო							რადენი ურნალი და განეთი მიუღია ხამკით.			
სასულ. შინაარ.	სიტყვა-კაზმ.	ისტორ. გეოგრ.	პუბლიც.	ბუნების მეტყვ.	საბავშვო.	სხვა.	წინა დღეს.		საანგარიშო წელს.	
							ქართ.	რუს.	ქართ.	რუს.
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
100	627	135	111	133	151	260	—	—	7	3
43	324	241	—	—	430	459	—	—	—	—
95	845	337	—	—	—	—	—	—	5	3
48	155	35	210	—	—	116	—	—	2	—
12	201	85	—	—	99	—	—	—	8	3
2	90	18	—	—	—	—	—	—	1	—
4	55	12	8	5	—	—	—	—	4	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	748	238	420	106	—	—	—	—	8	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
79	90	22	100	10	—	—	—	—	7	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	191	26	51	12	—	—	—	—	7	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	4
435	3326	1149	900	266	680	835	—	—	54	22
43	394	271	119	261	113	98	—	—	—	—
—	72	—	—	4	—	80	—	—	8	—
14	657	48	24	15	35	29	—	—	7	4
18	928	95	—	41	—	—	—	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
75	2051	414	143	321	148	207	—	—	21	6

ბიბლიოთეკა

ბიბლიოთეკა საშკითხველოები.

		წ		
		1	3	3
		მან.	კაპ.	პან.
1909 წ.				
1	ტფილისის პირველი სახალხო ბიბლიოთეკა	66	20	25
2	ტფილისის მეორე	—	—	—
3	ტფილისის მესამე ნაძალადევის	—	—	—
4	ახალციხის	—	—	—
5	უღის	—	—	—
6	ხონის	—	—	—
7	ქარელის	—	—	—
8	მათხონჯის	—	—	—
9	ტფილისის IV ავლაბრის	—	—	—
10	ტფილისის ავჭალის ქუჩის	—	—	—
11	ყვირილის	—	—	—
12	მუხურის	—	—	—
13	მუხიანის	—	—	—
14	კულაშის	—	—	—
15	ქვიტირის	—	—	—
16	ჩოხატაურის	—	—	—
		66	20	25
1910 წ.				
1	ტფილისის II სახალხო ბიბლიოთეკას	—	—	—
2	ტფილისის III	19	60	—
3	ტფილისის IV ავლაბრის	—	—	—
4	ტფილისის V ავჭალის ქუჩის	—	—	—
5	დიდი ჯიხაიშის	—	—	—
6	ახალ სენაკის	—	—	—
7	ბაქოს	—	—	—
8	უღის	—	—	—
		19	60	—

ბეგალი

შემოსულობა		წ. კ. საზოგადოებისაგან		საწვერო ფული		კონცერტი, საღამოს.		სხვა		სულ	
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.
—	—	189	60	—	—	—	—	33	38	222	98
300	00	27	93	—	—	—	—	46	60	665	93
200	00	198	00	9	40	—	—	262	18	669	58
9	00	5	48	55	80	31	62	720	06	821	96
—	—	8	50	—	—	—	—	2	44	10	94
1	19	—	—	78	90	96	38	165	77	342	24
5	00	—	—	32	00	—	—	30	85	67	85
46	25	20	03	50	00	7	20	—	—	123	48
—	—	205	00	—	—	—	—	—	—	205	00
25	00	180	00	47	00	100	00	64	06	416	06
—	—	—	—	—	—	—	—	162	39	162	39
4	50	—	—	—	—	—	—	—	—	4	50
—	—	—	—	60	00	12	00	8	00	80	00
71	19	—	—	28	00	23	67	14	80	137	66
24	55	—	—	33	00	36	10	—	—	93	65
14	97	—	—	67	70	—	—	—	—	82	67
701	65	834	54	461	80	306	97	1510	53	4106	89
—	—	201	75	—	—	—	—	152	32	354	07
215	00	201	75	—	—	—	—	205	35	641	70
112	30	201	75	19	30	1	35	286	88	621	58
—	—	216	75	—	—	—	—	—	—	216	75
17	17	—	—	46	50	143	40	117	80	324	87
—	—	—	—	—	—	—	—	838	67	838	67
—	—	—	—	—	—	—	—	99	42	99	42
—	—	17	00	—	—	—	—	2	44	19	44
44	47	839	00	65	80	144	75	1702	88	3116	50

ბიბლიოთეკა საძვერთხელოებო		გ ა ს							
		წიგნები და ქუჩნალ ბაზე- თები		უღებო		სადღღმობს ქორა		ბანათება და	
		9	10	11	11	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.
1909 წ.		მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.	მან.	კაპ.
1	ტფ. I-ლი სახალ. ბიბლ.	21	60	—	—	160	00	—	—
2	ტფილისის მეორე	94	73	18	45	120	00	9	—
3	ტფილისის მესამე	91	00	14	15	96	00	15	—
4	ახალციხის	28	78	2	80	36	00	13	—
5	უღის	8	50	—	—	—	—	—	—
6	ზონის	103	12	—	—	102	00	14	—
7	ქარელის	5	00	14	00	16	00	6	—
8	მათხონჯის	32	03	—	—	4	00	—	—
9	ტფილისის IV ავღაბრის	20	00	—	—	—	—	—	—
10	ტფილ. ავქალის ქუჩის	6	28	1	50	240	00	7	—
11	ყვირილის	67	39	30	00	—	—	17	—
12	მუხურის	—	—	—	—	—	—	—	—
13	მუხიანის	10	00	—	—	24	00	15	—
14	კულაშის	18	38	—	—	25	00	20	—
15	ქვიტირის	6	45	13	75	30	00	4	—
16	ჩოხატაურის	—	—	—	—	—	—	—	2
		513	26	94	65	853	00	125	—
1910 წ.									
1	ტფ. II სახალ. ბიბლიოთ.	21	75	—	—	—	—	—	—
2	ტფ. III სახალ. ბიბლიოთ.	49	60	5	50	116	00	16	—
3	ტფ. ავღაბრის IV	—	—	5	00	240	00	10	—
4	ტფ. V ავქალის ქუჩის	21	75	—	—	—	—	—	—
5	დიდი ჯიხაიშის	60	24	4	45	—	—	—	—
6	ახალ-სენაკის	280	90	89	00	245	00	16	—
7	ბაქოს	63	32	36	10	—	—	—	—
8	უღის	17	00	—	—	—	—	—	—
		514	56	140	05	601	00	42	—

საგარეო სავაჭრო ბალანსი		საქართველოს სსრ-ის სავაჭრო ბალანსი		საქართველოს სსრ-ის სავაჭრო ბალანსი		საქართველოს სსრ-ის სავაჭრო ბალანსი		საქართველოს სსრ-ის სავაჭრო ბალანსი		საქართველოს სსრ-ის სავაჭრო ბალანსი		საქართველოს სსრ-ის სავაჭრო ბალანსი	
მან.	კვ.	მან.	კვ.	მან.	კვ.	მან.	კვ.	მან.	კვ.	მან.	კვ.	მან.	კვ.
8	00	—	—	—	—	—	—	189	60	33	38	—	—
225	00	24	33	21	50	—	—	513	61	152	32	—	—
238	00	7	46	—	—	2	40	464	23	204	95	—	—
160	00	8	62	—	—	2	82	252	88	569	08	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	8	50	2	44	—	—
96	00	24	47	—	—	2	56	342	24	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	26	85	67	85	—	—	—	—
4	00	1	79	—	—	—	—	41	82	81	66	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	20	00	185	00	—	—
140	00	2	50	17	95	—	—	416	06	—	—	—	—
48	00	—	—	—	—	—	—	162	39	—	—	—	—
—	—	4	50	—	—	—	—	4	50	—	—	—	—
55	00	1	20	—	—	11	00	116	20	—	—	36	20
20	60	6	20	16	00	31	02	137	66	—	—	—	—
10	00	—	71	—	—	3	75	69	46	24	19	—	—
5	00	5	00	—	—	—	—	12	00	70	67	—	—
109	60	86	78	55	45	80	40	2819	00	1323	69	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	21	75	332	32	—	—
209	00	3	50	31	00	6	85	437	45	385	35	—	—
121	52	1	30	12	00	15	35	405	17	194	66	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	21	75	180	—	—	—
120	61	12	51	—	—	75	47	273	28	51	59	—	—
120	00	18	57	22	00	46	45	836	67	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	99	42	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	17	00	2	44	—	—
571	13	35	88	65	00	114	12	2112	49	965	25	—	—

შემწეობა სკოლათ, ბიბლიოთეკათა და სსხათ.

1909 წ. გამგეობამ შემწეობა აღმოუჩინა წიგნებით სკოლებს, ბიბლიოთეკებს, ფულად და გაუფხავნა კერძო პირებს წიგნები ხალხში დასარიგებლად.

სკოლები, ბიბლიოთეკები და შიან, რომელთაც, ან რომელთა საშუალებათაც შეეცათ დახმარება.		ფულად	წიგნები და სასწ. ნივთები.
		მან. : კ.	მან. : კ.
სკოლები.			
1	ავლაბრის სალამოს სკოლა		5 04
2	დოესის სკოლა		15 01
3	საგარეჯოს სკოლა		11 03
4	ღვარდის სკოლა		1 60
5	ცაიშ—კახათის სკოლა		4 31
ბიბლიოთეკები.			
1	ავლაბრის ბიბლიოთეკა		2 08
2	ავჭალის ქუჩის ბიბლიოთეკა	180 00	
3	აბედათის ბიბლიოთეკა		5 —
5	ზუბალაშე. სახალხო სახლის ბიბლ.		36 49
5	მეტეხის ციხის ბიბლიოთეკა		5 12
6	მუხრანის ბიბლიოთეკა		5 00
7	ნაძალადევის ბიბლიოთეკა		20 00
8	სუჯუნის ბიბლიოთეკა		5 00
9	სტამბოლის ბიბლიოთეკა		29 41
10	უდის ბიბლიოთეკა		27 40
11	ჯუმათის ბიბლიოთეკა		8 73
მოსწავლეთა და სხვათა.			
1	დასარიგებლად სხვა და სხვა პირთ		49 89
2	პეტერ. ქართულ სამეცნიერო წრეს	25 00	
3	დ. შევარდნიძეს	50 00	
7	მ. უორდროპს		72 73
5	ნ. ხატიაშვილს		5 —
სულ ფულად, წიგნებათ და სასწავლო ნივთებად დახარჯულია 568 მან. 84 კაპ.		255 00	308 84

შემწეობა სკოლათა, ბიბლიოთეკათა და სხვათა.

1910 წ. გამგეობამ შემწეობა აღმოუჩინა სკოლებს, ბიბლიოთეკებს, ფულად და გაეგზავნათ კერძო პირებს წიგნები ხალხში დასარიგებლად.

სკოლები, ბიბლიოთეკები და პირნი, რომელთაც ან რომელთაც საშუალებითაც მიუცათ დახმარება.		ფულად		წიგნები და სასწ. ნივთები	
		მან.	კ.	მან.	კ.
ბიბლიოთეკები					
1	ბუკისციხის ბიბლიოთეკა			7	04
2	ნოსიროს ბიბლიოთეკა			2	00
3	რკინის გზის დეპოს ბიბლიოთეკა			10	01
4	სტამბოლის ბიბლიოთეკა			24	48
5	სურამის ბიბლიოთეკა			10	05
6	საგუბერნიო ციხის ბიბლიოთეკა			5	01
7	ქვემო ქალის ბიბლიოთეკა			20	06
8	წმ. ნინოს მონასტრის ბიბლიოთეკა			14	98
სკოლები.					
1	აღმოსავლეთ ცოცხალ ენების სკოლა	90		6	—
2	თეკლათის დედათამონასტრის სკოლა			15	—
3	ნავთლულის სკოლა	30		—	—
4	ცელენჯიხის სკოლა			4	99
სხვა და სხვა პირთ და დაწესებულებათ.					
1	პეტერბურგის ლიგის გამოფენას	24		67	26
2	ბორჯომის განყოფილებას			10	00
3	სხვა და სხვა პირთ დასარიგებლათ			25	68
		54	90	222	56
სულ ფულად, წიგნებად და სასწავლო ნივთებად დახარჯულია 277 მან. 46 კ.					

1909 წ. დაიბეჭდა: 1) რვეული ი. გოგებაშვილისა, 2) დედ-ენა II ნ. 8) დედა-ენა I მისივე, სულ 8835 მ. 40 კ.
 1910 წ. დაიბეჭდა 1) დედა-ენა I ყლით, 2) დედა-ენა I უყლო. 3) დედა-ენა II და 4) რვეული, სულ 10858 მ. 15 კ.

სახელი წიგ- ნიხა და ავტორი.	რომელი გამოცემა.	რა თვეს და რიცხვში გამოვიდა გასასყიდად.	რა ფორმატისაა.	რაოდენი გვერდია.	სირთიანია თუ არა.	რაოდენი ცალი დი- ბეჭდა.	რ ა ჯ რ ა										რა ლაქსი და ფასი რელი აღი სათ ბ.					
							პონაზარაი		ქალაქი		ბეჭდვა		სურათები		კოლოქტურა			აკონება და ყდა				
							მან.	კ.	მან.	კ.	მ.	კ.	მ.	კ.	მან.	კ.		მან.	კ.			
1. რვეული . . .	14 იანვ	in 4	12.14	არა	59180	—	—	1160	20	488	00	—	—	—	—	127	20	1775	40	3	—	4
2. დედა-ენა II, ი. გოგებაშვი.	24 24 ივლ.	in 16	288	სურ.	20000	4000	00	{	—	—	—	—	—	—	—	1100	00	5100	00	25,5	—	40
8. დედა-ენა I, ყლით მისივე	29 29 აგვ.	in 16	48	—	12000	800	00	{	—	—	—	—	—	—	—	360	00	1160	00	9 ² / ₃	—	15
4. დედა-ენა I, უყლოთ მისივე	29 — —	in 16	—	—	12000	800	00	{	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	00	6 ² / ₃	—	10
1. დედა-ენა I, უყლო	30 20 მაისს.	in 16	48	სურ	32000	2131	79	{	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2131	79	6 ² / ₃	—	10
2. დედა-ენა I, ყლით	30 8 ივლ.	in 16	48	—	22200	1485	92	{	—	—	—	—	—	—	—	660	00	2145	92	9 ² / ₃	—	15
8. დედა-ენა II	25 31 აგვ.	in 16	288	—	20000	4000	00	{	—	—	—	—	—	—	—	1100	00	5100	00	25,5	—	40
4. რვეული . . .	26 იქტ.	in 4	1214	—	49358	—	—	949	84	397	80	—	—	—	—	133	10	1480	74	3	—	4

წიგნიების ბეჭდვა.

წიგნთ-საცავი და მუზეუმი.

1909 წლის დამდეგს წიგნთ-საცავში კატალოგით იყო ქართული დაბეჭდილი წიგნი 3146 და ხელთნაწერი 1724 ც., სულ 4870 და უცხო ენაზე ნაწერი და დაბეჭდილი 2355. წლის განმავლობაში მიემატა ქართული დაბეჭდილი 30, ხელთნაწერი 20 და უცხო ენაზე 115, სულ წლის დამდეგს იყო: ქართული დაბეჭდილი 3176 წიგნი, ხელთნაწერი 1744 და უცხო ენაზე ნაწერი და დაბეჭდილი 2470. 1910 წლის განმავლობაში მიემატა ქართულს დაბეჭდილს 216, ხელთნაწერებს 84 და უცხო ენაზე დაწერილს და დაბეჭდილს 48. ისე რომ 1910 წლის ბოლოს იყო: ქართული ხელთნაწერი 1828, დაბეჭდილი წიგნები 3392 ც. და უცხო ენაზე დაწერილი და დაბეჭდილი. 2518 ც. წიგნებს და ხელთნაწერებს გარდა საზოგადოებას აქვს ბლომად ძველი ფული, სურათი და არქეოლოგიური ნივთი.

1909 წ. საზოგადოების წიგნთ-საცავმა და მუზეუმმა შემოწირულება მიიღო შემდეგ პირთაგან:

1. ვ. ვანიშვილისაგან თერთმეტი ძველი ფული
2. გ. მრეველიშვილისაგან ორი ძველი ფული.
3. გ. ფოცხვერაშვილისაგან ორი სპილენძის ფული.
4. ზ. ბარათაშვილისაგან ერთი ვერცხლის ფული
6. სხვა და სხვა გამომცემლებისაგან: აკ. წერეთლის ფონდიდამ, სორაპნის ამხანაგობიდან, ს. მდივანოვისაგან, მ. ლალიძისაგან, გ. შიხიაშვილისაგან, ს. ლოსაბერიძისაგან, ე. თაყაიშვილისაგან, ი. ავალიშვილისაგან და სხვათა.

1910 წ. მიიღო შემოწირულება:

- 1, ალ. ჯაბადარისაგან ორი ძველებური დამბაჩა,
- 2, ნ. ნადირაძისაგან, კიქის ნატეხები, თიხის მილი, კრამიტი, აგური, სვეტის თავის თიხის აგური.
- 3, თ. იოსებ. ჯორჯაძემ 10 ცალი სხვა და სხვა სიგელ-გუჯარი.

წლის განმავლობაში გაიყიდა მალაზიაში	7637—89	
ქალაქის გარედ	8697—48	
გაეგზავნათ სკოლებს, ბებლ. და სხვათა	222—56	
მიეცათ წიგ. უკან	887—13	
მიეცათ დეპიტორებს	3840—20	
გაეგზავნათ აგენტებს	6991—20	
დააკლდა 50/0 საზოგად. გამოც. წიგნების		
ფასს	71—85	28348—31
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა მალაზიაში		<u>7614—11.</u>

№	გამოცემის სახელი.	რავედნი ყო 1909 წ.		რავედნი გა- უქდა მალა.	რავედნი გა- ვიდა გარეთ	სულ რავედნი ნი ბაიდა	რა ფა- სისა.		რავედნი და ბაღ. და სწ.	რა ფა- სისა.	
		მან.	კ.				მან.	კ.		მან.	კ.
საზოგადოების გამოცემანი.											
1	ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა . .	226	57 63	2	5	7	2 64	219	55	85	
2	ასპინძის ომი	1314	34 95	42	69	111	7 53	1203	31	99	
3	ამბავი ცხოველ. სამეფ.	578	138 72	2	6	8	4 00	570	136	80	
4	ახიის მნათობი . . .	1053	50 01	1	11	12	1 10	1041	49	44	
5	ამრდის ნათლება . .	496	16 62	10	23	33	4 58	463	43	52	
6	ალი	628	32 21	38	54	92	7 79	536	27	49	
7	აროდლი	1314	43 35	81	107	188	8 40	1156	38	50	
8	ბროლის ყელი	1051	35 94	—	1	1	— 20	1050	35	91	
9	ბუნების ცოდნა . . .	626	77 87	15	11	26	5 95	600	74	63	
10	ბარტეჟ ძღვევა მოსილი	1139	93 05	3	11	14	2 72	1125	91	90	
11	ბურჯი ეროვნებისა	534	48 06	6	39	45	7 72	489	44	01	
12	გეომეტრია II	1088	46 45	1	2	3	1 50	1085	46	32	
13	ბულივერის მოგზაურ.	1124	173 88	18	20	38	10 92	1086	168	00	
14	განდევილი	3668	104 53	74	117	191	8 46	3477	99	09	
15	გლახის ნამბოზი . . .	3628	412 14	93	109	212	36 18	3426	389	82	
16	ფლეუთა განთავისუ- ფლების სცენები . . .	1532	72 77	71	82	153	9 61	1379	65	49	
17	დედა ენა I ყდით . . .	17554	1698 89	3739	10242	13981	1686 61	3573	355	39	
18	დედა ენა I უყდო . . .	17451	1163 40	4073	11234	15307	1219 81	2144	142	93	
19	დედა ენა II	31524	7952 21	4774	14014	18788	6058 83	12736	3249	85	
20	დედა და შვილი	3275	56 00	83	159	242	6 33	3033	51	86	
21	დიმიტრი თავდადებულ	3661	153 76	99	134	233	14 53	3428	143	97	
22	ერეკლე მეფე და ინბილ. ქალი	3938	100 81	29	70	99	4 34	3839	98	27	
23	ვეფხვის ტყაოსანი . .	2518	842 87	42	51	93	57 46	2425	801	43	
24	ვეფხვის ტყაოსანი ყრმა- თათვის	212	24 16	20	39	59	12 85	153	17	41	
25	ვარ ღრონი, ღრონი	1062	36 31	—	2	2	— 40	1060	36	24	
26	თბზ. რ. ერისთავისა II	255	10 88	3	16	19	3 80	11	10	07	
27	თბზ. ვაჟაფშაველასი	658	405 41	37	30	67	60 80	591	364	10	
28	— პუშკინისა	69	22 97	1	1	2	1 —	67	22	31	

№ №	გამოცემის სახელი.	რაგენი იყო 1909 წ.	შ. ფ.		რაგენი ბა- რედა მაღა.	რაგენი ბა- ვიდა ბარეთ	სულ რაგენ- ნი გველა.	შ. ფ.		რაგ. დარბა- ზალ. და ს.წ.	შ. ფ.
			მან.	კ.				მან.	კ.		
საზოგადოების გამოცემანი.											
29	თავდადებულნი ქართ.	445	10	54	47	69	116	7	35	329	70
30	თორნიკე ერისთავი.	1032	84	41	81	181	262	75	05	770	611
31	ივენანამ რა ჰქნა .	2952	60	51	76	77	153	6	39	2799	512
32	ინდი მინდი	948	49	48	—	3	3	—	90	945	453
33	კონა	404	72	72	6	6	12	4	80	394	71
34	კატალოგი ძველის წიგ.	904	277	25	3	2	5	2	88	897	273
35	კრებული რ. ჯაჯანაშ.	42	5	28	4	2	6	1	75	86	45
36	კრილოვის არაკები.	3731	814	97	77	140	217	93	34	3914	767
37	კაცია ყაჩალი	3310	95	98	89	90	179	8	05	3131	906
38	კაცია აღამიანი	3437	407	97	111	109	220	39	54	3217	382
39	ლექსები ნ. ბარათაშ.	6	1	92	3	3	6	2	40	—	—
40	მარიაში	39	2	34	7	6	13	1	30	26	18
41	მტრედი	465	19	84	7	6	13	1	30	452	199
42	მამის ერთგული	271	20	59	10	9	19	2	67	252	190
43	მოგონება	1113	75	12	—	1	1	—	40	1112	74
44	მოთხრობანი დ. კლდიაშ.	410	58	42	20	47	67	17	70	343	482
45	მგზავრის წერილები	1582	67	23	66	100	166	10	36	1416	603
46	ნუ შლერი ტურფავ	1057	54	22	—	2	2	—	40	1055	544
47	ნაწყ. პოლიტ. ეკონომ.	535	86	83	2	5	7	3	50	528	865
48	ნ. გოსტაშაბიშვილი	1248	23	84	121	115	236	6	38	1012	196
49	ოქროს მოყვარულები.	584	33	28	4	2	6	—	90	578	337
50	ოთარაანთ ქვრივი	3941	281	29	73	77	150	24	79	3791	2708
51	რვეული	63627	1940	24	21249	25362	46611	1638	53	17016	5029
52	რუხი მბელი	81	9	72	40	21	61	8	10	20	20
53	რუსულ-ქართ. ლექს.	906	648	62	47	75	122	275	80	784	555
54	რობინზონ კრუზე	979	146	85	16	21	37	10	44	942	141
55	რჩეული ლექსები	3582	102	08	69	114	183	11	52	3399	96
56	სალამური	278	5	75	7	109	116	5	75	162	3
57	სვიის გვირგვინი	287	20	97	6	7	13	1	95	274	20
58	საყმაწვილო მოთხრო- ბანი ეგ. გაბაშვალისა.	372	63	61	7	109	116	13	80	321	54
59	საყვარელსა განმავორა.	1075	36	75	6	7	13	1	00	1070	36

გამოცემის სახელი.	რავენი იყო 1909 წ.		რავენი ბა- ყდა მალს		რავენი გა- ვიდა ვარკი ულ რავედე- ნი გველა.		რა ფა- სისა.		რა ფა- სისა.	
	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.
საზოგადოების გამოცემანი.										
საბრძოლაზე	1156	38 37	38	13	51		8 39	964	32	00
უცნაური ამბავი	2063	50 54	1	4	5		5 12	1912	46	84
ფიზიკური გეოგრაფია. ქართული პოეტების ჩრდილი ლექსები	1184	101 23	67	125	192		2 00	1174	100	37
ქართული სიმფონია	1087	46 41	3	7	10		— 75	1084	46	29
ქართლის სახალხო სი- მღერები	1128	212 17	10	14	24		7 50	1112	208	16
ქარ. სიტყვიერებს ისტ. ქართული მწერლების ალბომი	562	396 07	38	62	100		113 70	462	323	91
ქარ. ფოკნული სიმღერ. ქართული რომანსი	68	2 90	11	5	16		7 70	27	1	15
ქარ. ფოკნული სიმღერ. ქართული რომანსი	1079	92 24	38	62	100		3 96	1057	90	36
ქართული რომანსი	186	20 31	33	8	41		9 50	165	18	01
ქატანა	264	6 75	6	16	22		4 22	171	4	37
ლია ბარათი	3640	36 40	7	14	21		10 56	3248	32	48
უკვილითა შორის	662	204 35	45	48	93		4 05	653	201	57
ყოველის მბრძან	595	22 61	267	125	392		16 28	410	15	58
შინაური საქონელი	221	4 81	5	4	9		— 40	213	4	64
შავი შაშვი	1061	50 39	122	63	185		— 20	1060	50	35
ზარლზ პარნელი	1197	128 42	1	7	8		4 90	1176	126	18
ცა და დედამიწა	88	9 77	5	16	21		4 —	67	7	44
ცისარტყელა	266	6 78	5	19	24		2 16	251	6	39
წიგნის ისტორია	1088	107 15	5	16	21		2 40	1176	106	07
წმ. ნინოს სურათი	2267	140 10	4	11	15		4 20	2237	138	24
	2229 42	21350 77	36360	64288	100648		11742 94	12298 1	12277	18

გამოცემის სახელი.	რაოდენი კუპონი 1909 წ.	ფ. მ.		გვერდი გა- ვდავარი	სულ რაოდენი გვერდი	ფ. მ.	რაოდენი და რამაღ. სწ.	ფ. მ.
		მან.	კ.					
ძველი წიგნებსა და სასტამბო თანხის გამოცემანი.								
1. Законы царя Вахт.	25	87	50	1	1	2	7 00	23 80
2. სატიტიკ. ცნობები	434	434	00	—	2	2	4 00	432 43
3. ქილილა და დამანა	530	530	00	3	3	6	9 40	524 52
4. ქართლის ცხოვრება მარიამ დედოფლისა	349	1047	00	4	4	8	24 00	371 102
5. ვეფხისტყაოსანი ქარ- თველი შვილ. გამოცემა.	411	3728	00	5	3	8	80 00	403 364
6. საქართ. ისტ. ვახუშტისა	96	144	00	5	3	8	19 70	88 13
	1815	5970	50	18	16	34	141 10	2091 628
სანახევროდ შემო- წირული:								
1. ლექსები ვ. ორბელიან.	492	299	19	11	17	28	19 40	464 28
2. შექსპირის დრამები	110	22	—	—	3	3	— 60	107 2
	602	321	19	11	20	31	20 00	652 30
ბ. ი. გოგებაშვილის გამოცემანი:								
1. ბუნების კარი	5909	3101	70	1001	4720	5721	3225 56	188 9
2. Русское слово ч. I.	9453	3024	96	2195	6888	9088	2914 16	370 11
3. Русское слово ч. II	10273	3852	37	870	5069	5939	2409 30	4334 16
	25635	9979	03	4066	16677	20743	8549 02	1892 18

გამოცემის
სახელი.

ბავდნი იუა საწ. და მღ.	რა ფა- სისა.	რა ფენი კა- ციდა მღ.	რა ფენი გა- ყიდა ბაოქს	აულოვდუბ. გვიდა.	რა ფა- სისა.	რა ფა- სისა.	რა ფა- სისა.
მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.

საზოგადოების
გამოცემანი.

ახალი ვარიანტი	219	53 06	—	6	6	2 24	213	51 59
ახუნდის ომი	1203	30 40	76	128	201	14 63	1127	28 69
ამბავი ცხოველ. გარეშე	570	129 97	3	16	19	9 00	551	125 62
ახიის მნათობი	1041	46 98	—	3	3	— 30	1038	46 84
ამოდის ნათდება	463	41 35	7	27	34	4 80	429	38 32
ალი	536	26 12	23	62	85	7 56	451	21 99
არდილი	1159	36 73	46	100	146	6 62	1013	32 14
ბუნების ცოდნა	600	70 90	3	21	24	5 62	576	67 96
ბარტექ ძლევა მოსილ	1125	87 32	—	23	23	3 96	1102	85 44
ბურჯი ვროვნებისა	489	41 82	6	59	65	11 10	424	36 23
ვეოტრია II	1085	41 01	4	4	8	3 60	1077	43 69
ველივერის მოგზაურ	1086	159 61	5	47	52	13 59	1034	151 98
ბანდგვილი	3479	94 24	97	111	208	9 07	3271	88 57
გლახის ნამბობი	3427	373 34	104	191	295	53 17	3132	339 31
გლუბთ. განთ სცენები	1381	62 37	31	46	77	5 05	1304	58 85
დედა-ენა I ყდით	25733	2183 56	2017	10857	12874	1552 26	12899	1246 04
დედა-ენა I უყდო	34235	3273 96	3553	12201	15759	1257 66	13476	1230 50
დედა-ენა II	28830	7177 40	3505	15276	18781	6033 42	10049	2559 37
დედა და შვილი	3036	19 37	118	111	229	5 99	2807	45 62
დიმიტრი თავდადებ	3431	136 99	143	156	99	18 36	3130	124 95
ფეკლე მეფე და იპვილ	8739	93 37	61	98	150	6 44	3689	89 87
ქალი	3426	772 69	62	98	160	101 32	2266	712 13
ვეფხვის ტყაოსანი	139	15 20	23	68	91	20 50	48	5 20
— ყრმათათვის	1060	34 44	1	2	3	— 50	1057	34 34
ვაი დრონი, დრონი	236	10 07	2	4	6	2 20	230	9 82
— ვაჟა ფშაველასი	594	349 16	23	23	46	43 65	548	320 48
პუშკინისა	67	21 21	3	5	8	3 90	59	18 66
თედად. ქართველნი	429	9 66	59	130	189	10 83	40	5 40
თორნიკე ერისთავი	772	60 24	47	96	143	44 50	629	47 90
თენანამ რა ჰქნა?	2799	54 51	164	138	302	10 74	2497	48 63
ინდი მინდი	945	46 87	2	1	3	— 90	942	46 73

კამოცემის სახელი.		რედ. იყო საწმად.			რა ფა- სისა.		რედ. გაიხ. მალაზმაში			რედ. გა- ვიდა გარეთ სულ რაოდენ ში გავიდა			რა ფა- სისა		რა ფ. დარჩა მალ. საწ.	
		მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	
ძველის წიგნების სა- ბეჭდავის თანხის.																
1	Законь Царя Вахтан.	23	80	50	—	—	—	2	1	3	10	50	—	20	7	
2	სტატისტიკ. ცაობები	432	432	00	—	—	—	—	2	2	4	—	—	430	45	
3	ჭილილა და დამანა	525	525	00	—	—	—	3	9	12	12	70	—	513	51	
4	ქართლის ცხოვრება, მარიამ დედოფლისა	342	1026	00	—	—	—	1	11	12	36	40	—	340	99	
		1322	2063	50	—	—	—	6	23	29	63	60	—	1229	20	
სახტამბო თანხის																
1	ვეფხვის ტყაოს. ყლით	21	210	00	—	—	—	5	7	12	120	—	—	9	9	
2	— — — უყლით	382	3438	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	382	343	
3	საქართ. ისტ. ვახუშტისა	89	134	40	—	—	—	7	5	12	32	50	—	77	11	
		492	3782	40	—	—	—	12	12	24	152	50	—	168	364	
სანახევ. შემოწირ.																
1	ლექსები. ვ. ორბელიან.	466	282	42	—	—	—	12	19	31	18	00	—	435	26	
2	შექსპირის დრამები.	107	21	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	107	2	
		573	303	62	—	—	—	12	19	31	18	00	—	542	28	
ი. გოგებაშვილის																
1	ბუნების კარი	6979	3663	43	—	—	—	1248	4533	5781	3253	56	1198	62	62	
2	Русское Слово ч. I	8520	2726	40	—	—	—	1892	6428	8320	2666	09	200	6	6	
3	Русское Слово ч. II	10594	8972	84	—	—	—	1200	5408	6608	2609	32	3986	149	149	
		26093	10362	67	—	—	—	4340	16369	20709	8528	97	5384	218	218	

X

საზოგადოების ღონისძიებანი

1. საწევრო ფული

1909 წელს საწევრო ფული შემოვიდა სულ 1544 მ. 25 კაპ.

1910 წელს საწევრო ფული შემოვიდა სულ 595 მ. 50 კაპ.

2. ყულაბები

1909 წ. 56 პირთაგან, რომელთაც იკისრეს საზოგადოების სასარგებლოდ ყულაბებით ფულის შეგროვება, საანგარიშო წელს წარმოადგინა 12 პირმა 13 ყულაბი, რომელშიაც აღმოჩნდა 59 მან. 84 კაპ.

აი სია იმ პირთა და დაწესებულებათა, რომელთაც ყულაბები წარმოადგინეს!

1. ყაზბეგი გიორგი ნიკოლოზისძე	№84.	— 96.
2. ივანიძე ი.	№61.	— 96.
3, გოჩიტაშვილი ა.	№46.	3—53.
4, მერკვილაძე ი.	№59,62	3—83.
5, თოიძე ზ.	№63	3—37.
5, აბულაძე ელ.	№18.	12—17.
7, ქრელაშვილი ნ.	№49.	14—20.
8, ალუღიშვილი	№78.	1—63.
9, ბარამიძე	№60.	3—35.
10, გაჩეჩილაძე ს.	№76.	—70.
11, ჯაში ვ.	№57.	4—30.
12, კრინიციკი ალ.		10—84.
		<hr/>
		59—84.

1910 წელს.

1, ტარუაშვილი ს.		3—50.
2, ტფ. კერ. სამკურ.	№8.	10—85.
3, ბაქრაძე მელ.	№64,65	1—99.
4, ხარაივი ი.	№66.	5—32.

4. საქველმოქმედო ბაზარი.

1909 წ. საქველმოქმედო ბაზრ. დარჩა საზ. 1263 მან. 38 კაპ.

5. საქველმოქმედო წარმოდგენა.

1909 წ. წარმოდგენილამ დარჩა საზოგ. 130 მან. 76 კაპ.

1910 წ. კონცერტილამ — — 327 მან. 93 კაპ.

6 წიგნების ვაჭრობის მოგება.

1909 წ. წიგნების ვაჭრობიდან მოგება
დარჩა საზოგადოებას 3900 მან. 34 კაპ.

1910 წ. წიგნების ვაჭრობიდან მოგება
დარჩა საზოგადოებას 4640 მან. 13 კაპ.

7 საქველმოქმედო ვაჭრობა.

1909 წ. 24 ოქტომბრის ნავაჭრიდან შემოვიდა 20 მან. 29 კაპ.

1910 წ. 23 ოქტომბრის ნავაჭრილამ — 84 მან. 90 კაპ.

8. თავნის სარგებელი

1909 წ. შენახულის ფულისა 530 მან. 05 კ., ბ) სახელდა-
ხელო ანგარიშისა სასოფლო სამეურნეო საურთიერეთო ნდო-
ბის საზოგადოებიდან 287 მან. 21 კაპ. გ) სარგებლიანის
ქალაქდებისა და სახელმწიფო ბანკის რენტისა 1002 მ. 25 კ.
სულ 1819 მან. 51 კაპ.

1910 ა) შენახული ფულისა 617 მან. 53 კაპ., ბ) სა-
ხელდახელო ანგარიშისა სასოფლო სამეურნეო ბანკიდან
200 მან. 70 კ., გ) სარგებლიანის ქალაქდებისა და სახელ-
მწიფო ბანკის რენტისა 1029 მან. 57 კაპ., სულ 1847 მ. 80 კ.

9 სკოლების და ბიბლიოთეკების შემოსავალი

1909 წ. საზოგადოების შემოსავალში ჩაირიცხა აგრე-
თვე ის ფული, რომლებიც შემოსვლიათ სკოლების კომიტე-
ტებს და ბიბლიოთეკების გამგეებს; კავკავის სკოლის კომი-

ტეტს 4610 მან. 13 კ., ბათუმის სკოლისას 4583 მ. 18 კაპ., ტფილისის II სახ. ბიბლიოთეკას 393 მან. 00 კ., ტფილისის III სახ. ბიბლიოთეკას 209 მან. 40 კ., ახალციხის 100 მ. 55 კ., ხონის 340 მან. 57 კ., ყვირილის 162 მ. 39 კაპ., მთხოჯის 103 მან. 45 კაპ., მუხურის 4 მ. 50 კ., ტფილ. აგქალის ქუჩის 355 მ. 03 კ., მუხიანის 80 მ., ქვიტირის 93 მან. 63 კ., ჩოხატაურის 82 მ. 67 კ., კულაშის 137 მ. 66 კ. და ქარელის 43 მან.

სულ შემოსავალი იყო 24,896 მან. 60 კ., გასავალი 27,212 მ. 37 კ. გადამეტებული ხარჯია 2315 მან. 77 კაპ.

1910 წ. შემოსვლია: კავკაზის სკოლის კომიტეტს 6685 მან. 03 კაპ., ბათუმის სკოლის კომიტეტს 4884 მან. 93 კ., ტფილ. III ნაძალადევის ბაზლ. 234 მან. 60 კაპ., ტფილისის ავლაბრის ბიბლიოთეკას 234 მან. 83 კაპ., დიდი ჯიხაიშის 303 მან. 33 კაპ., ბაქოს 99 მან. 42 კაპ., ახალსენაკის 838 მან. 67 კაპ.

სულ შემოსავალი იყო 30,333 მან. 15 კ., გასავალი 28090 მ. 64 კ., გადამეტებული შემოსავალი არის 2242 მან 51 კ. აქედან 200⁰—448 მან. 50 კაპ. მიემატა სათადარიგო თანხას. დანარჩენი 800⁰—1794 მან. 01 კაპ. სახარჯოს.

ნაწილი მეორე

I

კასა.

1 იანვარს 1909 წ. იყო	677-56	
წლის განმავლობაში მიემატა	<u>74954-94</u>	75632-50
" " დაიხარჯა		<u>74790-99</u>
დარჩა 1 იანვ. 1910 წ.		841-51
1910 წ. განმავლობაში მიემატა	<u>80592-40</u>	81433-91
" " დაიხარჯა		<u>81214-96</u>
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა		218-95

II

სახელდახელო ანგარიში:

1 იანვარს 1909 წ. იყო სა- სოფლო სამეურნო ნდობის სა- ზოგადოებაში	6368-36	
წლის განმავლობაში შეტა- ნილ იქმნა	16830-00	
ზედ შეეკეცა სარგებელი	<u>287-21</u>	23485-57
წლის განმავლობაში გამო- ტანილი იქმნა		<u>14577-00</u>
დარჩა 1 იანვ. 1910 წ.		8908-57
1910 წ. განმავლობაში შეტა- ნილია		19692-80
ზედ შეეკეცა სარგებელი	<u>200-70</u>	28802-07
წლის განმავლობაში გა- მოტანილ იქმნა		<u>22775-00</u>
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა		6027-07

VI

წიგნები საწყობში.

1 იანვარს 1909 წ. იყო	. 21350-48
წლის განმავლობაში მიემატა	
„ ახლად დაბეჭდილი	. 8835-40
„ ნაყიდი და საკომისიო	. 24298-15
ყდები	. 99-99 54584-02
წლის განმავლობაში გატანი-	
ლია მალაზიაში	. 19958-15
დააკლდა 5 ⁰ / ₀ საზოგადოების	
გამოცემათა ფასს	. 537-16 20495-31
დარჩა 1 იანვარს 1910 წ.	
საწყობში.	. 34088-71
1910 წლის განმავლობაში	
მიემატა ახლად დაბეჭდილი	. 10858-45
ნაყიდი და საკომისიო	. 13711-76
ყდები.	. 133-43 24703-64
	<u>58792-35</u>
წლის განმავლობაში გატანი-	
ლია მალაზიაში.	. 23978-86
დააკლდა 5 ⁰ / ₀ საზოგადოების	
გამოცემათა ფასს	. 553-00 24531-86
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა	
საწყობში.	. 34260-49

VII

წიგნები მალაზიაში.

1909 წ. 1 იანვარს მალაზია-	
ში იყო წიგნები	. 10449-77
წლის ბოლომდე გამოტა-	
ნილია საწყობიდან	. 19958-15

წლის განმავლობაში მიემატა მოგება საზოგადოების გამოცემათა გაყიდვით	2669-18
საკომ. ღ შემოწირული წიგნ.	1231-16 34308-26
წლის ბოლომდე გაიყიდა და გავიდა	26907-21
დააკლდა 5 ⁰ / ₀ საზოგადოების გამოცემათა ფასს	76-52 26983-73
დარჩა 1 იანვარს 1910 წ. მალაზიაში	7324-53
1910 წ. განმავლობაში გამოტანილია საწყობიდან	23997-76
წლის განმავლობაში მიემატა მოგება საზოგადოების გამოცემათა გაყიდვით	2968-43
წლის განმავლობაში მიემატა საკომისიო და შემოწირული წიგნების გაყიდვით	1671-70 35962-42
წლის განმავლობაში გაიყიდა და გავიდა	28276-46
დააკლდა 5 ⁰ / ₀ საზოგადოების გამოცემათა ფასს	71-85 28348-31
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა მალაზიაში	7614-11

VIII

აგენტები

1 იანვარს 1909 წ. იყო აგენტებზე	5666-38
წლის განმავლობაში გაეგზავნათ.	4557-68 10224-06

წლის განმავლობაში მიღებულია	4011-09
დარჩა 1 იანვარს 1910 წ.	<u>6212-97</u>
1910 წლის განმავლობაში გაეგზავნათ	<u>6991-20</u> 13204-17
წლის განმავლობაში მიღებულია	5954-11
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა	<u>7250-06</u>

IX

დებიტორები.

1 იანვარს 1909 წ. იყო ვალდებული	9678-97
წლის განმავლობაში მიეცათ.	2349-17
წლის განმავლობაში დაედო ვალად კუპონების ფასი სახელმწ. ბანკს	<u>1002-25</u> 13030-39
წლის განმავლობაში მიღებულია წიგნებისა და სხვა	<u>5691-88</u>
დარჩა 1 იანვარს 1910 წ.	7338-51
1910 წ. განმავლობაში მიეცათ ნისიად	3850-20
დაედო ვალად კუპონების ფასი სახელმწიფო ბანკს	1029-57
ტირაჟში გამოსულ ბილეთის ფასი სახელმწიფო ბანკს	<u>118-32</u> 12336-60
წლის განმავლობაში მიღებულია წიგნებისა და სხვა	3290-93
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა	<u>9045-67</u>

X

სკოლების კომიტეტები.

ა) კავკაზის სკოლისა.

1 იანვარს 1909 წ. ჰქონდა კავკაზის სკოლის კომიტეტს .	1102-60	
წლის განმავლობაში მიუღია.	<u>4610-13</u>	5712-73
წლის განმავლობაში დაუბარჯავს კომიტეტს.		<u>4923-73</u>
დარჩა 1 იანვარს 1910 წ.		789-00
1910 წლის განმავლობაში მიუღია	<u>6685-03</u>	7474-03
„ „ დაუბარჯია .		<u>6148-44</u>
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა .		1325-59

ბ) ბათუმის სკოლისა

1 იანვარს 1909 წ. ჰქონდა კომიტეტს	639-89	
წლის განმავლობაში მიუღია.	<u>4583-18</u>	5223-07
წლის განმავლობაში დაუბარჯავს ბათუმის სკოლის კომიტეტს		<u>5161-92</u>
დარჩა 1 იანვარს 1910 წ. .		61-15
1910 წ. განმავლობაში მიუღია კომიტეტს	<u>4884-93</u>	4946-08
წლის განმავლობაში დაუბარჯავს ბათუმის სკოლის კომიტეტს		4946-80

XI

წიგნების ბეჭდვა.

1 იანვარს 1909 წ. მიცემული იყო	420-60	
წლის განმავლობაში მიეცა დასაბეჭდად	8835-40	9256-00
წლის განმავლობაში მიღებულია დაბეჭდილი		<u>8835-40</u>
დარჩა 1 იანვ. 1910 წ.		420-60
1910 წ. განმავლობაში მიეცა დასაბეჭდად		<u>10858-45</u> 11279-05
1910 წ. განმავლობაში მიღებულია დაბეჭდილი		<u>10858-45</u>
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა		420-60

XII

ბიბლიოთეკების გაშვებები.

1 იანვარს 1909 წ. იყო ტფილისის 1 სახალ. ბიბლიოთეკის გაშვებზე	33-38	
ტფილისის II	45-00	
ახალციხის	715-93	
ჭუთაისის	552-69	
უდის	2-44	
შილდის	48-63	
დიდი—ჯიხაიშის	21-54	
ტფილისის III ნაძალად. მათხოზჯის	262-18	
	<u>48-50</u>	1730-29

წლის განმავლობაში შემოსვ-
ლიათ:

ტფილის. II სახალხ. ბიბლიოთ.		
გამგეს.	573-00	
ახალციხის	100-55	
ყვირილის	162-39	
ზონის	342-24	
ტფილისის III ნაძალადევის.	389-40	
ტფილისის ავჭალის ქუჩის	416-06	
ქარელის	67-85	
მათხოზჯის	103-45	
ტფილისის მეოთხე ავლაბრის	185-00	
მუხურის	4-50	
მუხიანის	116-20	
ქვიტირის	93-65	
ჩოხატაურის	82-67	
კულაშის	137-66	2774-62
		4504-91

წლის განმავლობაში დაუხარჯავს:

ტფილისის II სახ. ბიბლ. გამგეს.	465-68
ახალციხის	247-40
ყვირილის	162-39
ზონის	342-24
ტფილისის III ნაძალადევის.	446-23
ტფილისის ავჭალის ქუჩის.	416-06
ქარელის	67-85
მათხოზჯის	21-79
მუხურის	4-50
მუხიანის	116-20
ქვიტირის	69-46
ჩოხატაურის	12 —

კულაშის.	137-66	2509-46
		<u>1995-45</u>

1910 წ. წლის განმავლობაში შემოსვლიათ:

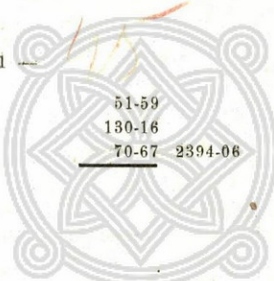
ტფილისის II სახალხო ბიბლ. გამგეს		180-00	
ტფილისის III „ „ „		414-60	
ტფილისის IV ავლაბრის.		414-83	
ტფილისის V ავქალის ქუჩის		180-00	
დიდი-ჯიხაიშის		303-33	
ბაქოს.		99-42	
ახალ-სენაკის		838-67	2430-85
			<u>4426-30</u>

წლის განმავლობაში დაუხარჯავს:

ტფილისის IV ავლაბრის ბიბლ. გამგეს		405-17	
დიდი-ჯიხაიშის		273-28	
ტფილისის ნაძალადევის		415-70	
ბაქოს		99-42	
ახალ-სენაკის		838-67	2032-24
			<u>2394-06</u>

დარჩა 1 იანვარს 1911 წ.

ტფილისის I სახ. ბიბლიოთ.		33-38
ტფილისის II „ „ „		332-32
ქუთაისის „ „ „		552-69
ახალციხის „ „ „		569-08
უდის „ „ „		2-44
შილდის „ „ „		48-63
ტფილისის III ნაძალად.		204-25
ტფილისის ავქალის ქუჩის.		180-00
ქვიტირის		24-19
ტფილისის IV ავლაბრის.		194-66

ტრდი-ჯიხაიშის	51-59	
მათხოვნჯის	130-16	
წახატურის	<u>70-67</u>	2394-06

XIII

გარდამავალი ფული დე- ბეტიზ.

1 იანვარს 1909 წ. იყო	2887-08	
წლის განმავლობაში გაიცა	<u>10000-33</u>	12887-41
„ „ მიღებულ იქმნა	<u>12385-75</u>	
დარჩა 1 იანვარს 1910 წ.		501-66
1910 წ. განმავლობაში გაიცა	<u>10307-20</u>	10808-86
„ „ მიღებულია		<u>9287-49</u>
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა		1521-37

XIV

ინვენტარი

1 იანვარს 1909 წ. იყო	812-25	
წლის განმავლობაში შეძ. იქმნა	<u>61-20</u>	873-45
„ „ გამოირიცხა 10% ღირებულებისა	<u>87-34</u>	
დარჩა 1 იანვ. 1910 წ.		786-11
1910წ. განმავლობაში შეძენილ იქმნა	<u>196-85</u>	982-96
„ „ გამოირიცხა 10% ღირებულებისა		<u>98-29</u>
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა		884-67

XV

პრედიტორები.

1 იანვარს 1909 წ. იყო	24043-69
წლის განმავლობაში დაგველო ნაყიდის და საკომისიო წიგნებისა.	19944-15
უღებისა	99-99
ქალაქისა სერგიევს.	375-02
დედა-ენისა გოგებაშვილის	800-00
სხვა და სხვა	153-75 21372-91
	<hr/>
	45416-60

წლის განმავლობაში გადახდილ იქმნა წიგნების ანგარაში .	14408-89
უღებში..	99-99 14508-88
დარჩა. 1 იანვ. 1910 წ.	<hr/>
	30907-72

1910 წლის განმავლობაში დაგ- ველო ნაყიდის და საკომისიო წიგნებისა	14835-59
უღებისა	762-53
სერგიევს ქალაქისა	349-84
დედა-ენისა გოგებაშვილის	3317-71
სხვა და სხვა	30-00 19295-67
	<hr/>
	50203-39

წლის განმავლობაში გადახდილ იქმნა წიგნების და სხვა .	13976-20
უღებისა	133-43 14109-63
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა .	<hr/>
	36093-76

XVI

ქველის წიგნების და სასტამბო
თანხა.

ა) ფულად

1 იანვარს 1909 წ. იყო ქვე-		
ლის წიგნებისა	687-43	
სასტამბო	<u>2681-33</u>	3368-76
წლის განმავლობაში მიემატა		
ქველის წიგნების დასაბეჭდისას.	44-40	
სასტამბოსას.	<u>99-70</u>	144-10
		<u>3512-86</u>

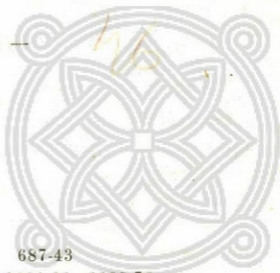
წლის განმავლობაში დაიხარ-		
ქველის წიგნებისა (საისტორიო		
და სავანაგრაფიო საზოგადოე-		
ბის)	<u>600-00</u>	

დარჩა 1 იანვ. 1910 წ.		2912-86
1910 წლის განმავლობაში		
მიემატა ქველის წიგნებისას გა-		
ყიდული წიგნების ფასი	63-60	
" მთელი წლისა	5-65	
სასტამბოს გაყიდულის წიგნებისა	152-50	
% მთელი წლისა	<u>118-89</u>	340-64
		<u>3253-50</u>

1 იანვარს 1911 წ. დარჩა		
ქველის წიგნებისა	201-08	
სასტამბო	<u>3052-42</u>	3253-50

ბ) წიგნებად.

1 იანვარს 1909 წ. იყო ქვე-	
ლის წიგნებისა	3340-30

სასტამბო	3854-00	7194-30
წლის განმავლობაში გაიყიდა		
ძველის წიგნებისა	44-40	
სასტამბოსი	99-70	144-10
დარჩა 1 იანვ. 191 წ.		7050-20
1910 წ. განმავლობაში გაი-		
ყიდა ძველის წიგნებისა	63-60	
სასტამბოსი	152-50	216-10
		<u>6834-10</u>

1 იანვარს 1911 წ. დარჩა		
ძველის წიგნებისა	3232-30	
სასტამბოსი	3601-80	6834-10

XVII

გარდამავალი ფული კრე- დიტით.

1 იანვარს 1909 წ. იყო	942-12	
წლის განმავლობაში მიღე-		
ბულია	2014-95	2957-07
წლის განმავლობაში დაბრუ-		
ნებულია		<u>2254-95</u>
დარჩა 1 იანვ. 1910 წ.		702-12
1910 წლის განმავლობაში		
მიღებულია	375-64	1077-76
" " დაბრუნებულია.		<u>862-20</u>
1 იანვარს 1911 წ. დარჩა.		215-56

XVIII

საგანგებო თანხები:

1 იანვარს 1909 წ. იყო აკე-	
თის ბიბლიოთეკისა.	55-97
აკაკი წერეთლისა.	3467-14
გალობისა და მუსიკისა.	31-40
გურიის ლარბ ბიბლიოთეკე-	
ბისა	183-40
დ. ნაკაშიძისა	2539-27
ი. ჭავჭავაძისა	10990-20
ი. ჭავჭავაძის ძეგლისა	335-75
მუზეუმისა	11607-33
ენგვის ქართველ სტუდენ-	
ტებისა	97-77
რ. ერისთავისა საზოგადო	1855-39
რ. ერისთავისა (ქუთაის. სა-	
კვირაო სკოლ).	965-91
სალიტერატურო	2572-91
სოხუმის სკოლისა	126-63
სენაკის სკოლისა	2006-37
საპრემიო	4012-74
საგურამოს სკოლისა	30-00
საინგილოს სკოლისა	100-24
სახალხო სკოლების მასწავლე-	
ბელთა	8-17
დავით. ეპისკოპოზის	201-32
ვ. პეტრიაშვილისა	948-61
ძმ. ზუბალაშვილების სტიპენ-	
დიებისა	459-52
ძმ. ზუბალაშვილების	10000-00 52597-12

წლის განმავლობაში დაარსდა:

კ. ტურიაშვილის	10-00	
კრებალოს ბიბლიოთეკისა	<u>11-25</u>	21-25

წლის განმავლობაში მიემატა:

აკაკი წერეთლისას	5390-00	
ილ. ჭავჭავაძისას	3209-64	
ილია ჭიჭავაძის ძეგლისას	2221-21	
მუზეუმისას	10-00	
საგურამოს სკოლისას	140-00	
საინგილოს სკოლისას	100 00	
დავით. ეპისკოპოზისას	450-00	
ვ. პეტრიაშვილისას	533-37	
ძმ. ზუბალაშვილების სტიპენ- დიებისას	<u>6775-00</u>	18829-60

ზედ შეეკეცა სარგებელი:

აკაკი წერეთლისას	224-73
გალობა და მუსიკისას.	1-35
გურიის ღარიბ ბიბლიოთე- კებისა	7-85
დ. ნაკაშიძისას	123-75
ილ. ჭავჭავაძისას	521-52
ილ. ჭავჭავაძის ძეგლისას	30-49
მუზეუმისას	496-22
ენწვევის ქართველ სტუდენტე- ბისას	4-18
რ. ერისთავისას.	79-31
რ. ერისთავისას (ქუთაის. საკვირ. სკოლასა	32-30
სალიტერატუროს	105-23
სოხუმის სკოლისას	5-42

სენაკის სკოლისას	68-62	
საპრემიოს	137-24	
საგურამოს სკოლისას	2-77	
საინგილოს სკოლისას.	4-65	
სახალხო სკოლების მასწავ- ლებლისას	-35	
დავით ეპისკოპოზის თანხისას	18-08	
ვ. პეტრიაშვილისას	52-89	
ძმ. ზუბალაშვილების სტიპენ- დიებისას	29-04	
ქრებალოს ბიბლიოთეკისას	— 17	1946-16
		<u>73394-13</u>

**წლის განმავლობაში დაი-
ხარჯა:**

აკაკი წერეთელისა	2874-67	
აკეთის ბიბლიოთეკისა	55-97	
დ. ნაკაშიძისა	141-80	
ილ. ჭავჭავაძისა	3530-01	
ილ. ჭავჭავაძის ძეგლისა.	1509-17	
სალიტერატურო.	130-00	
საგურამოს სკოლისა	30-00	
კ. ტურიაშვილისა	10-00	
ძმ. ზუბალაშვილების სტიპენ- დიისა	7050-24	15331-86
		<u>58062-27</u>

1910 წ. განმავლობაში მიემატა:

აკაკი წერეთლისას	428-45
ილ. ჭავჭავაძისას	1625-39
მუზეუმისას	3509-20
ილ. ჭავჭავაძისას ძეგლისას	800-00

სალიტერატუროს	50-00
საგურამოს სკოლისას	180-00
ქართველ მაჰმადიანთა სკოლისას	200-00
ვ. პეტრიაშვილისას	463-05
ძმ. ზუბალაშვილებისას	6650-00
	<u>13906-09</u>

ზედ შეიკეცა სარგებელი:

I აკაკი წერეთლისას 244-88

II ბიბლიოთეკა-მუზეუმისას:

1. მუზეუმისას 519-22

2. ილ. ქავჭავაძისას 586-01

III ილ. ქავჭავაძისას ძეგლისას 26-67

IV სალიტერატურო ფონდი:

1. სალიტერატუროს 104-76

2. რ. ერისთავისას 82-71

3. გრ. დადიანისას 177-41

4. მუსიკისას და გალობისას 1-40

V. სკოლებისა და სამკითხველოებისა:

1. სოხუმის სკოლისას 5-65

2. რ. ერისთავისას (ქუთაის. საკ. სკოლ.) 42-68

3. სენაკის სკოლისას (გრ. დადიანის) 70-25

4. გურიანთის სკოლისას (დ. ნაკა. შიძისა) 129-34

5. საინგილოს სკოლისას (კ. ტურიაშვილ.) 8-76

6. საგურამოს სკოლისას (დ. სარაჯიშვილისა) 3-36

7. ქართველ მაჰმადიანთა (დ. ების-კოპოზ.)	32-66
8. სახალხო სკოლების მასწავლებელთა	-36
9. ვ. პეტრიაშვილისას	85-41
10. გურიის ღარიბ ბიბლიოთეკებისას	8-19

VI სტიპენდიების:

1, ძმ. ზუბალაშვილების სტიპენდიებისას	26-64
2. ვ. ზუბალაშვილისას	4-36 2160-72
	<hr/> 74129-08

წლის განმავლობაში დაიხარჯა:

I აკაკი წერეთლისა 1801-40

II ბიბლიოთეკა მუზეუმისა:

- 1. მუზეუმისა 1351-13
- 2. ილ. ჭავჭავაძისა 1553-93

III ილ. ჭავჭავაძის ძეგლისა 1401-71

IV სალიტერატურო ფონდი:

1. სალიტერატურო 190-00

V სკოლების და სამკვითხელოებისა:

- 1. სენაკის სკოლისა (გრ. დადიანისა) 500 —
- 2. საგურამოს სკოლისა 326-13
- 3. კრებალოს ბიბლიოთეკისა 11-25

VI სტიპენდიებისა:

1 ძმ. ზუბალაშვილების	6779-75 13915-30
	<hr/> 60213-78

1. იანვარს 1911 წ. დარჩა		
I	აკაკი წერეთლის	5079-51
II ბიბლიოთეკა მუზეუმისა:		
	1. მუზეუმის	14790-84
	2. ილ. ჭავჭავაძისა	<u>11848-82</u> 26639-66
III	ილ ჭავჭავაძის ძეგლის	503-24
IV სალიტერატურო ფონდი:		
	1. სალიტერატურო	2513-98
	2. რ. ერისთავისა საზოგადო.	2017-41
	3. გრ. დადიანისა. (საპრემიო)	4327-39
	4. მუსიკისა და გალობისა	<u>34-15</u> 8892-93
V სკოლების და სამკითხველოებისა:		
	1. სოხუმის სკოლისა	137-70
	2. სენაკის სკოლისა (გრ. დადიანისა)	1645-24
	3, რ. ერისთავისა (ქუთაისის საკ- ვირაო სკოლისა)	1040-89
	4, გურიანთის სკოლისა (დ. ნაკა- შიძასა)	2650-56
	5, საინგილოს სკოლისა (კ. ტურია- შვილისა)	213-65
	6, დავით ეპისკოპოზისა	902-06
	7, სახალხო სკოლების მასწავლე- ბელთა	8-88
	8, ვ. პეტრიაშვილისა	2083-33
	9, გურიის ღარიბ ბიბლიოთეკებისა	199-44
	10, ქრებალოს ბიბლიოთეკისა	<u>— 17</u> 8881-92

VI სტიპენდიების:

1, 3. ზუბალაშვილისა (ქენევის ქარ- თელ სტუდენტებისა)	106 - 31	
2, ძმ. ზუბალაშვილებისა	<u>110 - 21</u>	216 - 52

VII ძმ. ზუბალაშვილების

10,000—00
60,213—78

XIX

ქ რ ნ ე ბ ა .

1909 წ. 1 იანვარს იყო:

„ სათადარიგო თავნი. 9661—98

წლის განმავლობაში მიემატა 10 ⁰ / ₀		
საგანგებო თანხების სარგებელსა	<u>216—13</u>	9878—11
დაფარულია ზედმეტი ხარჯი	.	<u>2315—77</u>
დარჩა 1 იანვარს 1910 წ.	.	7562—34

1910 წლის განმავლობაში მიემატა		
10 ⁰ / ₀ საგანგებო თანხების სარგებლისა	253 - 83	
მიემატა ზედმეტი შემოსავლის 20 ⁰ / ₀	<u>448—50</u>	702—33
დარჩა 1 იანვარს 1911 წლისა	.	8264—67
მიეთვალა 80 ⁰ / ₀ ნაშთისა სახარჯო თანხას		1794—10

შემოსავალი:		1909 წ.	1910 წ.
1	საწევრო ფული	1544 25	595 50
2	ყულაბებით შეგროვილი	59 84	94 06
3	საქველ-მოქმედო ბაზარი	2133 81	46 00
4	საქველ-მოქმედო ვაქრობის $\frac{0}{0}\frac{0}{0}$	212 79	84 90
5	კონცერტი და წარმოდგენა	130 76	392 58
6	თავნი ფულის $\frac{0}{0}\frac{0}{0}$ და ბილეთების კუპონები	1819 51	1847 80
7	წიგნის მალაზიის მოგება	3900 34	4640 13
8	სხვა და სხვა შემოწირულება	2136 12	7202 77
9	თფილისის თავად-აზნაურობისაგან	1660 00	1000 00
10	განყოფილებათა შემოსავლის 20%	— —	721 78
11	ქალთა კომისიის	— —	305 00
12	წერა-კითხვის მოამბის	— —	28 50
13	ტირაჟში გამოსულ ბილეთის ზედ- მეტრი ფასი	— —	93 32
14	კავკავის სკოლის	4610 13	6685 03
15	ბათუმის სკოლის	4583 18	4884 93
16	ტფილისის II სახალხო ბიბლიოთ.	393 00	—
17	ტფილისის III ნაძალადევის	209 40	234 60
18	ტფილისის ავლაბრის	— —	234 83
19	ახალციხის	100 55	—
20	ხონის	340 57	—
21	ყვირილის	162 39	—
22	დიდი-ჯიხაიშის	— —	303 33
23	მათხონჯის	103 45	—
24	მუხურის	4 50	—
25	ტფილისის ავჭალის ქუჩის	355 03	—
26	მუხიანის	80 00	—
27	ქვიტირის	93 65	—
28	ჩოხატაურის	82 67	—
29	კულაშის	137 66	—
30	ქარელის	43 00	—
31	ბაქოს	— —	99 42
32	ახალ-სენაკის	— —	838 67
33	გასავალი მეტია შემოსავალზე	2315 77	—
		27212 37	30333 15

გახავალი:

	1909	წ.	1910	წ.
1 კვეკავის სკოლა	4923	73	6148	44
2 ბათუმის სკოლა	5217	36	4946	08
3 წინარების სკოლა	260	55	229	90
4 გომარეის სკოლა	415	29	440	00
5 ყალმუშის	475	59	400	00
6 გიორგი წმინდის	21	60	14	97
7 საგარეჯოს	32	45	—	—
8 საგურამოს	359	78	—	—
9 ხელთუბნის	25	00	—	—
10 გერგეთის			163	15
11 ნავთლულის			55	—
12 სკოლების რევიზია	197	00	102	00
13 ტფილისის I სახალხო ბიბ- ლიოთეკის	189	60	—	—
14 ტფილისის II	513	61	21	75
15 ტფილისის III	464	23	437	45
16 ტფილისის ავლაბრის	20	—	426	92
17 ტფილისის ავჭალის ქუჩის	416	06	36	75
18 ახალციხის	252	88	—	—
19 უდის	8	50	17	00
20 ხონის	342	24		
21 ქარელის	67	85		
22 მათხოხვის	41	82		
23 ყვირილის	162	39		
24 მუხურის	4	50		
25 მუხიანის	116	20		
26 კულაშის	137	66		
27 ქვიტირის	69	46	6	50
28 ჩოხატაურის	12	00		
29 ტფილისის დიდუბის			19	98
30 მარტყოფის			19	99
31 დიდი-ჯიხაიშის			273	28
32 ბაქოს			99	42
33 ახალ სენაკის			838	67
34 როინაშვილს	200	00	120	00

გ ა ს ა ვ ა ლ ი		1909	წ	1910	წ.
35	საბაშვილებს	354	30	150	00
36	ლ. აგლაძეს	300	00	300	00
37	დახმარება სკოლებს, ბიბლი- ლიოთეკებს და სხვათა	563	84	277	46
38	კანცელარიის ბინა	240	00	240	00
	— გათბობა და განათება	65	63	38	68
39	საკანცელარიო წიგნები და წერილმანი	466	53	452	37
40	წლიური ანგარიშის დაბეჭდვა	164	01		
41	ჯამაგირი მდივანს და მის მოადგილეებს	1200	00	1118	32
42	დახმარება ს. ფირცხალა- ვას	50	00	400	00
43	ჯამაგირი ბუხვალტერს	840	00	840	00
44	ჯილდოდ მასვე	100			
45	მალაზიის ბინის ქირა	480	00	480	00
46	ჯამაგირი მალაზიის გამგეს	725	00	720	00
47	— მის თანაშემწეს	40		246	65
48	მალაზიის გათბობა, განათე- ბა და წერილმან	151	70	209	81
49	მალაზიის დაზღვევა	53	35	61	45
50	ჯამაგირი მსახურს	280	00	240	00
51	მალაზიის სავაჭრო მოწმობა	30	00	30	—
52	მალაზიის დავთრების დაბეჭდვა	87	90	91	40
53	წიგნთ-საცავის და მუზეუ- მის სახლის ქირა	780	00		
54	დაზღვევა	203	70		
55	ახალ ნივთების და წიგნების შეძენა	704	13		
56	ოლ. ქავჭავაძის სახლის ქირა			300	00
57	ჟურნალის გამოცემა			144	60
58	მოულოდნელი ხარჯი	151	77	73	70

1909 წ. 1910 წ.

გასავალი	1909 წ.		1910 წ.	
	მან.	კ.	მან.	კ.
59 დაზღვევა და შენახვა ბი- ლეთებისა	313	46	203	25
60 სარგებელი საგანგებო თან- ხებს	1946	16	2285	26
61 ინვენტარის $\frac{0}{0}$ $\frac{0}{0}$ შემცი- რება	87	34	98	29
62 $\frac{0}{0}$ $\frac{0}{0}$ დააკლდა საზოგადო- ების წიგნების ღირებულებას	613	68	624	85
63 საქველმოქმედო ბაზრის ხა- რჯი	870	43	223	41
64 სხვა და სხვა ქალაქებს და დაბებში საღამოების და წარ- მოდ. ხარჯი.	39	95	460	44
65 ტფ. ქართულ გიმნაზიას კ. ტურიაშვილის ნაანდერძევის ფულიდამ			2500	00
66 10 $\frac{0}{0}$ სათადარიგო თანხას ყველა თანხების სარგებლიდგან	216	13	253	83
67 კერძო პირებს წიგნების ვა- ჭრობის მოგების ნახევარი.	53	51	19	63
68 საქველმოქმედო ვაჭრობის ხა- რჯი	192	50		
69 კონცერტის			64	65
70 ქალთა კომისიის			25	34
71 მიეთვალა ნაშთის 20 $\frac{0}{0}$ სა- თადარიგო თანხას			448	50
72 მიეთვალა ნაშთის 80 $\frac{0}{0}$ სახა- რჯო თანხას			1794	01
	27212	333	30333	15

ბ ა ლ ა ნ ს ი 1 ი ა ნ ვ ი რ ი ს ა

ა ქ ტ ი ვ ი :

1909 წ. 1910 წ.

ა ქ ტ ი ვ ი		მ ა ნ .		მ ა ნ .	
		მ ა ნ .	კ .	მ ა ნ .	კ .
I	კასა	841	51	218	95
II	სახელდახელო ანგარიში	8908	57	6027	07
III	შენახული ფული	11002	92	19002	92
IV	‰ ქალაღდები	26424	71	26202	71
V	‰ ‰ ქალაღდებისა	501	11	501	11
VI	წიგნები საწყობში	34088	71	34260	49
VII	წიგნები მალაზიაში	7324	53	7614	11
VIII	აგენტები	6212	97	7250	06
IX	დებიტორები	7338	51	9045	67
X	წიგნების ბეჭდვა	420	60	420	60
XI	ბიბლიოთეკების გამგეები	1995	45	2394	06
XII	სკოლების კომიტეტები	850	15	1325	59
XIII	გარდამავალი ფული დე- ბეტით	501	66	1521	37
XIV	ინვენტარი	786	11	884	67
		107197	51	116669	38

თ ვ ი ს

1909 წ.

1910 წ.

შ ა ს ი ვ ი ა :	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.	მან.	კ.
I სათადარიგო თანხა . სახარჯო.			7562 34		8264 67		1794 01	10058 68
II სასტამბო და ძველის წიგნების თანხა:								
ა) ფულად.								
1. ძველის წიგნე ბისა	131	83			201 08			
2. სასტამბო	2781	03	2912 86		3052 42		3253 50	
ბ). წიგნებად:								
1. ძველის წიგნებისა.	3295	90			3232 30			
2. სასტამბო	3754	30	7050 20		3601 80		6834 10	
III კრედიტორები			30907 72				36093 76	
IV გარდამავალი ფუ- ლი კრედიტით.			702 12				215 56	
V საგანგებო თანხები.			58062 27				60213 78	
			<u>107197 51</u>				<u>116669 38</u>	

საზოგადოების თავმჯდომარე გ. უზბუკი.

წევრები: {
 ა. ყიფშიძე
 ლ. ბოცვაძე
 დ. კარიჭაშვილი
 ნ. არღანიანი
 ტ. ხშიადაშვილი

წ ე ვ რ ნ ი

ქართულთა შორის წერბაკითხუის გამჯდურცელეებელის
საზოგადოებისა 1 იანუარისათვის
1910 წ.

საშატო წევრნი:

- 1, გოგებაშვილი იაკობ სვიმონის ძე,
- 2, ქავჭავაძისა კნ. ოლგა თადეოზის ასული,
- 3, წერეთელი თ. აკაკი როსტომის ძე,
- 4, ცხვედაძე ნიკოლოზ ზებედეს ძე,
- 5, თულაშვილი ვახტანგ დიმიტრის ძე,
- 6, ზუბალაშვილი იაკობ კონსტანტინეს ძე,
- 7, ზუბალაშვილი ლევან კონსტანტინეს ძე,
- 8, ზუბალაშვილი პეტრე კონსტანტინეს ძე.

დამფუძნებელი წევრნი, რომელთაც ერთიანად აქვთ გადახდილი
საწევრო ფული (300 მან.)

- 1, არღუთაშვილი-მხარგძელი თ. ნიკოლოზ ვასილის ძე,
- 2, ბაგრატიონ-მუხრან-ბატონი თავ. ერეკლე კონსტანტინეს ძე,
- 3, ბაგრატიონ-მუხრან-ბატონი კნ. ბარბარე ერეკ. ასული,
- 4, მაჩაბელი თავ. ვასილ გიორგის ძე,
- 5, მუსხელაშვილი დიმიტრი ივანეს ძე,
- 6, საგინაშვილისა ელისაბედ გრიგოლის ასული,
- 7, ჩოლოყაშვილი ალექსანდრე ზაალის ძე,
- 8, დოლობერიძე ნიკოლოზ ბესარიონის ძე,
- 9, ხახანაშვილი ალექსანდრე სოლომონის ძე.

დაშეუქმებულნი წევრნი, რომელნიც მოკვადენი არიან იხადონ უოკელ წლიურათ ათ-ათი მანეთი (10 მან).

10 აბაშიძე გორლენკო კნ. ადელიაიდა სიმონის ასული, ალექსი-მესხიშვილი მიხეილ დავითის ძე, ამირაჯიბისა კნ. სოფიო ვასილის ასული, ანდრონიკაშვილისა კნ. ბარბარე შერაბის ასული, ათაბეგოვი გიორგი ყაზარას ძე, ბაქრაძე დავით ნიკოლოზის ძე, ბარათაშვილი კნ. ბარბარე გიორგის ასული, გრუზინსკისა კნ. თამარა დავითის ასული, გვრიტიშვილი პავლე იაგორის ძე ერისთავი თ. დავით გრიგოლის ძე,

20 ერისთავი თ. ზაქარია გიორგის ძე, ერისთავი თ. ზაქარია გრიგოლის ძე, ერისთავი თ. კონსტანტინე დავითის ძე, ზუბალაშვილი ნიკოლოზ დავითის ძე, ზუბალაშვილი ივანე იაგორის ძე, ზუბალაშვილი ივანე ანდრიას ძე, თარხნიშვილი თ. გიორგი იორამის ძე, თუმანიშვილი პავლე ალექსანდრეს ძე, ლოლუა ლუარსაბ თეიმურაზის ძე, ლორთქიფანიძე თ. დავით არჩილის ძე,

30 მაღალაშვილი ლუარსაბ ალექსანდრეს ძე, მაჩაბელი თ. ანეპოდისტე იასეს ძე, მელიქიშვილისა კნ. რუსუდან დიმიტრის ასული, მინგრელსკისა უგანათ. კნ. მარიამ ალექსანდრეს ასული, მუსხელიშვილი გიორგი ივანეს ძე, ორბელიანი ჯამბაკურიან თ. ალექსანდრე ივანეს ძე, ორბელიანი თ. გიორგი ილიას ძე, სარაჯიშვილი დავით ზაქარიას ძე, სუმბათაშვილი თ. დავით ალექსანდრეს ძე,

- ტერ-ასატურიანცი ტიგრან არტემის ძე,
40 ფერნაძე სვიმონ ფრიდონის ძე,
ფიფინაშვილი ალექსანდრე ივანეს ძე,
ლოლობერიძე სვიმონ ბესარიონის ძე,
ყაზბეგი გიორგი ნიკოლოზის ძე,
შლიკაშვილი თ. იოს. ივანეს ძე,
შახპარონიანცი მიხეილ სერგეის ძე,
შარვაშიძე თ. გიორგი დიმიტრის ძე,
ჩიქოვანი თ. ალექსანდრე სვიმონის ძე,
ჩოლოყაშვილი თ. ნიკოლოზ ზაალის ძე,
ცაგარელი ალექსანდრე ანტონის ძე,
50 ცაგარელი მელიტონ თომას ძე,
ცისკარაშვილი ფილიპე ისაკის ძე,
წერეთელი სვიმონ როსტომის ძე,
წინამძღვარიშვილი ილია ივანეს ძე,
კავკავაძე თ. ნიკოლოზ დიმიტრის ძე,
კავკავაძე თ. იასე ნოშრევანის ძე,
56 ჯანდიერი თ. ლევან გიორგის ძე,

წამდელნი წკრანი, რომელთაც ერთიანად აქვთ გადახდილი სს-
წკროთ ფული (60—100 მან.)

- 1, ისარლიშვილი მიხეილ პეტრეს ძე,
- 2, ყაზბეგი ელისაბედ ნიკოლოზის ასული,
- 3, ზუბალაშვილი იოსებ გიორგის ძე,
- 4, თაყაიშვილი ექვთიმე სვიმონის ძე,
- 5, დეკანოზიშვილი ირაკლი გრიგოლის ძე,
- 6, დადიანი თ. იოსებ იულონის ძე,
- 7, სუხიაშვილი მათე დეკანოზი,
- 8, მალრაძე დეკ. ლუკა,
- 9, ცერცვაძე გრიგოლ იაკობის ძე,
- 10, სიღამონ-ერისთავისა კნ. ელისაბედ გრიგოლის ასული,

- 11, ბაგრატიონ-დავითიშვილი თ. გიორგი ალექსანდრეს ძე,
- 12, კუნდური გიორგი თევდორეს ძე,
- 13, ბერელაში ვასილ გარსევანის ძე
- 14, ბერელაშვილი ადამ ზურაბის ძე,
- 15, მელიქიშვილი პეტრე გრიგოლის ძე,
- 16, მანსვეტოვი იაკობ ალექსანდრეს ძე,
- 17, კიკნაძე სარდიონ ბესარიონის ძე,
- 18, ქიქოძე მიხეილ ათანასეს ძე,
- 19, ზდანოვიჩი გიორგი ფელიქსეს ძე,
- 20, ჯანაშვილი მოსე გიორგის ძე,
- 21, ჩიქოვანისა ალექსანდრა ლაზარეს ასული,
- 22, რცხილაძე ვასილ ილიას ძე.

ნამდვილნი წევრნი, რომელნიც მოგადენი არიან იხადან წელი-
წადში სამსახში მანეთი (3 მან.):

- ანთაძე მლ. კონსტანტინე,
ანდრონიკაშვილი იოსებ ზაქარიას ძე,
ახმეტელაშვილი ნიკოლოზ ივანეს ძე,
ალხანაშვილი ისაკ გიორგის ძე,
ავსაჯანოვი ივანე,
ანთელიძე გიორგი ანტონის ძე,
ახობაძე ვლადიმერ ანტონის ძე,
30 აბელოვი ანნა აბელის ასული
აბელაშვილი კიკო გიორგის ძე,
აბხაძე ილია მაკარის ძე,
ანჯაფარიძე ივლიანე გრიგოლის ძე,
ანდრონიკაშვილი ზურაბ გ.
ანდრონიკაშვილი ნინო სიმონის ასული,
ახვლედიანი დიმიტრი,
ასათიანი ეკატერინე თევდორეს ასული,
აღნიაშვილი მლ. გიორგი,
ალექსიშვილი იასონ ელიზბარის ძე,

40 აბასავა ისაკ ყარამანის ძე,
 აბრამიშვილი გიგო,
 აბრამიშვილი ლუარსაბ,
 აკოფოვი ნიკო,
 არჯევანიძე ლიუდმილა,
 აბრამოვ-ლაზარევი ფირა
 ანჩაბაძე კნ. მარიამ ნიკოლოზის ასული,
 ავალოვი ანნა ნიკოლოზის ასული,
 აღამია იოსებ ბეგლარის ძე,
 ავალიშვილი ზაქარია ასლანის ძე,
50 აფხაზი ნინო იასონის ასული,
 აგლაძე ლავრენტი,
 ასათიანი ივანე გაბრიელის ძე
 ავალიშვილი ივანე გიორგის ძე,
 არჯევანიძე გიორგი პავლეს ძე,
 აბაშიძე ივანე გიორგის ძე,
 აბულაძე ანტონ ქრისტეფორეს ძე,
 ბაქრაძე დავით ივანეს ძე,
 ბეთეშვილი მოსე ანტონის ძე,
 ბექთაბეგიშვილისა თამარა გრიგ. ასული,
60 ბოსტოვინოვი აბრამ ილიას ძე,
 ბასტოვინოვი ისაკ ილიას ძე,
 ბერიაშვილი ხარიტონ გრიგოლის ძე,
 ბაქრაძე ნიკოლოზ ლუკას ძე,
 ბარათაშვილი ივანე მიხეილის ძე,
 ბარათაშვილი მლ. გერვასი,
 ბერძნიშვილი ილია ანტონის ძე,
 ბაქრაძე იასონ,
 ბილანაშვილი ივანე,
 ბაკურაძე ვენედიქტე,
70 ბოლქვაძე სოლომონ ალექსის ძე,

ბენედელია დავით პავლეს ძე,
 ბოკერია ივანე მაქსიმეს ძე,
 ბარნოვი ალექსანდრე ზაქარეას ძე,
 ბარნოვი ვასილ ზაქარეას ძე,
 ბოკორიშვილი გიორგი,
 ბეჟანეიშვილი ვასილ იოსების ძე,
 ბეგიაშვილი დეკ. სვიმონ,
 ბეჟიტაძე ივანე.
 ბურკულაძე ივანე გაბრიელის ძე,
80 ბარნაბიშვილი მლ. ნიკოლოზ,
 ბოცვაძე ლუარსაბ გერასიმეს ძე,
 ბუჭურაული ივანე ალექსის ძე,
 ბაქრაძე სპირიდონ იოსების ძე,
 გორდაძე ვარლამ მიხეილის ძე,
 გოგნიაშვილი ლევან იოსების ძე,
 გოლაძე სტეფანე,
 გაჩეჩილაძე ვანო სპირიდონის ძე,
 გაბუნია იოსებ კონსტანტინეს ძე,
 გაჩეჩილაძე მელიტონ მალაქიას ძე,
90 გუგუშვილი ეფრემ დიმიტრის ძე,
 გაჩეჩილაძე ბესარიონ ოქროპირის ძე,
 გოცირიძე ვლადიმერ სიმონის ძე,
 გუნცაძე იოსებ ალექსანდრეს ძე,
 გულაშვილი სანო სიმონის ძე,
 გამყრელიძე ილარიონ ოტიას ძე,
 გოგოლაშვილი დენტორ მიხეილის ძე,
 გაჩეჩილაძე ისიდორე მოსეს ძე,
 გალუსტოვი ალექსანდრე ზაქარეას ძე,
 გალუსტოვი მიხეილ ზაქარეას ძე,
100 გუჯეჯიანი გიორგი სტეფანეს ძე,
 გუჯეჯიანისა ანნა პაპუნას ასული,
 ჭოგოტიშვილი ერმალო ბეჟანის ძე,

გოცირიძე დიმიტრი ირაკლის ძე,
გოგითიშვილი იაკინთე ბესარიონის ძე,
გოგობერიძე ილია ნიკოლოზის ძე,
გორდუზიანი ილია პავლეს ძე,
გაბუნია გედევან,

გველესიანი ტერენტი სიმონის ძე,
გაბუნია ბესარიონ გრიგოლის ძე,

110 გაბუნია ფარნა ბეჟანის ძე,
გაბაშვილისა მარიამ ზაქარიას ასული,
გძელიშვილისა დარია,

გოცირიძე ნიკოლოზ,

გრიგოლაშვილი გიორგი ნიკოლოზის ძე,

გოცირიძე მლ. დავით,

გამყრელიძე კონსტანტინე იოსების ძე,

გვალია მიხეილ ოტიას ძე,

გეგელია ალექსანდრე დიმიტრის ძე,

გაგუა ვლადიმერ იესეს ძე.

120 გიგინეიშვილი კონსტანტინე მიხ.

გოგიჯანაშვილი გიორგი არჩილის ძე,

გაბელია ევგენი ღუტუს ძე,

გაბუნია კონსტანტინე დავითის ძე,

გაბისკერია იპატი გაიოზის ძე,

გავრილოვი მარკოზ,

გორგაძე იოაკიმ,

გვერწითელი რაჟდენ,

გელოვანი დესპინე გრიგოლის ასული,

გოგრიჩიანი ოლლა,

130 გეგელაშვილი იასონ ლუარსაბის ძე,

გიორგობიანი ალექსანდრე პეტრეს ძე,

გოგრიჩიანი ვარლ. ლაზარ.

გალაშვესკი მიხეილ ივანეს ძე,

გაბაშვილისა ეკატერინე რევაზის ასული,
გედევანიშვილი მიხეილ ალექსანდრეს ძე,
გარსიაშვილი მლ. დავით,

გოგიტიძე ნიკოლოზ გიტის ძე.

გეგეჭკორი პეტრე კონსტან.

გადილია ვასილ ჩიტოს ძე,

140 გორგაძე სერგეი რომანოზის ძე,

გიუნაშვილი ივანე,

გოგიჩაიშვილი ფილიპე გაბრიელის ძე,

გულაბიშვილი,

ღვალი რაფაელ,

დავითაშვილისა მარო ივანეს ასული,

ღუმბაძე დიმიტრი,

დარჩიაშვილი მიხეილ,

დარჩიაშვილისა ელისაბედ,

დათეშიძე დავით ნიკოლოზის ძე,

150 ღუმბაძე არტამან ლუკას ძე,

დავიდოვი გიორგი ნიკოლოზის ძე,

დოდაშვილი დავით ადამის ძე,

დოდაშვილი სოფიო,

დენელია ზაქარია,

დუნდუა სპირიდონ ივანეს ძე,

დედაბრიშვილი შიო ზაქარიას ძე,

დავითაშვილი დავით ალექსის ძე,

დიასამიძისა ანნა,

ღვალი პლატონ ექვთიმეს ძე,

160 ელიოზიშვილი იასონ ნიკოლოზ. ძე,

ერისთავისა კნ. სოფიო გიორგის ასული,

ედილაშვილი სიმონ ნიკოლოზის ძე,

ედილაშვილი ზაქარია ერმალოზის ძე,

ელიავა ნიკოლოზ ზურაბის ძე,

ესაკია სვიმონ კონსტანტინეს ძე,

ესაკია მიხეილ ბესარიონის ძე,
ერქომიანიშვილი გრიგოლ ლუკას ძე,
ვაშაძე მლ. ბესარიონ,
ვასაძე ერმალო ლევანის ძე,

170 ვახვახიშვილი ალექსანდრე რევაზ.

ვაჩნაძე გიორგი რევაზის ძე,
ვაჩნაძე ელენე სიმონის ძე,
ვაშაკიძე გიორგი,
ზურაბიშვილი ილია ელფეთერის ძე,

ზედგინიძისა ანნა ივანეს ასული,
ზედგინიძე ივანე ნიკოლოზის ძე,
ზვიადაძე მაქსიმე როსტომის ძე,
ზურიევი ვანო,

ზაქარიაშვილი მლ. ლევან,

180 ზაქარეიშვილი რაჭდენ,

ზედგინიძე იაკობ სვიმონის ძე,
თავართქილაძე ვლადიმერ ბაქიას ძე,
თავართქილაძე თამარა იოსების ასული,
თუმანიშვილი გიორგი პავლეს ძე,
თავართქილაძე სილიბისტრო რომანოზ.

თუმანიშვილი პავლე ალექსანდრეს ძე,

თაქთაქიშვილი ივანე მიხეილის ძე,

თედეშვილი დავით იაკობის ძე,

თავაძე ლევანტე გიორგის ძე,

190 თავართქილაძე სამსონ ბაგრატის ძე,

თათარაშვილი ალექსანდრე,

თულაშვილი ალექსანდრე ლევანის ძე,

თედიაშვილი ანდრო,

თავდგირიძე ნიკოლოზ ყარამანის ძე,

თურქია ნინო ალექსის ასული,

თურქია გახუ პეტრეს ძე,

თულაშვილი ელისაბედ,

თოთიბაძე ნოე სიმონის ძე,
 ინაშვილი კონსტანტინე ფილიპეს ძე,
200 ინაშვილი მიხეილ ხარიტონის ძე,
 იაშვილი ჯიბრაილ დავითის ძე,
 იაშვილი აბელ,
 ინასარიძე გიორგი,
 იაშვილი მიხეილ,
 იმნაიშვილი გერასიმე სოფრომის ძე,
 ისარლიშვილი იაკობ პეტრეს ძე,
 იეზოვი სოფიო პავლეს ასული,
 კიკნაველიძე პლატონ თეიმურაზის ძე,
 კობახიძე ივანე გრიგოლის ძე,
210 კანდელაკი ივანე სიმონის ძე,
 კობახიძე ფილიმონ გრიგოლის ძე,
 კვირიკაშვილი ალექსანდრა,
 კობიაშვილი ზურაბ სიმონის ძე,
 კვალიაშვილი გიორგი დიმიტრის ძე,
 კასრაძე სოლომონ ანდრეას ძე,
 კოტიაშვილი ივანე ალექსანდრეს ძე,
 კობალაძე დავით დავითის ძე,
 კასრაძე იოსებ ისაკის ძე,
 კვალინიძე ალექსი სოლომონის ძე,
220 კვალიაშვილისა იულია რაჟდენის ას.,
 კალანდაძე ნესტორ,
 კიკლაშვილი ნესტორ ეგნატეს ძე,
 კვირიკაშვილი პეტრე პავლეს ძე,
 კახიძე ვასილ ბესარიონის ძე,
 კვიტაშვილი სვიმონ მერაბის ძე,
 კოჩინვეი კონდრატი ანტონის ძე,
 კოჩინვეი ვასილ კონდრატის ძე,
 კობალაძე გიორგი გაბრიელის ძე,
 კორძაია ალექსანდრე სიმონის ძე,

230 კალანდარაშვილი მიხეილ ივანეს ძე,
კალატოზიშვილი ივანე დიმიტრის ძე,
კოკოჩაშვილი ლევან პეტრეს ძე,
კერესელიძე გიორგი ივანეს ძე,
კვალიაშვილი ალექსანდრე,
კობხეიძე იოსებ ივანეს ძე,
კალანდარაშვილი მელქისედეკ ბესარიონ.
კოკაია კოდრატე ბაგრატის ძე,
კიკნაძე ზაზა,
კიკნაძე ვლადიმერ,

240 კლდიაშვილისა ანასტასია გრიგოლ.
კლდიაშვილი ეფროსინე,
კაკუბავა რაჟდენ ივანეს ძე,
კილაძე ბართლომე,
კანდელაკი კონსტანტინე პლატონის ძე,
კიკვიძე გიორგი,
კაჩუხოვი ივანე იოსების ძე,
კილაძე დიომიდე,
კავკასიძე გრიგოლ იოსების ძე,
კარიჭაშვილი დავით გიორგის ძე,

250 ლასხიშვილი გიორგი მიხეილის ძე,
ლაშხი ფარსადან ვესევის ძე,
ლორთქიფანიძე დავით ივანეს ძე,
ლალიძე მიტროფანე ერმალოზის ძე,
ლოსაბერიძე სპირიდონ,
ლოლუა ანდრია დავითის ძე,
ლოლუა იოსებ ტოჩის ძე,
ლორთქიფანიძე ნიკოლოზ მერაბის ძე,
ლობჯანიძე ნესტორ ანტონის ძე,
ლეონიდ ეპისკოპოზი,

260 მასალკინი სოფიო გიორგის ასული,
მალაკელიძე ილია გიორგის ძე,
მალალაშვილი ალექსანდრე ლუარსაბის ძე,
მაჩაბელი ალექსანდრე დავითის ძე,
მაჩაბელი სვიმონ ილიას ძე,
მაისურაძე მიხეილ ანდრიას ძე,
მაჩაბლისა ეფემია ანდრიას ასული,
მაჩაბელი ლიუდმილა ალექსანდ.
მაქავარიანი იოსებ კონსტანტინეს ძე,
მაქავარიანი ეკატერინე სოლომონის ას.,

270 მეზერიშვილი ალექსანდრე გიორგის ძე
მუსხელაშვილი ვახტანგ,
მეგრელიძე გაბრიელ ალექსანდრეს ძე,
მითაიშვილისა მარიამ იაგორის ასული,
მოსეშვილი ბართლომე პავლეს ძე,
მამულაშვილი ივანე პავლეს ძე,
მეხუზლა ალექსი მაქსიმეს ძე,
მაქავარიანი ქაიხოსრო დავითის ძე,
მაქავარიანი სოფიო ალექსის ასული,
მაყაშვილი ივანე ათანასეს ძე,

280 მამინაიშვილი ნიკიფორე იოსების ძე
მიქაძე ნიკოლოზ იოსების ძე,
მოსეშვილი ბართლომე პავლეს ძე,
მოწონელიძე სპირიდონ ტარიელის ძე,
მოწონელიძე ილარიონ ტარიელის ძე,
მოლაშვილი სტეფანე,
მოსულიშვილი კოტე ლუკას ძე,
მხატრიძე ნიკოლოზ,
მოსულიშვილი თომა,
მაქავარიანი მარიამ დიმიტრის ასული,

290 მიქაძე ივანე როსტომის ძე,
მეუნარგია იონა მიხეილის ძე,

მელა თეიმურაზ სპირიდონის ძე,
მზიძე გიორგი დავითის ძე,
მარჯანოვი ვლადიმერ ალექსანდრეს ძე,
მღმარაძე კაცია საველიძის ძე,
მღივანი ალექსანდრე ივანეს ძე,
მღივანი მიხეილ ივანეს ძე,
მაკარაშვილი ბესო,
მაისურაძე ილია,
300 მოისეფვი დარია,
მურვანიშვილი მიხეილ,
მეშჩერსკისა მარიაშ ესტატეს ასული,
მაყაშვილი ივანე რომანოვის ძე,
მაყაშვილისა თამარ გიორგის ასული,
მახვილაძე ვლადიმერ მიხეილის ძე,
მალაკელიძე მიხეილ მერაბის ძე,
მხარგლძელი-იობაშვილი გრიგ. დიმ.,
მალაკელიძე ილარიონ მერაბის ძე,
მრეველიშვილი გიორგი რომან. ძე,
310 შირიანაშვილი ალექსი,
მაჩაბლიშვილი ალექსი აბრამის ძე,
მაჭუტაძე ნინო ნიკოლოზის ასული,
მეტრეველი ლევან თედოს ძე,
მაჭავარიანი ილია დიმიტრის ძე,
მაჭავარიანისა ნინო გიორგის ასული,
მესხი ეკატერინე,
მალალაშვილი ბარბარე გრიგოლ.
მაჭავარიანი სვიმონ როსპარის ძე,
მალალაშვილი ივანე გრიგოლის ძე,
320 მელიქიშვილი თ. ნიკოლოზ მიხეილ.,
მარკოზაშვილი მაქსიმე ივანეს ძე,
მუსხელაშვილი ნატალია,
მგალობლიშვილი სოფრომ,

მესხი კონსტანტინე დავითის ძე,
მდივანი ალექსანდრე ბესარიონის ძე,
შაჰავარიანი დავით პაატას ძე,
ნებიერიძე სერგო იოსების ძე,
ნიორაძე ტრიფონ ანდრიას ძე,
ნანეიშვილი თეოფანე,
330 ნანეიშვილი გიორგი თეიმურაზის ძე,
ნაცვლიშვილი რაქდენ სოლომონის ძე,
ნაცვლიშვილი ნინო ანტონის ასული,
ნემსაძე ალექსანდრე ბესარიონის ძე,
ნაცვლიშვილი დიმიტრი,
ნათაძე მლ. ვასილ,
ნაცვლიშვილი მაშო,
ნიკოლაძე ნიკოლოზ იაკობის ძე,
ნატროშვილი სვიმონ დავითის ძე,
ოქროპირიძე იროდიონ ბესარიონის ძე,
340 ოჩიგავა ევგენი სისოს ძე,
ოთხმეზური ეკატერინე ზაქარიას ასული,
ონიაშვილი გიორგი,
ორბელიანი მამუკა,
ორბელიანისა ელისაბედ ირაკლის ასული,
პაატაშვილი ივანე დიმიტრის ძე,
პურადაშვილი ივანე ისაკის ძე,
პაქსაშვილი გიორგი,
პაატაშვილი გრიგოლ ნიკოლოზის ძე,
როსტომაშვილი კონსტანტინე მიხ. ძე,
350 რაქვიაშვილი ილია დავითის ძე,
როსტომაშვილი ნინო ივანეს ასული,
რუსიშვილი ქეთევან ივანეს ასული,
რცხილაძე ტარასი გრიგოლის ძე,
რამიშვილი ირაკლი ივანეს ძე,
რამაზიშვილი შიო იოსების ძე,

საყვარელიძე კალენიკე ალექსანდრეს ძე.

საქანდელია ბიქტორ,

საყვარელიძე აბო მიხეილის ძე,

საყვარელიძე ბესარიონ ანტონის ძე,

360 სიხარულიძე მიხეილ მახარებლის ძე,

სარაჯიშვილი მიხეილ პეტრეს ძე,

საძაგლიშვილი მლ. ზაქარია,

სიღამონიშვილი ვახტანგ ვასილის ძე,

სურგულაძე ბარნაბა გიორგის ძე,

სურგულაძე პელაგია გიორგის ასული,

სოლოვიოვი მიხეილ ალექსანდრეს ძე,

საბახტარაშვილი ილარიონ,

სოლოგუბი ელენე სამსონის ასული,

სანაძე ალექსანდრე ბეჟანის ძე,

370 სულხანიშვილი ნიკოლოზ ივანეს ძე,

საყვარელიძე ნიკოლოზ ნარიშის ძე,

სონღულაშვილი იროდიონ თომას ძე,

სურგულაძე პეტრე როსტომის ძე,

სარაჯიშვილი ალექსანდრე ივანეს ძე,

სეხნიაშვილი კოტე,

ტარტარიშვილი კოტე მიხეილის ძე,

ტურიაშვილი კონსტანტინე ლაზარეს ძე,

ტურიაშვილი დეკ. ლაზარე,

ტურიაშვილი ნიკოლოზ ლაზარეს ძე,

380 ტულუში ლავრენტი მაქსიმეს ძე,

ტოლრიდი პოლიკრონ,

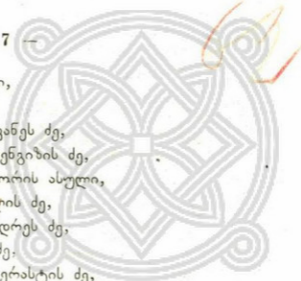
ფავლენიშვილი დიმიტრი ალექს.

ფირცხალავა პავლე გიორგის ძე,

ფულარია კონსტანტინე ალექსის ძე,

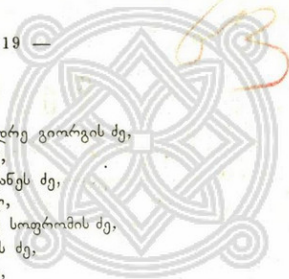
ფეიქრიშვილი სტეფანე პავლეს ძე,

ფურცელაძე მღ. ბესარიონ,
ფურცელაძე ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე,
ფირალოვი ვასილ სტეფანეს ძე,
ფრანგიშვილი ივანე მათეს ძე,
390 ფირცხალავა სამსონ გიორგის ძე,
ქართველიშვილი ელისაბედ გიორგის ას.,
ქიტიაშვილი ივანე,
ქავთარაძე ქაიხოსრო,
ქავთარაძე პარასკევა სიმონის ასული,
ქიმერიძე იავორ,
ქიტიაშვილი დავით,
ქადაგიძე დავით,
ქურდინი გრიგოლ ზურაბის ძე,
ქორქუსაშვილი ნიკოლოზ პავლეს ძე,
400 ქორქუსაშვილი ანნა მიხეილის ასული,
ლულუშაური ნიკოლოზ პავლეს ძე,
ლარიბაშვილი სოსო,
ლოონტი ილია როსტომის ძე,
ლულაძე იაკობ სოლომონის ძე,
ყუბარაძე დავით ოქროპირის ძე,
ყაზბეგი რაფაელ ნიკოლოზის ძე,
ყაზახაშვილი ანტონ ალექსის ძე,
ყიფშიძე ალექსანდრე თევდორეს ძე,
ყიფშიძე ზაქარია თევდორეს ძე,
410 ყაზახაშვილი თამარ ალექსის ასული,
ყულაშვილი მღ. მიხეილ,
ყიფიანი დარია,
ყიფიანი ვლადიმერ,
ყიფიანი მიხეილ ქაიხოსროს ძე,
შანიძე ბესარიონ ოქროპირის ძე,
შიუკაშვილი ელენე მიხეილის ასული,

შიშნიაშვილი მლ. გიორგი,
შაფლიაშვილი ივანე,
შიუკაშვილი ნიკოლოზ ივანეს ძე,
420 შენგელია რაჟდენ თენგიზის ძე,
შერვაშიძე ტერეზია ნესტორის ასული,
შერვაშიძე ვასილ გრიგოლის ძე,
ჩხეიძე ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე,
ჩხეიძე ვლადიმერ ილიას ძე,
ჩოლოყაშვილი დიმიტრი ერასტის ძე,
ჩიჯავაძე მლ. იოსებ,
ჩიჩუა გიორგი ბეკოს ძე,
ჩაკვეტაძე პავლე ნიკოლოზის ძე,
ჩიქოვანი სიმონ,
430 ჩუტკერაშვილი კონსტანტინე,
ჩხაიძე ავქსენტი ელიზბარის ძე,
ჩიჩუა ბესარიონ მიხეილის ძე,
ჩიჩუა სოლომონ სპირიდონის ძე,
ჩაჩავა იასონ ნიკოლოზის ძე,
ჩიხლაძე იასონ,
ჩიქოვანი ნიკოლოზ გიორგის ძე,
ჩერქეზიშვილი ესტატე გიორგის ძე,
ჩხეიძე ანდრია,
ჩოთიკაშვილი აბრამ გრიგოლის ძე,
440 კონიშვილი ნიკოლოზ გაბრიელის ძე,
კუმბურიძე გიორგი აღმასხანის ძე,
კინქარაძე ალექსანდრე ივანეს ძე,
კავჭავაძე ზაქარია სამსონის ძე,
კავჭავაძე მაქსიმელიანე ზაქარიას ძე,
კიქინაძე ტარასი ლეონის ძე,
კრელაშვილი ნიკოლოზ იოსების ძე,
კუონია პავლე შერმადინის ძე,
კიქინაძე ნიკოლოზ გაბრიელის ძე,
კანტურია ისიდორე შუკოს ძე,

- 450 ციმაკურიძე ანნა ეფრემის ასული,
კტიტიშვილი აგაბო ნიკოლოზის ძე,
ცენტერაძე ალექსანდრე გიორგის ძე,
ცისკარაშვილი მიხეილ დავითის ძე,
ცისკარაშვილი მიხეილ საბას ძე,
ციციშვილი ალექსანდრა ვასილის ასული,
ცაგარელი ვლადიმერ ალექსანდრეს ძე,
ციციშვილი იასონ დავითის ძე,
ციხითათრიშვილი ალექსანდრე,
ცეცხლაძე ივანე ზოსიმეს ძე,
460 ცერცვაძე გიორგი იაკობის ძე,
ციციშვილი ივანე გიორგის ძე,
ცირღაძე იროდიონ ლუკას ძე,
ციციშვილი პავლე დავითის ძე,
ცინცაძე დეკ. კალისტრატე,
ძუწოვი ვასილ გაბრიელის ძე,
ძიძიკოვი ნიკოლოზ ივანეს ძე,
წერეთელი ალექსანდრე ზურაბის ძე,
წერეთელი ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე,
წერეთელი ტერენტი,
470 წინამძღვრიშვილი მარიამ გიორგის ას.,
წულუკიძე გრიგოლ მიხეილის ძე,
წერეთელი ივანე კონსტანტინეს ძე,
წითაიშვილი ვასილ სიმონის ძე,
წერეთელი კონსტანტინე დავითის ძე,
წერეთელი ალექსანდრე ვლადიმერის ძე,
წერეთელი ნაპოლეონ სოლომონის ძე,
წირდივავა პავლე ივანეს ძე,
წულაძე ლავრენტი ივანეს ძე,
წერეთელი სერგეი,
480 ხმიადაშვილი ნიკოლოზ ალექსის ძე,
ხიმშიაშვილი იასონ ლევანის ძე,

ხიდაშელი მლ. ვასილ,
ხარკიშვილი დავით,
ხუტულაშვილი ალექსანდრე გიორგის ძე,
ხუჭუა ვასილ ბეჟანის ძე,
ხიზანაშვილი გიორგი ივანეს ძე,
ხელაშვილი დეკ. მიხეილ,
ხოხიაშვილი მელქისედეკ სოფრომის ძე,
ხოქოლაფა იონა მაქსიმეს ძე,
490 ხმალაძე მარგარიტა,
ხმალაძე იაკობ,
ხუციშვილი სოლომონ,
ხრამელაშვილი ეგნატე მამუკას ძე,
ხუნდაძე ივანე ნიკოლოზის ძე,
ხუნდაძე სიმონ თომას ძე,
ხოშტარია დიმიტრი თომას ძე,
ჯაფარიძე ვასილ მიხეილის ძე,
ჯაჯანაძე პლატონ ალექსის ძე,
ჯავახიშვილი ლუკა ანტონის ძე,
500 ჯვარიშვილი ათანასე,
ჯანდიერი ექ. ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე,
ჯორჯაძე ალექსანდრე,
ჯაფარიძე კონსტანტინე იოსების ძე,
ჯაქვაძე კირილე ანდრიას ძე,
ჯავროვი გრიგოლ დავითის ძე,
ჯანგველაძე იოსებ გლახას ძე,
ჯორჯიკია დავით ივანეს ძე,
ჯომარდიძე ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე,
ჯავახიშვილი ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე,
510 ჯაოშვილი მლ. ეპიფანე,
ჯულელი ანთიმოზ ივანეს ძე,
ჯულელი კორნელი პორფირის ძე,
ჯავახიშვილი მიხეილ საბას ძე,
ჯაფარიძე სერგო დავითის ძე,
ჯაში ვალერიან ლეონტის ძე,
ჯორჯაძე დავით გიორგის ძე.

წ ე ვ რ ნ ი

ქართულთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელის
საზოგადოებისა 1 იანვრისათვის
1911 წ.

საზატაო წევრნი:

- 1, გოგებაშვილი იაკობ სვიმონის ძე,
- 2, ქავჭავაძისა კნ. ოლგა თადეოზის ასული,
- 3, წერეთელი თ. აკაკი როსტომის ძე,
- 4, ცხვედაძე ნიკოლოზ ზებედეს ძე,
- 5, ზუბალაშვილი იაკობ კონსტანტინეს ძე,
- 6, ზუბალაშვილი ლევან კონსტანტინეს ძე,
- 7, ზუბალაშვილი პეტრე კონსტანტინეს ძე.

დამფუძნებელი წევრნი, რომელთაც ერთიანად აქვთ გადახდილი
საწევრო ფული (300 მან.)

- 1, არღუთაშვილი-მხარგძელი თ. ნიკოლოზ ვასილის ძე,
- 2, ბაგრატიონ-მუხრან-ბატონი თავ. ერეკლე კონსტანტინეს ძე,
- 3, ბაგრატიონ-მუხრან-ბატონი კნ. ბარბარე ერეკ. ასული,
- 4, მაჩაბელი თავ. ვასილ გიორგის ძე,
- 5, მუსხელაშვილი დიმიტრი ივანეს ძე,
- 6, საგინაშვილისა ელისაბედ გრიგოლის ასული,
- 7, ჩოლოყაშვილი ალექსანდრე ზაალის ძე,
- 8, ლოლობერიძე ნიკოლოზ ბესარიონის ძე,
- 9, ხახანაშვილი ალექსანდრე სოლომონის ძე.

დამფუძნებელი წევრნი, რომელნიც მოკალენი არიან ახადან ყოველ წლიურათ ათ-ათი მანეთი (10 მან).

10 აბაშიძე გორლენკო კნ. ადელიადა სიმონის ასული,
ალექსი-მესხიშვილი მიხეილ დავითის ძე,
ანდრონიკაშვილისა კნ. ბარბარე მერაბის ასული,
ათაბეგოვი გიორგი ყაზარას ძე,
ბაქრაძე დავით ნიკოლოზის ძე,
ბარათაშვილი კნ. ბარბარე გიორგის ასული,
გრუზინსკისა კნ. თამარა დავითის ასული,
გვრიტიშვილი პავლე იაგორის ძე
ერისთავი თ. დავით გრიგოლის ძე,
ერისთავი თ. ზაქარია გიორგის ძე,

20 ერისთავი თ. ზაქარია გრიგოლის ძე,
ერისთავი თ. კონსტანტინე დავითის ძე.
ზუბალაშვილი ნიკოლოზ დავითის ძე,
ზუბალაშვილი ივანე იაგორის ძე,
ზუბალაშვილი ივანე ანდრიას ძე,
თარხნიშვილი თ. გიორგი იორამის ძე,
თუმანიშვილი პავლე ალექსანდრეს ძე,
ლოლუა ლუარსაბ თეიმურაზის ძე,
ლორთქიფანიძე თ. დავით არჩილის ძე,
მალალაშვილი ლუარსაბ ალექსანდრეს ძე,

30 მაჩაბელი თ. ანებოდისტე იასეს ძე,
მელიქიშვილისა კნ. რუსუდან დიმიტრის ასული,
მინგრელსკისა უგანათ. კნ. მარიამ ალექსანდრეს ასული,
მუსხელიშვილი გიორგი ივანეს ძე,
ორბელიანი ჯამბაკურიან თ. ალექსანდრე ივანეს ძე,
ორბელიანი თ. გიორგი ილიას ძე,
სარაჯიშვილი დავით ზაქარიას ძე,
სუმბათაშვილი თ. დავით ალექსანდრეს ძე,

ტერ-ასატურიანცი ტიგრან არტემის ძე,
ფერნაძე სვიმონ ფრიდონის ძე,
40 ფიფინაშვილი ალექსანდრე ივანეს ძე,
ლოღობერიძე სვიმონ ბესარიონის ძე,
ყაზბეგი გიორგი ნიკოლოზის ძე,
შალიკაშვილი თ. იოს. ივანეს ძე,
შახპარონიანცი მიხეილ სერგეის ძე,
შარვაშიძე თ. გიორგი დიმიტრის ძე,
ჩიქოვანი თ. ალექსანდრე სვიმონის ძე,
ჩოლოყაშვილი თ. ნიკოლოზ ზაალის ძე,
ცაგარელი ალექსანდრე ანტონის ძე,
ცაგარელი მელიტონ თომას ძე,
50 ცისკარაშვილი ფილიპე ისაკის ძე,
წერეთელი სვიმონ როსტომის ძე,
წინამძღვარიშვილი ილია ივანეს ძე,
კავკავაძე თ. ნიკოლოზ დიმიტრის ძე,
კავკავაძე თ. იასე ნოშრევანის ძე,
55 ჯანდიერი თ. ლევან გიორგის ძე,

ნამდვილნი წევრნი, რომელთაც ერთიანად აქვთ გადახდილი სს-
წევრო ფული (60—100 მან.)

- 1, ისარლიშვილი მიხეილ პეტრეს ძე,
- 2, ზუბალაშვილი იოსებ გიორგის ძე,
- 3, თაყაიშვილი ექვთიმე სვიმონის ძე,
- 4, დეკანოზიშვილი ირაკლი გრიგოლის ძე,
- 5, დადიანი თ. იოსებ იულონის ძე,
- 6, სუხიაშვილი მათე დეკანოზი,
- 7, მალრაძე დეკ. ლუკა,
- 8, ცერცვაძე გრიგოლ იაკობის ძე,
- 9, სიღამონ-ერისთავისა კნ. ელისაბედ გრიგოლის ასული,

- 10, ბაგრატიონ-დავითიშვილი თ. გიორგი ალექსანდრეს ძე,
- 11, კუნდური გიორგი თევდორეს ძე,
- 12, ბერელაში ვასილ გარსევანის ძე
- 13, ბერელაშვილი ადამ ზურაბის ძე,
- 14, მელიქიშვილი პეტრე გრიგოლის ძე,
- 15, მანსვეტოვი იაკობ ალექსანდრეს ძე,
- 16, კიკნაძე სარდიონ ბესარიონის ძე,
- 17, ქიქოძე მიხეილ ათანასეს ძე,
- 18, ზდანოვიჩი გიორგი ფელიქსეს ძე,
- 19, ჯანაშვილი მოსე გიორგის ძე,
- 20, ჩიქოვანისა ალექსანდრა ლაზარეს ასული,
- 21, რცხილაძე ვასილ ილიას ძე.

ხმდვილნი წვერნი, რომელნიც შოვაღუენი არიან ისაღდან წველად
წადში სამ-სამი მანეთი (3 მან.):

- ასათიანი ივანე გაბრიელის ძე,
ახმეტელაშვილი ნიკო ივანეს ძე,
ახალშენიშვილისა ანნა,
ახვლედიანი დიმიტრი,
აფხაზი ივანე დიმიტრის ძე,
აფხაზი კონსტანტინე ნიკოლოზის ძე,
ანტონ არქიმანდრიტი,
აღნიაშვილი მღ. გიორგი,
30 აბაზაძე ალექსანდრე ლევანის ძე,
ასათიანი ეკატერინე თევდორეს ასული,
არდაზიანი ანნა ნიკოლოზის ასული,
ამილახვარი გიორგი დავითის ძე,
ამილახვარი ეკატერინე ზაალის ასული,
აბულაძე პლატონ,
ბერიაშვილი ხარიტონ,
ბალაშვილი კონსტანტინე ტიმოთეს ძე,
ბეროზაშვილი გიორგი ბაღდასარის ძე,

ბარათაშვილი ივანე გიორგისძე,
40 ბოცვაძე ლუარსაბ გერასიმეს ძე,
გომართელი ივანე,
გარაყანიძე კონსტანტინე ზურაბის ძე,
გოგლიჩიძე სვიმონ პავლეს ძე,
გოპაძე ილია ზურაბის ძე,
გულისაშვილი გაბრიელ დიმიტრის ძე,
გრუზინსკი პეტრე ალექსანდრეს ძე,
გოცირიძე მლ. დავით,
გრიგოლაშვილი გ. ნიკოლოზის ძე,
გურგენიძე კონსტანტინე ივანეს ძე,
50 გძელიშვილი დარჩა,
გოგჩიაშვილი ფილიპე გაბრიელის ძე,
გაჩეჩილაძე მიხეილ,
გრიშაევი ელისაბედ,
გიუნაშვილი ივანე,
დარჩიაშვილისა ელისაბედ,
დგებუაძე კალისტარტე არეტის ძე,
დარიალაშვილი ალექსანდრე ივანეს ძე,
დავითაშვილი მარიამ,
დიასამიძე დიმიტრი გიორგის ძე,
60 დიასამიძე თინათინ,
დათაძე მლ. კონსტანტინე,
ედილაშვილი ზაქარია,
ელიოზიშვილი მარიამ კონსტანტ. ასული,
ელიოზიშვილი კონსტანტინე მალხაზის ძე,
ერისთავი მიხეილ ლევანის ძე,
ვახვახიშვილი ზაალ დიმიტრის ძე,
ვახვახიშვილი სვიმონ რევაზის ძე,
ვაჩნაძე ვლადიმერ დავითის ძე,
ზაალიშვილი მიხეილ რომანოზის ძე,
70 ზოდელავა ივანე ანტონის ძე,

66

ზაქარიაშვილი მღ. ლევან,
ზედგინიძისა ანნა ივანეს ასული,
ზედგინიძე ივანე ნიკოლოზის ძე,
თოთიბაძე პარმენ სოლომონის ძე,
თიჯანაძე ივანე,
თუმანიშვილი ნიკოლოზ ალექსის ძე,
თულაშვილი ალექსანდრე ლევანის ძე,
ინაშვილი კონსტანტინე ფილიპეს ძე,
იაშვილი აბელ,
80 იოსელიანი მარიამ კონსტანტინ. ას.,
იაშვილი ნიკოლოზ პეტრეს ძე,
იმნაიშვილი გერასიმე,
კავსაძე ვერა,
კვირიკაშვილი პეტრე,
კველიშვილი ერმალოზ გიორგის ძე,
კაჭარავა მიხეილ ოქროპირის ძე,
კირაკოზოვი საქის მიხეილის ძე,
კაპანაძე დეკ. იოანე,
კავსაძე მღ. დავით,
90 კვალიაშვილი ივანე დიმიტრის ძე,
კვალიაშვილი ილია ალექსანდრეს ძე,
ვარბელაშვილი მღ. ფილიმონ,
კასრაძე ანტონ ანტონის ძე,
კლდიაშვილი ეფროსინე,
კარიჭაშვილი დავით გიორგის ძე,
ლოლაძე გრიგოლ დავითის ძე,
ლომაური ნიკოლოზ იოსების ძე,
ლომაურისა ნინო ანტონის ასული,
ლოსაბერიძე სპირიდონ,
100 ლორთქიფანიძე ალექსანდრე სვიმ.,
ლომაური გიორგი ივანეს ძე,
ლეონიდ ეპისკოპოზი,

ცხვედაძე მლ. ლეონტი,
 ცერცვაძე ალექსანდრე ივანეს ძე,
 ციციშვილი მიხეილ ირაკლის ძე,
 170 ცერცვაძე ონისიმე ზაქარიას ძე,
 ციციშვილი იასონ დავითის ძე,
 ციბილაშვილი მლ. გიორგი,
 ცინცაძე დეკ. კალისტრატე,
 ჭრელაშვილი ნიკოლოზ,
 ჭავჭავაძე ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე,
 ჭავჭავაძე მიხეილ დავითის ძე,
 ჭეიშვილი სოლომონ ალექსის ძე,
 ხიზანაშვილი დავით,
 ხორავა ნიკოლოზ თეიმურაზის ძე,
 180 ხშიადაშვილი ტერეზია დიმიტრის ას.,
 ჯვარიშვილი ათანასე თევდორეს ძე,
 ჯაფარიძე პარმენ ქველის ძე,
 ჯავრიშვილი ნიკოლოზ,
 ჯაოშვილი მლ. ეპიფანე,
 ჯამბაკურ-ორბელიანი კნ. მარიამ ნიკ. ას.
 ჯავროვი გრიგოლ დავითის ძე,
 ჯავახიშვილი ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე,
 ჯანგველაძე იოსებ გლახას ძე,
 ჯიბლაძე ონისიმე მიხეილის ძე,
 190 ჯავახიშვილი დიმიტრი ვასილის ძე,
 ჯაჭვაძე კირილე.

8

ქართულთა შორის წერბ-კითხვის გამავრცელებელ
საზოგადოების საზოგადო კრება.

გამგეობის მოხსენება 1911 წლის „21“ აპრილის კრებაზე.

ყორადღებით განხილვა წ. კ. გამავრცელებელ საზოგადოების ყველა ანგარიშებისა, საზოგადოების დაარსების დღიდან, განსაკუთრებულ შთაბეჭდილებას ახდენს მკითხველზე.

ეტყობა რომ საქმის დამწყობთ კეთილი მიზანი და განზრახვანი ჰქონიათ, პირველად უბრალო და სადა, და ადვილად უძღვებოდნენ საქმეს, ხარჯისა და ბორჯის გაუწევლად, სარტო უსასყიდლო შრომით. რაკი ასეთი პატრიარქული შეხედულობა სუფევდა, კანტროლის საქირებაც აღარ იყო.

სქიანობა დაფუძნებული იყო პატიოსან სიტყვაზე და ფულის შემწირველთა გულკეთილობა, ეს უმთავრესი თვისება ქართვისა, ყოველ გვარ განსაცდელს იყო მოკლებული. შემოსავლი იზრდებოდა და იმ ფიქრმა, რომ შემოსავალი მომავალშიც გაიზრდებო, ფართო ვზა გაუხსნა ჩვენის საზოგადოებას და დაარსებულთა ოცნებას. 1879 წ. საზოგადოებას ჰყავდა 15 წევრი, ამათში 127 დამფუძნებელმა იკისრა წელიწადში მანათის გადახდა, ხოლო 123 ნამდვილმა წევრმა 10 მანათი. პირველსავე წელიწადს საზოგადოების დახლში შეგროვდა 15.762 მანათი ჩვენის საადგილ-მამულო ბანკების წყალობით: ტფილისისამ შესწირა. 11.000 მ., ხოლო ქუთაისისამ 3000 მ.

მიუხედავად იმისა, რომ საზოგადოებას შედარებით მცირე საშუალება ჰქონდა, გამგეობამ მაინც ასეთი სამოქმედო გეგმა შეიმუშავა:

- 1) დახმარება უკვე არსებულ სასოფლო სკოლებს;
- 2) ახალი სკოლების გახსნა;
- 3) მასწავლებელთა მომზადება;
- 4) საყმაწვილო წიგნების გამოცემა.

განძრახული იყო საზოგადოების მოქმედება გავერცულე-
ბინათ ყველა ქართველებზე სანამესტნიკოში.

გამგეობა შეუდგა მასალების შეკრებას, თუ სადა და სად
გაემართა პირველ-დაწყებითი სკოლები. ვიდრე კი მასალას
შეკრებდა, გადასწყვიტა გახსნას თითო სკოლა ტფილისსა და
ქუთაისს. ამავე დროს გამგეობამ გამოაცხადა, რომ იმ სოფე-
ლს, რომელიც იკისრებს სკოლის გახსნას და გადასდებს წე-
ლიწადში 300—400 მან. მის შესანახად, საზოგადოება ასე-
თს სოფელს ფულით დახმარებას აღმოუჩენსო.

ამავე დროს საზოგადოებამ დააწესა ხუთი სტიპენდია
გორის საოსტატო სემინარიაში მასწავლებელთა მოსამზადებ-
ლად და გადასდო თითო სტიპენდიის ხარჯად წელიწადში
130 მ.

იმვე 1879 წელს გამგეობამ გამოაცხადა კონკურსს
სახელმძღვანელოთა შესადგენად: 1) არითმეტიკისა—პრემიად
დანიშნა 150 მ; გეოგრაფიისა—300 მან.; საქართველოს
ისტორიისა—300 მან. და ბუნების ცოდნისა—200 მ. 2)
გამგეობამ გადასწყვიტა აგრედვე დაარსოს დეპო წიგნებისა,
ანუ წიგნთ-საწყობი, რისთვისაც გადასდო 6000 მან და სამკი-
თხველო, სადაც უნდა შეკრებილიყო როგორც დაბეჭდილი
წიგნები, აგრედვე ძველი ხელთნაწერები.

აღნიშნული გეგმა საზოგადოებისა იმისათვის დავისახე-
ლეთ, რომ ვაჩვენოთ, თუ რას ეტრფოდა და რას ეტანებოდა
საზოგადოება და იმავე დროს ნათელ ვყოთ-თუ რა წარმტაცი
იყო პირველი ნაბიჯი საზოგადოებისა და რაოდენად არ შეე-
ფერებოდა საზოგადოების ნიჭთიერ ქონებას ოცნება და გან-
ზრახვანი.

რომ საზოგადოებას ღონე არ შესწევდა განებორციელე-
ბინა თვისი კეთილი განძრახვანი, შემდეგსავე 1880 წელს აღ-
მოჩნდა, მაგრამ იმედი კარგის მომავალისა მაინც ფრთებს ასხა-
ვდა საზოგადოებას.

14 ღვინობისთვის 1880 წელს გაიხსნა პირველი სკოლა

68

ტფილისში. ხუთს დაქირავებულ ოთახში მოთავსდა ოცდაათამდე შევირდი, საზოგადოების კანცელარია და მათთან ბიბლიოთეკა. იმავე წელს გაიხსნა სკოლები: ბათუმს და ქუთაისს. განზრახულივე იყო სკოლების გახსნა: წინარეზს, თონეთს და სტეფანწმინდას. ხუთს სოფლის სკოლას შემწეობა აღმოუჩინეს. წარმოდგენილ სამს საკონკურსო სახელმძღვანელოდან 1880 წელს არც ერთი არ იყო მოწონებული. საყმაწვილო წიგნების საბეჭდად გადაღებულ თანხიდან (6000 მან) დაიბეჭდა მარტო ორი წიგნაკი: „ფარანი“ და ხატაური“.

სასკოლო გეგმა არ იყო შემუშავებული; შედგენა გეგმისა თვით მასწავლებლების ნებაზე იყო მიწოდებული.

იმავე 1881 წელს ეპისკოპოზ ალექსანდრეს თაოსნობით საზოგადოებამ დაადგინა ხელი შეუწყოს გალობის გავრცელებას და ამ საგნისათვის გადასცა 120 მან. განსაკუთრებულ კამისიას.

პირველ ორ წელიწადს საზოგადოებამ მიიღო შემოწირულობა 4000 მან მთელი თანხა საზოგადოებისა ამ დროს უდრიდა 16.000 მან. მიუხედავად ამისა საზოგადოებამ შეადგინა ასეთი ხარჯთ-აღრიცხვა 1881 წლისათვის:

1) ახალ სკოლების გახსნა	1000 მ.
2) პრემიები	250 —
3) სტიპენდიება	780 —
4) ბათუმის სკოლას	1500 —
5) ტფილისის სკოლას	1294 —
6) ბიბლიოთეკას	400 —
7) გალობა	120 —
8) წიგნების ბეჭვდა	1500 —
9) კანცელარიის ქირა	200 —
10) მდივანს	600 —
11) მოულოდნელი ხარჯი	500 —
12) ბათუმის სკოლის აგება.	3000 —

12.344 მან.

ამ ვვარად ხარჯთ-აღრიცხვა 1881 წლისა იმ ნაირად იყო შედგენილი, რომ თითქმის მთელი თანხა საზოგადოების სავესებით მოუნდებოდა 1881 წლის ხარჯებს. ცხადია, ასეთს ხარჯთ-აღრიცხვას რომ ადგენდა 1881 წლისათვის საზოგადოება, მთელს თავის მომავალს აფუძნებდა შემთხვევით ნივთიერ წყაროზე და ნებაყოფლობით შემოწირულობაზე.

ეს ძირითადი შეცდომა წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების პირველ მოღვაწეობისა ტრადიციულ სენად გადაექცა ჩვენს საზოგადოებას. მთელი ოცდა ათი წელიწადი საზოგადოების არსებობისა სწორედ ამ სენტან ბრძოლას მოუნდა. რაც ხანი გადის უფრო მწვავედება საქმე, რადგან ნივთიერი ქონება არ შეეფერება ჩვენს ოცნებას და სურვილებს. ასეთი შეუფერებლობა ოცნებისა და ქონებისა ნათლად სჩანს თვით საზოგადოების 1885, 1900, 1905 და 1910 წლების ანგარიშებიდან ამოღებულ ნუსხებიდან.

—:—

წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების დაამარსებულთა პროგრამა, რომელსაც დევიზად ჰქონდა „სახალხო სკოლა სამშობლო ენაზე სწავლებით“, გარკვეული და რეალური იყო. ადვილი მოსახერხებელი იყო, რომ ეს პროგრამა სავესებით ასრულებულიყო და წარმატების გზაზე დამდგარიყო, მიუხედავად იმისა, რომ საზოგადოებას მცირე ქონება ჰქონდა. საჭირო იყო მხოლოდ თანდათანობითი და სისტემატიური მუშაობა და დარჩენა იმ ფარგალში, რაც თავდაპირველადვე დევიზად დაიდო საზოგადოებამ, მაგრამ ულმობელმა ცხოვრებამ ახალ-ახალი საქმე მოახვია და დააკისრა საზოგადოებას, რამაც სრულიად შესცვალა საზოგადოების სახე და დღეს ჩვენ წინ იშლება საგანი—თუ რა გზით ვიაროთ და როგორ ვიმოქმედოთ მომავალში.

იქნება ჩვენის საზოგადოების წარსულის შესწავლამ გავინათოს გზა და გვიჩვენოს, თუ როგორ ვიმოქმედოთ მომავალში. ამისათვის საჭიროდ მიგვაჩნია თვალი გადავავლოთ საზო-

გადღობის ისტორიას იმ იმედით, რომ წარსული გზის მაჩვენებელია, ხოლო მომავალი სამოქმედო სარბიელია.

წარსულ საუკუნის ოთხმოციან წლებში, რუსეთის საზოგადო გონებრივ აღორძინების წყალობით, დიდი სიფხიზლე დაეტყო ქართულ ინტელიგენციასაც, რომელმაც თავი მოიყარა წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების გარშემო— ამ ერთად-ერთ კულტურულ და განმანათლებელ დაწესებულებასთან მთელს საქართველოში და დააკისრა საზოგადოებას მრავალი მოვალეობა, მართალია სრულიად ლეგალური და საპატიო, მაგრამ რომელიც არ შეეფერებოდა პირვანდელ სადა და უბრალო გეგმას საზოგადოებისას. საზოგადოებაც დიდის ხალისით და სიამოვნებით მიეგება ახალ მოვალეობას და თანდათან, სახელს რომ იხვეჭავდა და სიყვარულს იძენდა, ფერსაც იცვლიდა. ყველაზე უწინარეს იფრთხილა აპრილდებულ ცეცხლსავე წარსულის ნაშთების სიყვარულმა და საზოგადოება მოწიწებით შეუდგა ისტორიულ ნაშთების შეგროვებას და მათს მოთავსებას განსაკუთრებულ მუზეუმში, რომელიც მოაწყო საზოგადოებასთან. შემდეგ საზოგადოებამ მიაქცია დიდი ყურადღება ლიტერატურას და შეუდგა კლასიკების და თანამედროვე მწერლების თხზულებათა ბეჭდვას და ასეთის წიგნებით გაამდიდრეს ჩვენი ლიტერატურა. ამ ნაირმა მოქმედებამ და მუშაობამ დაჰბადა ფონდების დაარსების საჭიროება. ფონდებს აზრად ჰქონდათ ლიტერატორთა დახმარება და სხვა და სხვა სპეციალური დანიშნულება. შეკრებილმა სამეცნიერო წიგნებმა და ხელნაწერებმა გაამდიდრეს ჩვენის საზოგადოების ბიბლიოთეკა და მუზეუმი¹⁾. ფონდებისთვის ფული იკრიფებოდა ვაზეთების რედაქციებში და 1901 წელს ეს ფული

1) საზოგადოების ბიბლიოთეკა-მუზეუმში იყო წიგნი და ხელნაწერი 1885 წ. მხოლოდ... 940.

ქართულ ენაზე:

სხვა ენებზე:

1885 წ.	.	.	.	940	.	.	.	.
1895 წ.	.	.	.	2770	.	.	.	883.

გადავიდა წ. კ. საზოგადოების ხელში დანიშნულებისამებრ მოსახმარებლად. 2) საზოგადოების წევრთა რიცხვი შესამჩნევად გაიზარდა 3); იმატა აგრედვე კერძო შემოწირულობამ, რომელშიაც მიიღო მხურვალე მონაწილეობა ქართველ ერის ყველა წოდებამ და წრემ.

ამ გვარად ბუნებრივად საზოგადოებას გაუჩნდა მრავალი საზრუნავი საქმე. საზოგადოებას თუმცა შერჩა ძველი სახელწოდება წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისა, მაგრამ

1900 წ.	. . . . .	3228	. . . . .	1206
1905 წ.	. . . . .	4458	. . . . .	1923
1910 წ.	. . . . .	5220.	. . . . .	2518.

საზოგადოებას მოუვიდა ბიბლოთეკები: თ. რ. ერისთავისა, სამეგრელოს მთავრისა, დ. ზ. ბაქრაძისა, დ. ი. ჩუბინოვისა, დ. მრევლიშვილისა და თ. ი. გ. ქავჭავაძისა. რადგან საზოგადოებას შესაფერი ბინა არ მოეპოვება, ნაწილი შემოწირულ წიგნებისა ჩაწყობილია ყუთებში და ისე ინახება გაურკვეველი და შეუსწავლელი.

✓ 2) დასახასიათებლად ფონდებისა როცა ისინი დაარსდა, მოვიყვანთ მათს სახელწოდებას:

1890 წელს დაარსდა: 1891 წ. მიემატა:

1) ბაქრაძისა . . . . . 2227 მ. 92 კ.	8) სალიტერატურო, 333 — 40
2) ბარათაშვილისა . . . . . 432 — 24	9) ქედის სკოლისა, 51 — 52
3) ყაზბეგისა . . . . . 372 — 75	10) დამშუულთათვის, 1033 — 45
4) დავითაშვილისა . . . . . 187 — 10	11) დ. ყიფიანისა . . . . . 64 — 10
5) გურიელისა, ... 25 — „	12) შირაქში ცეცხლისაგან დაზარალებულთათვის . . . . . 166 — „
6) რუსთველისა . . . . . 145 — 10	
7) კერესელიძისა . . . . . 19 — 14	

1910 წელს სახელწოდება ფონდებისა ავიდა 24-მდე და ფონდების თანხამ გადააქარბა 60. 000 მანათს.

- 3) საზოგადოებას ჰყავდა: 1880 წელს—282;
 1890 წ — 458; 1895 წ. — 515; 1900 წ. — 612;
 1907 წ.-1444. 1908 წ. წევრთა რაოდენობა შემცირდა

ნამდვილად იგი გადაიქცა უნივერსალურ კულტურულ-განმანათლებელ დაწესებულებად. არ მოიპოვებოდა არც ერთი საქმე, რომელსაც ასე თუ ისე კავშირი ჰქონდა კულტურასთან, რომ იგი არ აღძრულიყო საზოგადოების კანცელარიაში და სიყვარულით და თანაგრძნობით არ მიეღოთ საწარმოებლად ასეთი საქმე. გაჩაღდა მეცენატური ქველ-მოქმედება და მასთან ერთად სამეცნიერო აკადემიური ხასიათის მუშაობა. თუმცა ძველებურად საზოგადოების გეგმაში სკოლებს საპატიო ადგილი ეჭირა, მაგრამ რადგან შესაფერ ყურადღებას არ აქცევდნენ სკოლებს, პროგრესი არ ეტყობოდა მათ არც რაოდენობით, არც ღირსებით. საზოგადოების გამგეობამ ვერ შესძლო და ვერ მოაწყო რიგიანი ორგანიზაცია სკოლების ზედამხედველობისა. 4)

ერის ცხოვრებაში დადგება ხოლმე დრო, როდესაც აზრი და სურვილი ერისა საოცრად ჰფეთქავს და ჰდულს. ამისთანა დროსა და ჟამს საზოგადო მოთხოვნილებანი აღარ ეტევა არსებულ ფორმებში, განზე სწევს მათ და ვიდრე საჭირო გზა-კვალს იპოვნის, უწესრიგოდ ტრიალებს ერთს რომელსამე შესაფერ ადგილს. შემდეგ დინამიური ძალნი ადგილს უთმობენ სტატიურს, დგება ხანი გამოფხიზლებისა და დაფასებისა. საქმენი ნაწილდება და ასრე განაწილებული და განცალკევებული საქმიანობა მიდის თავის გზით და არამც თუ არ

511-მდე, ხოლო 1910 წ. ისევ ავიდა 580-მდე. წევრთა შემცირება იმით აიხსნება, რომ 1908 წ. გამოირიცხა სიიდან ყველა ის წევრი, ვისაც გადახდილი არა ჰქონდა საწევრო ფული რამდენიმე წლისა.

4) რაოდენობა სკოლებისა და სასოფლო ბიბლიოთეკებისა: 1880 წ. 2 სკოლა; 1885 წ.-5 სკოლა; 1890 წ.-6 სკოლა და 1 ბიბლიოთეკა; 1900 წ. 8 სკოლა და 6 ბიბლიოთეკა; 1905 წ. 10 სკოლა და 11 ბიბლიოთეკა; 1910 წ.. 12 სკოლა და 24 ბიბლიოთეკა.

უშლის ერთმანეთს, არამედ ხელს უწყობს საერთო მიზნის მისაღწევად. ასეთია კანონი ევოლიუციისა როგორც სოციალურ მოვლენათა, აგრედვე ყველაფრისა, რასაც სიცოცხლის ნიშან—წყალი ატყვია. პირველ ხანას შეიძლება უწოდოთ ძალთა ცენტრალიზაცია, ხოლო მეორეს დეცენტრალიზაცია.

ქართველთა ცხოვრებაში, პატარა სახით, ამავე კანონმა იჩინა თავი წერა-კითხვის საზოგადოების ისტორიაში ოცდაათის წლის განმავლობაში. 1880 წლიდან მოკიდებული, ქართველ ინტელიგენციის მთელი ძალ-ღონე მოზღვავებულ დინამიკის ზედგავლენით, ანგარიშ მიუცემლად, მიისწრაფოდა ერთად ერთის კულტურულ ცენტრისაკენ, ესე იგი წერა-კითხვის საზოგადოებისაკენ. საზოგადოების საჭიროებანი ყველას თავისებურად ესმოდა და თხოულობდა, რომ სწორედ ის საჭიროებანი ყოფილიყო დაკმაყოფილებული, რომელიც შეეფერებოდა მოთხოვნელის პირად გემოვნებას და შეხედულობას. 1910 წლიდან ჩამოყალიბდა აზრი, რომ საჭიროა შეერთდეს და შეჯგუფდეს სხვა და სხვა პირადი აზრი და შეხედულობანი. ამ გვარად დაიბადა საჭიროება და მოთხოვნილობა დეცენტრალიზაციისა, გაჩნდა ცალკე საზოგადოება ისტორიისა და ეთნოგრაფიისა, ლიტერატურისა, დრამატიულ ხელოვნებისა, ფილარმონიისა, წიგნების ბეჭედისა. ამ ჟამად ასეთი დეცენტრალიზაცია უკვე მოხდა. საზოგადოების ძალნი დაიყო, იყოფა და ქუცმაცებდა აგრედვე ნივთიერი საშუალებანი დადგადრო, როდესაც წერა-კითხვის საზოგადოებაც უნდა დამორჩილდეს საზოგადო კანონს და დაუბრუნდეს თავის სპეციალურ პირვანდელ მიზანს, ესე იგი სახალხო სკოლას სამშობლო ენაზე სწავლებით.

დღევანდელ ყოფაში გაჩერება ყოვლად შეუძლებელია. მომავალი გაბედულად კარს გვირახუნებს და მსხვერპლს თხოულობს. იგი ეუბნება ჩვენს დამსახურებულს საზოგადოებას: ან დამორჩილდით ჟამთა-ვითარების მოთხოვნილებას და განახლდით, ან დაიღუპეთ თუნდაც იმ ფიქრით და რწმენით, რომ შეასრულეთ თქვენი ისტორიული მისიაო.

Handwritten red mark or signature at the top right.

ვინაიდან გამგეობა გულწრფელი თანამოზიარეა იმ აზრისა, რომ საზოგადოება უნდა განახლდეს, ჩვენს თავს ნებას ვძლევთ წარმოუდგინოთ საზოგადო კრებას, თუ რა გეგმით უნდა იხელმძღვანელოს მომავალში წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ.

1) საზოგადოება ვალდებულია დაუბრუნდეს თავის პირვანდელ გეგმას და სასტიკად დასრულოს პიროველი მუსლი წესდებისა, რომელიც გამოსახულია ასეთის ფორმულით: „პიროველ დაწყებითი სკოლა სამშობლო ენაზე სწავლებით“.

2) ეხლანდელ დილექტანტურ ანგარიშების მაგიერ უნდა შემოვიღოთ წესიერი ანგარიში იმ ფორმით, რა ფორმებიც მიღებულია ყველა დაწესებულებაში; მოისპოს ანგარიშები იმ საქმეთა, რომელიც არ შეეფერება ჩვენის საზოგადოების გეგმას; გამარტივდეს და გასუფთავდეს ფულის ანგარიში, რომელიც ამ ჟამად მეტის-მეტად გართულდა და აიწეწ-დაიწეწა იმის წყალობით, რომ საზოგადოებამ ხელი მოჰკიდა სხვა და სხვა გარეშე საგანს და აგრედვე იმიტომ, რომ გამგეობა საზოგადოებისა ვერა სწვდებოდა და ვერ აკმაყოფილებდა მრავალ მოთხოვნას, რომელიც ძალაუფლებურად თავს მოახვია წარსულმა დრომ.

3) არ შეიძინოს საზოგადოებამ არავითარი უძრავი ქონება გარდა სასკოლო შენობებისა და გაჰყიდოს კენინა ოლლა ჰეკავადისეული სოფლის მამული და, რაც ნალდი დარჩება ჯყიდვის შემდეგ, მიემატოს სათადარიგო თანხას.

4) უსასყიდლო შრომა უნდა განდევნოს საზოგადოებამ ვალში და პასუხსაგებელი შრომა სპეციალისტებისა ჯეროვანად დააჯილდოვოს. მდივნისა და ხაზინადრის გარდა, დანარჩენი წევრნი გამგეობისა უსასყიდლოდ მუშაობენ. სასურველია, რომ ამათაც ეძლეოდეთ ჯილდო, იმის მიხედვით, ვინ რამდენს კრებას დაესწრება და იმდენი მაინც, რომ დაჰფარონ ხარჯი მისვლა-მოსვლისა კრებებზედ.

გამგეობის წევრთ კარგად ესმოდათ, რომ ყველა აქ მოხ-

ისენებული პირობანი დიდად შეუწყობდა ხელს საქმის კეთილად მსვლელობას და შრომას არ ჰზოგავდნენ წარსულ სამის წლის განმავლობაში, რომ შეემუშავებინათ განსაკუთრებული წესები საქმეების მართვა-გამგეობისა. ნაწილი ამ გვარ წესებისა უკვე შედგენილია, სახელდობრ წესები, რომელიც შეეხება წიგნის მალაზიას და წიგნების საწყობს, ხოლო დანარჩენი წესები არ არის შედგენილი, რადგან მათი შემუშავება შეადგენს საზოგადო კრების მოვალეობას.

უკეთუ საზოგადო კრება შეიწყნარებს ზემოდ აღნიშნულ გეგმას საზოგადოების მომავალ მოქმედებისას, მაშინ ახლად ამორჩეულ გამგეობას უნდა დაეკისროს:

1) გამოარკვიოს რაოდენობა უიმედო ვალებისა, რომელიც დღეს ამძიმებს საზოგადოების ბალანსს. გამოირიცხოს აგრედვე ის ფული, რომელიც ითვლება სკოლებზე რ ბიბლიოთეკებზე. ეს თანხები წლიდან წლამდე საზოგადოების ბალანსში გადადის და ირიცხება კრედიტორებთან, რომელნიც თავის დღეში ამ ფულს საზოგადოებას არ დაუბრუნებენ.

2) მიიღოს ზომები, რომ გადაიხადონ საზოგადოების ვალი მოვალეებმა. მიენდოს საქმე გამოცდილ იურისტს, და მიეცეს ჯილდო ისეთი, რომელიც საზოგადოდ არის მიღებული.

დღევანდელი გამგეობა სცდილობდა ვალების აკრეფას და ეს საქმე ჩააბარა იურისტებს, რომელთაც იკისრეს საქმის წარმოება უსასყიდლოდ, მაგრამ უსასყიდლო ვეჭილებმა იმედი ვერ გაამართლეს რ დაწყებული საქმენი კეთილად ვერ დაგვირგვინდა.

3) ყველა არსებული თანხები (ფონდები) შეერთდეს სამდიდ ჯგუფად (ფონდებად): I) სამუზეუმო, II) სალიტერატურო და III) სასკოლოდ.

1) რა თანხებიდან არის შემდგარი სამუზეუმო ფონდი, გამოარკვია 1908 წელს საზოგადო კრებამ. პირველს იანვარს 1911 წ. ამ თანხისა არის 32.924 მან. 38 კაპ. ეს თანხა უნდა მოხმარდეს მუზეუმის აშენებას.

2) სალიტერატურო ფონდში უნდა გადაირიცხოს ყველა კერძო შემოწირულობანი, რომელთა რაოდენობა პირველი იანვარს 1911 წ. არის 4671 მან. 85 კაპ. ამ შემოწირულებათ აქვთ თავთავიანთი სახელწოდება: ქენეველ სტუდენტებისა, სალიტერატურუსი და თ. რაფიელ ერისთავისა. თუ როგორ უნდა მოვიხმაროთ ფერნაცვალი ფონდი, საქიროა გამოარკვიოს საზოგადო კრებამ.

ამავე სალიტერატურო ფონდს უნდა მიემატოს ცალკალკე სახელწოდებით შემდეგი თანხანი: ა) საპენსიო თანხა (ა. წერეთლის სახელზე დაარსებული, საიდანაც შემწეობა უნდა ეძლეოდეს დამსახურებულ და ავადმყოფ ლიტერატორებს იმ დრომდე, ვიდრე ფონდი სრულიად გამოილევა. ამ თანხისა პირველი იანვარს 1911 წ. არის 5079 მან. 51 კაპ. ბ) თანხა პროფ. პეტრიაშვილის სახელობაზე. ამ თანხის დანიშნულება ჯერ-ჯერობით ნათლად არ არის გამორკვეული. ამ თანხისა პირველი იანვარს 1911 წ. არის 2083 მან. გ) თანხა უგანათლებულეს თავადის გრ. დადიანის სახელობაზე; ეს თანხა გადადებულია სპრემიოდ თანახმად დამფუძნებელის სურვილისა. ამ თანხისა პირველი იანვარს 1911 წ. 4327 მან. 39 კაპ. და დ) ყოველთვიური შემოწირულობა ძმათა ზუბალაშვილებისა უმაღლეს სასწავლებლებში სტიპენდიების დასანიშნად. ეს ფული უნდა ჩაირიცხოს საზოგადოების გარდამავალ თანხაში

სულ სალიტერატურო თანხაში იქნება პირველი იანვარს 1911 წ. 16.161 მან. 75 კაპ.

3) სასკოლო ფონდში უნდა ჩაირიცხოს ყველა წვრილწვრილი შემოწირულებანი სკოლების და ბიბლიოთეკის სასარგებლოდ. მართალია, შემოწირულებანი (სულ ათია) პირდაპირ უჩვენებს, თუ რომელ სკოლისათვისაა შემოწირული ფული, ისიც მართალია, რომ სურვილი შემომწირველისა პატივისცემის ღირსია, მაგრამ გამოცდილებამ დაგვანახვა, რომ ანგარიშის წარმოება სათითაო შემოწირულობისა დიდად გართულთა, ასე რომ თვით საქმის ინტერესი ია სარგებლობა მოითხოვს.

რომ ეს წვრილ-წვრილი შემოწირულებანი ერთ სასკოლო ფონდად შეერთდეს, რომლის დანიშნულება ის იქნება, რომ ამ ფონდიდან დახმარება აღმოუჩინოთ ხოლმე საზოგადოების სკოლებს, და ბიბლიოთეკებს იმის მიხედვით, თუ რომელ სკოლას, ან ბიბლიოთეკას როგორ უჭირს.

აქნობამდისინ ისეთი წესი იყო მიღებული, რომ ფონდების შეერთებას დიდ ჯგუფებად განაგებდა საზოგადო კრება. საფიქრებელია, რომ დღევანდელი კრება შეიწყნარებს გამგეობის გეგმას შესახებ ფონდების შეერთებისა და მაშინ სასკოლო ფონდში ჩაირიცხება პირველ იანვრისთვის 1911 წ. 6798 მ. 36 კ. დანარჩენი თანხები, რომლებიც უკანონოდ ირიცხებიან ფონდებში, უნდა გამოირიცხოს და მიემატოს ბალანსის შესაფერ პარაგრაფებს, მავალითად: ა) ნაშთი ი. გ. ჯავახიძის ძეგლის დასადგმელ ფონდისა — 503 მან. 24 კაპ. მიემატება საზოგადოების სატრიალებელ თანხას (ბ) ძმ. ზუბალაშვილების შემოწირული თანხა 10.000 მან. გადაირიცხება სათადარიგო თანხაში.

4) ამ გვარად ყველა თანხები წერა-კითხვის საზოგადოებისა გაიყოფება სამს ნაწილად: 1) სატრიალებელი თანხა, 2) სათადარიგო თანხა და 3) სპეციალური (ფონდები), ხოლო წიგნის მალაზია იქნება კანცელარიის დამოუკიდებელ განყოფილებად.

1) სატრიალებელი აანხა შესდგება: ა) საწევრო გადასახადისაგან; ბ) საზოგადო საჭიროების დასაკმაყოფილებლად შემოწირულობისაგან; გ) საზოგადოების განყოფილებათაგან შემოსულ 20 პროცენტისაგან; დ) მალაზიის წმინდა შემოსავლიდან; ე) უძრავ ქონებათა წმინდა შემოსავლისაგან და ვ) თანხების წლიურ სარგებლიდან.

სატრიალებელი თანხა ინახება ბანკებში, ხოლო საზოგადოების დახლში უნდა რჩებოდეს არა უმეტეს 150 მან.

სატრიალებელი თანხა მოხმარდება: ა) ხარჯთ-აღრიცხვით ნავარაუდევ საჭიროებას და ბ) ხუთი პროცენტი სატრიალებელ თანხისა ყოველ წლივ მიემატება სათადარიგო თანხას.

74
B

უკეთეს სატრიალებელ თანხის წლიური შემოსავალი გადაქარბებს წლიურ გასავალს, ნაშთი ჩაირიცხება სათადარიგო თანხაში, ხოლო თუ შექმოსავალი ამ თანხისა ნაკლები იქნება გასავალზე, მაშინ ნაკლი შეივსება სათადარიგო თანხიდან

2) სათადარიგო თანხა შესდგება: ა) 10.000 მანეთიდან, რომელიც შემოსწირეს საზოგადოებას ძმათა ზუბალაშვილებმა, თვისის კანონიერის სარგებლით; ბ) სატრიალებელ თანხის 5 პროცენტისგან; გ) ყოველ ახალის შემოწირულების 5 პროცენტისგან და დ) წლიურ მოგების 50 პროცენტისგან (სარგებელი ყველა სპეციალურ ფონდებისა).

სათადარიგო თანხა უნდა ინახებოდეს სახელმწიფო სარგებელიან ქალაქების სახით.

ა) სპეციალური (ფონდები) თანხები შესდგება; ა) უკვე არსებულ ფონდებიდან, რომელთა რაოდენობა უდრის 60.000 მანათს; ბ) ამ თანხების სარგებლიდან, რომლის 50 „⁰“ გადირიცხება სათადარიგო თანხაში და გ) ახალ შემოწირულებათაგან ფონდების დასაარსებლად, საიდგანაც 5 „⁰“ გადაირიცხება სატრიალებელ თანხაში.

სპეციალურ თანხებიდან, იმის გარდა, რაც ზემოდ გახლავთ აღსენებული, შეიძლება დაიხარჯოს მხოლოდ ნაწილი გამგებების განსაკუთრებულ დადგენილებს ძალით, თუ სკოლას უკუბად და მოულოდნელად აღმოუჩნდა საჭიროება, ხოლო აპენსიო (ა. წერეთლის სახელობაზე), თავად გრ. დადიანის სახელისა და ძმათა ზუბალაშვილების სასტიკენდიო თანხებიდან შეიძლება ხარჯის გაწევა ამ თანხების პირდაპირ დანიშნულებისამებრ.

შერა-კითხვის საზოგადოების იმ საქმეთა ლიკვიდაცია, რომელიც საზოგადოების მომავალ პროგრამას არ შეეფერება, რასაკირველია, თხოულობს დროს. შეუძლებელია უკუბად ხელი ავილოთ ნაკისრ მოვალეობაზე, მაგრამ ის კი შესაძლებელია, რომ ახალი მოვალეობანი, რომელიც არ შეეფერება ჩვენს პროგრამას, აღარ შევილოთ და ამ გვარად ნელ-ნელა ჩავდგეთ განსჯილურულ ფარვალში.

მუზეუმის და წიგნთსაცავის თავიდან მოშორება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ველირსებით მუზეუმის აშენებას. მაშინ ჩვენს ქონებას მოვიყვანთ ცნობაში და აწერილს და ანუხსულს ქონებას გადავსცემთ ისტორიულ საზოგადოებას ისეთის პირობით, რომელიც შესაფერი აღმოჩნდება ვიდრე ეს მოხდებოდეს, რასაკვირველია, შტრუნველობა აქტიურად განძისა ძველებურად ისევ გამგეობის ვალი იქნება.

ქნ. ოლღა და ილია ჭავჭავაძისეულ მამულის ლიკვიდაციას მოითხოვს დროს. გამგეობამ უნდა მიიღოს შესაფერი ღონისძიება რომ, რაც შეიძლება, მალე მოიშოროს ეს ტვირთი, რომელიც, არ შეეფერება საზოგადოების მოქმედების ხასიათს და რომელიც წილად ხვდა დღევანდელ გამგეობას საზოგადო კრების ერთხმიან და მხურვალე სურვილის თანახმად. სახელოვან პოეტის ტრადიკულმა სიკვდილმა ააღელვა და აშფოთა საზოგადო კრება და სწორედ მაშინ გამოითქვა სურვილი, რომ პოეტისეული სახლი და მამული წერა-კითხვის საზოგადოების ხელში გადასულიყო. მამულის ლიკვიდაცია ისე უნდა მოხდეს, რომ საზოგადოებას შერჩეს მხოლოდ სახლი ს. გურამიანთ—კარში, სადაც კარგად ღ რიგიანად მოეწყობა სკოლა ლიკვიდაცია მამულისა შესამჩნევ თანხას მოსცემს საზოგადოებას ეს ფული უნდა მიემატოს სათადარიგო თანხას და დაერქვას სახელი თავად ილია გ. ჭავჭავაძისა. ამითი საკმარისად ვცემთ პატივს პოეტის სახელს.

დანარჩენი საქმენი, რომელნიც მეტხორცივით გაუჩნდა ჯამთა ვითარების გამო წერა-კითხვის საზოგადოების სხეულს და რომელნიც ჩვენს წესდებას არ შეეფერება, თავის თავად მოისპობა, რადგან ამ უკანასკნელ დროს ჩვენში დაიბადა მთელი რიგი კულტურულ დაწესებულებათა, მაგალითად: ს. 1-რთველოს ისტორიისა და ეთნოგრაფიის საზოგადოება, ფ. რომონიისა, სიტყვა-კაზმულ მწერლობისა და სხვა, რომელიც ნაც შეგვიძლიან შრომა გავინაწილოთ, ხოლო განახლებული წერა-კითხვის საზოგადოება დაუბრუნდება პირვანდელ თავის საქმეს, ესე იგი დანერგვას ჰირველ-დაწყებით სკოლებისას სამშობლო ენაზე სწავლებით.

ქ. შ. წ. კ. საზოგადოების უძრავი ქონება.

(15 ივლისი 1908 წ.—31 დეკემბერი 1910 წ.),

1

ილია ჭავჭავაძის ანდერძი.

9 დეკემბერს 1907 წელს, ქ. შ. წ. კ. ს. წლიურ კრებას თავმჯდომარე ნ. ზ. ცხვედაძემ მოახსენა: ილია ჭავჭავაძემ უანდერძა საზოგადოებას 554 დესეტინა მამული და წისქვილი ს. გურამიანთ-კარში და სახლი ქ. ტფილისში, ხოლო ეს ქონება კნ. ოლლა ჭავჭავაძის მგლობელობაში უნდა დარჩეს სიკვდილამდეო. კნ. ჭავჭავაძე ახლავე უარს აცხადებს მგლობელობაზედ და რას ინებებს საზოგადო კრებაო.

ამ საქმის გადასაწყვეტად კრებამ აირჩია კამისია, რომელსაც დაავალა გამგეობასთან ერთად განიხილოს და მოაწყოს ანდერძის საქმე. კამისიაში კრებამ აირჩია: ა. ფურცელაძე, ვ. ბერელაშვილი, ა. ლულაძე, შ. დედაბრიშვილი და ა. ყიფშიძე.

შეერთებული კრება გამგეობისა და კამისიისა მოხდა 27 იანვარს 1908 წელს. კრებას დაესწრნენ: გამგეობის წევრნი: ნ. ცხვედაძე, ი. რატიშვილი, პ. გოთუა და ს. ფირცხალავა; კამისიის წევრნი: ა. ფურცელაძე, შ. დედაბრიშვილი, ვ. ბერელაშვილი და ა. ყიფშიძე.

შეერთებულმა კრებამ მოისმინა კნ. ოლლა ჭავჭავაძის განცხადება, რომ იგი მზადაა ახლავე გადასცეს საზოგადოებას

ნაანდერძევი ქონება. ამას გარდა ბ-ნმა ცხვედაძემ მოახსენა კრებას დაწვრილებით, თუ რა ქონება უანდერძა წ. კ. საზოგადოებას ილია ქავჭავაძემ და რაედენია ვალი ნაანდერძევი ქონებაზედ ბანკისა. ბ. ცხვედაძემ ისიც მოიხსენია, რომ **ფრიდონოვის ვალის გარდა**, ვექსილებით მართებს ილიას 11,600 მან. ბ. ცხვედაძის მოხსენებიდან ნათლად გამოიჩვენა რომ **ნაანდერძევის ღირებულობა ნაკლები იყო ვალზედ** მიუხედავად ამისა შეერთებულმა კრებამ ის აზრი გამოისტკვა რომ განსვენებულ ილიას სახლი ტფილისში და მისი ბიბლიოთეკა აუცილებლად წ. კ. საზოგადოების ხელში უნდა გადავიდეს. დიდის ვალის გამო შეერთებულმა კრებამ უარი სთქვა ნაანდერძევი ქონების მიღებაზედ და ურჩია კენინა ოლლა ქავჭავაძეს თვითონ შესულიყო მფლობელობაში თანახმად ანდერძისა.

1908 წ. თებერვალში კნ. ოლლა ქავჭავაძემ წერილი მიმართა ნ. ცხვედაძეს, სადაც ატყობინებდა, რომ ილიას ანდერძის მიღებას ვერ ვიკისრებ, რადგან მამულის მოვლის თავი არა მაქვსო. მწუხარებამ და კრილობამ დამასუსტა და დაუძლიურა. ბანკმა, ხარჯების ამკრფე ინსპექტორმა, ტფილისის ქალაქის გამგეობის აგენტმა, პოლიციამ ლამის სული ამო მართვან, ყველა თხოულობს სხვა და სხვა გადასახადსა. ამ აუტანელ მდგომარეობას ისიც მიემატა, რომ სასამართლოს ბოქაული მემუქრება, თუ ქონების ასაწერ გასამრჯელოს ოცს თუ მანს არ გაუგზავნი, ქონებას გაგიყიდო. ბოქაულის უწყებები (25 თებ. 1908 წ. № 319) აზრი ისაა, რომ საჯარო ვაჭრობით გაჰყიდის ილიას ბიბლიოთეკას, ხელნაწერებს და დანარჩენს ნივთებსაო. ვის შეუძლიან ამაცილოს თავიდან ასეთი სათაკილო და სამწუხარო ბოლო, თუ არ წ. კ. საზოგადოებას რომლის თავმჯდომარედაც ილია იყოვო?

წ. კ. ს. გამგეობამ ოცი თუმანი მისცა სასამართლოს ბოქაულს და ამით გადაარჩინა საჯარო ვაჭრობით გაყიდვას ილიას ქონება.

76

4-ს მარტს 1908 წ. კიდეც მოუვიდა ბ-ნს ნ. ცხვედაძეს ბარათი კნ. ოლლასაგან: ღუშეთის ბოქაულს ერგება ათი თუმანი და გთხოვთ ეს ფულიც „საზოგადოებამ“ მისცესო, ბოდიშს ვიხდი, რომ ვაწუხებ „საზოგადოებას“, მაგრამ ვის გაუცხადო ჩემი გულის პასუხი, თუ არ წ. კ. საზოგადოებასაო.

წ. კ. ს. გამგეობამ გაუგზავნა ღუშეთის მაზრის სასამართლოს ბოქაულს ათი თუმანი.

4-ს აპრილს 1908 წ. წ. კ. ს. გამგეობამ კვლავ განიხილა ილიას ანდერძის საქმე და დაადგინა: „მიენდოთ ა. ყიფშიძეს, გ. რცხილაძეს, ა. ფურცელაძეს, შ. დედაბრიშვილს და ა. ლულაძეს წარმოადგინონ ამ საქმის შესახებ დაწვრილებითი მოხსენება.“ ამ კამისიამ 8 მაისს 1908 წ. წარუდგინა გამგეობას ასეთი მოხსენება: 1905 წ. 5 ივლისს თ. ი. გ. ჭავჭავაძემ ნოტარიუს ი. ი. წინამძღვირიშვილის კანტორაში დასწერა შემდეგი ანდერძი: „მე, თავადი ილია გრიგოლის ძე ჭავჭავაძე, საღის გონებისა და მტკიცე მესხიერებისა, ვინცოდაა მოკვდევ, ვაცხადებ შემდეგს ჩემს სურვილსა, და ნებას: რაც-კი შეკუთვნის, მოძრავი და უძრავი ქონება, რა ნაირიც უნდა იყვეს იგი და სადაც უნდა აღმოჩნდეს, ერთის სიტყვით ყველაფერი, სავსებით რაც ჩემად იქნება მიჩნეული, ჩემის სიკვდილის შემდეგ, მიანდერძებია სასარგებლოდ ჩემის მეუღლე კნენა ოლლა თადეოზის ასულის ჭავჭავაძისთვის, ვიდრე იგი ცოცხალია, იმ პირობით, რომ კნენას სიკვდილის შემდეგ მამა-პაპეული ქონება გადავიდეს კანონიერ შემკვიდრეების ხელში, ხოლო კეთილ-შემძენილი ქონება, უძრავი და მოძრავი გახდეს კავკასიის სანამესტნიკოს ქართველთა შორის წ. კ. საზოგადოების საკუთრებად.“

უძრავი ქონება, რომელიც თავის დროზედ ამ ანდერძის ძალით წ. კ. საზოგადოების ხელში გადმოვიდოდა, იყო: სოფლის მამული აგარაკ საგურამო-წიწამურში, ზომით 554 დესეტინა და სახლი ტფილისში ანდრიას ქუჩაზედ, ხოლო მოძრავი: სახლის მოწყობილობა, ავეჯი, ბიბლიოთეკა და კერძო მიწურ-

მოწერა. სოფლის მამული დაგირავებულია ტფ. სათავად აზნაურო ზანკში. პირველ ივლისს 1908 წ. ამ მამულ ედო ბანკის ვალი 12,440 მან. 77 კაპ., ქალაქის სახლს მოკლე ვადიანი ვალი ნედრომკით 7178 მან. 72 კაპ., სულ 19,618 მან. 49 კაპ. ამ ვალს უნდა მიემატოს სახელმწიფო გადასახად და ქალაქისა ას თუმანზედ მეტი, ასე რომ ორი ათას ას თუმანზე მეტი ვალი დგებოდა. ესლავე რომ იკისროს წ. კ. საზოგადოებამ მემკვიდრეობა, ამბობდა კამისია, ამ ვალის გარდა უნდა იკისროს კერძო ვალეებიც ვექსილებით. ბ. ნ. ცხვედაძის ცნობით ილიას დარჩა ვალი 11,600 მან. და. ა. ფრიდლანდისა 2526 მ. მეტი.

ილიას კეთილ შემენილის მამულის გაყიდვით არაფერს დარჩება საზოგადოებას, რადგან იგი მდარეა და დესეტინაზედ ადგილობრივი გლეხები 25 მანეთზედ მეტს ვერ მისცემენ, ასე რომ ეს ფული სულ ვალს მოუნდება. ვალს გადარჩება ისე მკირე რამ, რომ სათვალავში არაა მისაღები. ტფილისის ილიას სახლი ხომ შემოსავალს არ ზოგვეკმს, რადგან თუ წ. კ. საზოგადოება დაეპატრონება მას, რაიმე კულტურული დაწესებულება უნდა მოაწყოს იქ და იმასაც ხომ ხარჯი უნდა, ხოლო ვალი სახლისა ვალადვე დარჩება

კამისიის აზრით, ილიას სურვილის განსახორციელებლად, რომ მისი ბიბლიოთეკა და მიწერ-მოწერა წ. კ. საზოგადოების ხელში გადავიდეს, ერთად ერთი გზა იყო, ეს ის გზა გახლავთ, თუ კნ. ოლღა ჭავჭავაძე თავის საკუთარ მამა-პაპეულ მამულს ს. გურამიან-კარში დაუთმობდა წ. კ. საზოგადოებას საკუთრებად. ეს მამული ზომით 286 დეს. 690¹, საყენია, ძვირფასია, შიგაა აშენებული სამ-სართულიანი ქვითკირის სახლი ბალით, წინავენახით, ცემენტის აუზით, შშვენიერის წყაროთი და საოჯახო ქვითკირის შენობებით. პირველ ივლისს 1908 წ. ამ მამულს ბანკის ვალი ჰქონდა ნედრომკებით 20,365 მან. 32 კაპ., ხოლო როგორც შემდეგ აღმოჩნდა ორას თუმანამდე კიდევ ნედრომკა სახელმწიფო და საერობო გადასახადისა.

77 X

კამისიის აზრით ამ მამულის ლიკვიდაცია—მარტო ვენახებისა და სახნავისა მოსწყვეტდა საკუთარ ვალსაც და ქალაქის სახლის ვალსაც, ასე რომ წ. კ. საზოგადოებას ლიკვიდაციის შემდეგ უნდა დარჩენოდა უფალოდ ქალაქის სახლი, სოფლის სახლი ბალით, წინა ვენახით და პატარა ტყით, დაახლოვებით 164 დესეტინა. კამისიის ფიქრით ეს კამბინაცია ადვილი ასასრულებელია, უკეთუ კნენინა ოღლა სიცოცხლეშივე დაუთმობს წ. კ. საზოგადოებას საკუთრებად თავის მამა-პაპეულ მამულს. აქ მოყვანილ კამისიის აზრს ხელი მოაწერეს: გ. რცხილაძემ, ვ. ბერელაშვილმა, შ. დედაბრიშვილმა და ა. ყიფშიძემ.

წ. კ. საზოგადოებამ მოისმინა კამისიის აზრი 8 მაისს 1908 წ. და დაადგინა: „მიღებულ იქმნას ანდერძის განსახილველად ამორჩეულ კამისიის მოხსენება და მოხსენების თანახმად კნ. ოღლა ქვეყნადესთან მოლაპარაკება მიენდოს ნ. ცხვედაძეს, ა. ყიფშიძეს და შ. დედაბრიშვილს“.

18 მაისს 1908 წ. ამორჩეულნი პირნი ეახლნენ კნ. ოღლას არტურ ლეისტან ერთად. კნენინამ წერილობით გამოსთქვა თვისი თანხმობა კამისიის აზრისა, ხოლო დაუმატა, რომ წ. კ. საზოგადოებამ დაუთმოწეს ერთი დესეტინა ზედაძნის მონასტერს. მოციქულებმა მოახსენეს კნენინას, რომ ერთის მაგიერ ორს დესეტინას ვაჩუქებთ მონასტერს თქვენის სახელითო.

18 მაისს 1908 წ. გამგეობის წევრმა ა. ყიფშიძემ მოახსენა გამგეობას, რომ ივნისში საჯარო ვაქრობით იყიდება ტფ. სათაყვად-აზნაურო ბანკში კნ. ოღლას და ილიას უძრავი მამულებიო. გამგეობამ დაადგინა: „შეიძინოს წ. კ. საზოგადოებამ თავის სახელობაზედ კნ. ოღლას მამული ს. გურამიანთ-კარში და ილიას სახლი ტფილისში. ამ დადგენილობის აღსრულება მიენდოს გამგეობის წევრს ა. თ. ყიფშიძეს, რისთვისაც უკანასკნელს მიეცეს კანონიერი ვეჭილობა. ამასთანავე გამგეობამ გადასდო ილიას ფონდიდან 2000 მან. მამულების ან საჯარო ვაქრობით შეძენისთვის, ან პირდაპირ ბანკიდან სასყიდლოდ

(დადგენილება გამგეობისა: 19 ივნისისა და 4 ივლისისა 1908 წ.) საჯარო ვაჭრობის დროს აღმოჩნდა, რომ ა. თ. ფრიდონოვს აღებული ჰქონდა ილიაზე აღმასრულებელი ფურცელი 2526 მან. და აპირებდა ვაჭრობით დაენარჩუნებინა ილიას სახლი. გამგეობის წევრთ გრ. რცხილაძემ და ა. ყიფშიძემ ფრიდონოვს ხელ-წერილი მისცეს, რომ ვალს გადაუხდინებდა ა. ფრიდონოვს ალარ ინება ტორგებში შესვლა. ტუთავად-აზნაურობამ ასესხა წ. კ. საზოგადოებას ორასი თუმანი უსარგებლოდ და გამგეობამ ჩააბარა ფრიდონოვს. **ივლისის პირველ რიცხვებში 1908 წ.** საჯარო ვაჭრობა დასრულდა ტუთ. სათავად-აზნაურო ბანკში და კნ. ოლღასეული მამული სოფ. გურამიანთ-კარში და სამსართულიანი სახლი და აგრედვე ტფილისის სახლი ანდრიას ქუჩაზედ დარჩა საკუთრებად ბანკს, საიდანაც წ. კ. გამგეობის ვეჟილმა შეიძინა ქ. შ. წ. კ. საზოგადოების საკუთრებად. **ივლისის 15-ს 1908 წ. ბანკის რწმუნებულმა თ. ნ. დ. ერისთავმა ჩააბარა საგურამოს კნ. ოლღასეული მამული გამგეობის ვეჟილს ა. ყიფშიძეს და მაშასადამე ამ დღიდან იგი ითვლება ქ. შ. წ. კ. საზოგადოების საკუთრებად. გამგეობამ იკისრა ბანკის ვალი ნედლომკეპით, **ორ-პირი დამტკიცების ხარჯი** და სახელმწიფო გადასახადები. ბედ წარადგინა 700 მან. უსაღსრობის გამო გაკიანურდა ნასყიდობის ქალაღღის შედგენა, იგი შესდგა მხოლოდ 6 მარტს 1910 წ. ნასყიდობის ქალაღღი დაუჯდა წ. კ. გამგეობას 989 მან. 60 კაპ. ამ ჟამად სოფღღის მამულს ადევს გრძელ ვაღღიანი **სესხი—18,500 მან.** ყოველ წელიწადს ბანკში შესატანია 1110 მან., სახელმწიფო გადასახადი 68 მან. 70 კაპ. ბანკის მათისის საზოგადო კრებამ აპაღღია წ. კ. საზოგადოებას: ა) ბანკის ძველი ნედლომკეპი—1419 მან. 88 კაპ., ბ) ნედლომკეპი სახელმწიფო და საერო გადასახადისა—1689 მან. 97 კაპ. და გ) ხარჯი თავის სახელზედ დამტკიცებისა—890 მან. 17 კაპ., **სულ 4000 მან. 02 კაპ.****

II

შექსილის ვალი.

როგორც ზევით მოვიხსენიეთ, თ. ი. გ. ჯავჭავაძეს დარჩა ვექსილის ვალი 11,600 მან. და ა. ფრიდონოვის აღმასრულებელი ფურცელი 2526 მანეთისა. ეს ვალი იკისრა კნ. ოლღამ და წვრილ-წვრილად იხდიდა თავნის და სარგებელს, 15 ივნისამდე 1908 წ., ამ დღიდან ვალის გასტუმრება ნაწილ-ნაწილად და სარგებლის ძლევა იკისრა გამგეობამ შინაურის შეთანხმებით კნ. ოლღასთან. კნ. ოლღას იჯარით ჰქონდა აღებული აპეკიდან თვისის ძმის თ. ზაალ თადეოზის ძის გურამიშვილის ერთი მესამედი მამული, რომლის რაოდენობა უღრის 1999 დეს., წელიწადში 400 მანეთად. სარგებლობა ამ მამულით კნ. ოლღამ დაუთმო გამგეობას, რომ მისის შემოსავლით იხადოს ვექსილის ვალი. რადგან ვექსილების რიცხვი მრავალი იყო, სულ თორმეტი, და მათი გამოცვლა წელიწადში სამჯერ დიდს დროსა და შრომას თხოულობდა, ამისათვის გამგეობა იძულებული გახდა კიდევ ესესხნა ილიას ფონდიდან 3000 მანათი ვექსილის ვალის მოსაწყვეტად, იმ პირობით რომ საოპკუნო მამულის შემოსავლიდან ფონდს ეძლეოდეს 6% სარგებელი. 31 დეკემბერს 1910 წ. დარჩა გაუნაღებელი მხოლოდ ორი ვექსილი: ერთი აზოგო-დონის ბანკისა—2000 მან. და მეორე სახელმწიფო ბანკისა 1400 მან., სულ 3400 მ., პირველი ბანკი იღებს 8% სარგებელს, ხოლო მეორე 5¹/₂%-ს. სულ ორის წლის ნახევრის განმავლობაში 15 ივნისიდან 1908 წ. 31 დეკემბრამდე 1910 წ. ვექსილის ვალის სარგებელში და თავნის მოწყვეტაში—2725 მან. გარდა, აგრედვე ფონდის სარგებელში დაიხარჯა 3016 მან. 35 კაპ, სულ კი 5741 მან. 35 კაპ.

სააპეკო მამული კნ. ოღლას იჯარით ჰქონდა აღებული 1910 წლის 31 დეკემბრამდე, ხოლო პირველ იანვრიდან 1911 წ. ექვსის წლის ვადით აიღო იჯარით აპეკიდან წ. კ. გამგეობის ვეჟილმა საზოგადოების სახელზედ, წელიწადში 400 მან. იმელი უნდა ეთქონათ, რომ მამულის შემოსავალი ამ ექვსის წლის განმავლობაში საესებით მოსწყვეტავს როგორც ვეჟილის ვალს, აგრედვე სულ თუ არა, ნაწილს მაინც ტფ. თავად-აზნაურობის ვალისას. წ. კ. საზოგადოებას უფლება აქვს, იჯარის ქალაქის ძალით, ეს მამული კიდევ აიღოს იჯარით ექვსის წლის ვადით, პირველი ვადა რომ დასრულდება. იჯარის ქალაქი დაწერილია და შემოწმებული ნატარიუსის მიერ 21 ენკენის-თვეს 1910 წ.

III

ექსპლუატაცია სასოფლო მამულისა: საკუთრისა და სააპეკოსი.

სოფლის მამულები, ჩვენ რომ ჩაიბარეთ, ძრიელ მოუწყობელი იყო. ილიას ტრადიკულმა სიკვდილმა და აგრარულმა მოძრაობამ მეტად აწეწ-დაწეწა საქმე. დიდი სიფრთხილე, ტექტი და გამჭრაახობა იყო საჭირო, რომ მამულში ნორმალური წესი აღგვედგინა. შემოსავალი რიგზედ ვერ იკრებოდნა, ბანკისთვის კი დროზედ უნდა გვეძლია შესატანი. უფრო ძნელი იყო ვეჟილების ცვლა, თავნი ვალის ნაწილის მოწყვეტით და სარგებლის ძლევა. მეფუტკრე მასლოვს და ხუთს მოსამსახურეს ჯერ ერთი სმა და ქამა უნდოდა და მეორე ის, რომ მთელის წლის ჯამაგირი არა ჰქონდათ მიღებული.

მამულის მოსაფლელად მოვიწვიეთ სამსახურს გარეშე მყოფი პორუჩიკი ვლ. ა. ცაგარელი თვეში ხუთ თუმნად. ცაგარელმა დაჰყო მამულში მცირე ხანს, 15 ნოემბრამდე 1908 წ. ამის შემდეგ თვეშივე ხუთ თუმნად მოწვეულ იქმნა აგრონომი გ. ი. ჯანდიერი. რადგან საკუთარ მეურნეობას ვერ ვაწარ-

79

მოგებით უსაღსრობის გამო, საჭიროდ დაინახეთ მოსამსახურეთა შტატის შემცირება და მეფუტკრის დათხოვნა. ძველს მოსამსახურეებს ყველას გაუსწორდით, მასლოვს მიეცეთ 350 მან., ხოლო მოსამსახურეებს 1908 წელს 31 დეკემბრამდე 640 მან. 15 კაპ.

მოურავების ხელით მოვლა-პატრონობა მამულისა ძალიან ძნელი აღმოჩნდა. მოურავისა და მოსამსახურეთა ჯამაგირი და აგრედვე მათი სმა-ჰამა მძიმე ტვირთად აწვებოდა საზოგადოებას. სულ ცოტა წელიწადში დაიხარჯებოდა 1600—1700 მანათი. ამას გარდა მოურავი, რაც უნდა ცდილიყო, წმინდა შემოსავალს მამულისას ისეთს დროს ვერ მოიტანდა, როდესაც საჭირო იყო ვექსილების გამოსაცვლელად და ბანკში წირსადგენად. მოსამსახურეთა შტატის შენახვის ხარჯის თავიდან ასა ცილებლად და მოსასპობად იმ უხერხულობისა, რომელიც თანა სდევს მოურავის ხელით შემოსავლის მოგროვებას, საჭიროთ ესცანით ორთავ სოფლის მამულის იჯარით გაცემა.

ორთავე საგურამოს მამული იჯარით აიღო პროვიზორმა პ. ვ. სტაუგაიტისმა 1909 წ. 1 თიბათვეს ცხრა წლით და 7 თვით, წელიწადში 3000 მანათად. პირობა შინაურულად იყო შედგენილი, რადგან ნატარიუსის წესით არ მოხერხდებოდა პირობის დაწერა. მიზეზი ის იყო, რომ ამ დროს თვით წ. კ. საზოგადოებას საკუთრებად არ ჰქონდა შექმნილი კნ. ოლღასეული მამული კანონიერის წესით, რადგან ნასყიდობის ქალაქი გაკეთდა მხოლოდ 6 მარტს 1910 წ. მეორე მიზეზი ის იყო, რომ სააპეკუნო მამული იჯარით კნ. ოლღას ჰქონდა აღებული და ვადა უთავდებოდა 31 დეკემბრის 1910 წ. და მოკლე ვადით არენდატორი არ თანხმდებოდა მამულის იჯარით აღებას.

ამ მიზეზების გამო საგურამოს მამულები წესიერად შედგენილის ქალაქით ვერ გავეცით იჯარით. როცა შესაფერი დოკუმენტები შევიძინეთ, იჯარის ქალაქდებიც ნატარიუსთან გაკეთდა. წ. კ. ს. საკუთარი მამული აიღო იჯარით პროვი-

ზორმა სტატუგაიტისმა 1 ივლისს 1910 წ., ხოლო სააპეკო მამუ-
მული აგრონომმა ჯანდიერმა 6 ნოემბერს 1910 წ. ვადა
პირველის იჯარისა იწყობა 1 ივნ. 1910 წ. და თავდება 1
იენისს 1912 წ. იჯარის ფასი პირველ წელწადს 1000 მან.,
ხოლო მეორე წელს 1300 მან., და შემდეგ წლებშიაც იგივე
1300 მან. ჯანდიერის იჯარა იწყობა 1 იანვარს 1911 წ.,
იჯარის ფასი პირველ წელწადს 1300 მან., ხოლო შემდეგში
1700 მან. იჯარის დაკლება გამოიწვია იმ გარემოებამ, რომ
1909 წელს დიდი გვალვა იყო, ხოლო 1910 წ. სამჯერ სე-
ტყვამ დაჰკრა საგურამოს და მთლად გააოხრა ვენახები. რამ-
დენად იკლო ვენახების მოსავალმა 1910 წ. სეტყვის გამო,
სჩანს იქიდან, რომ 20--25 საპალნეს მაგიერ მოუვიდა იჯარ-
ადარს მხოლოდ 6 საპალნე ღვინო.

IV

ფულის ანგარიში

15 ივლისი 1908 წ.—31 დეკემბერი 1910 წ.

ორ წელწადს ნახევარში ორთავე სოფლის მამულიდან შემო-
ვიდა 8252 მან. 26 კაპ. (1908 წ.—2331 მან. 36 კაპ.,
1909 წ.—3190 მან. 90 კ. და 1910 წ.—2730 მანათი.
სულ 8252 მანათი 26 კაპე.

ილიას ფონდიდან ვისესხეთ 6000 მან. და ტფ. გუბერ-
ნიის თავად-აზნაურობისაგან 2000 მან. მაშასადამე საანგარი-
შო პერიოდში—15 ივლისიდან 1908 წ. 31 დეკემბრამდე
1910 წ. წ. კ. საზოგმდოებას სულ შემოსვლია 16252 მან.
26 კაპ.

ამავე დროს დაიხარჯა: 1) ტფ. სათავად-აზნაურო ბანკს
—4720 მან. 96 კაპ. (სარგებელი ვალისა, 2) აპეკას—1000
მან. 75 კაპ., 3) ა. თ. ფრიდონოვს—2000 მან., 4) ნას-

ყოფილი ქალაქი—989 მან. კაპ. 60 კაპ., 5) ვექსილის ვალის სარგებელი, ამ ვალის ნაწილ-ნაწილ მოწყვეტა, სარგებელი ფონდიდან აღებულ სესხისა და ვექსილის ბლანკები—3016 მან., 35 კაპ., 6) ერთბაშად გასტუმრება ექვსის ვექსილის ვალისა—2725 მან., 7) სახელმწიფო ხარჯის დარჩენილი გადასახადი—221 მან 64 კაპ., 8) ჯამაგირი მამულის გამგეს ვლ. ა. ცაგარელს—275 მან., 9) ჯამაგირი აგრონომ გ. ი. ჯანდიერს 250 მან., ჯამაგირი მეფუტკრე მასლოვს (350 მან.), მოსამსახურეებს (640 მ. 15 კ.), საზღოობა მოსამსახურეებისა და სხვა წვრილმანი ხარჯი მამულის გამგეობისა მოურავების დროს, სულ 1623 მან. 95 კაპ. და 11) წვრილმანი ხარჯი (დაზღვევა კნ. ოლლას ქონებისა, პლანის პირი, ნატარიუსებს) 185 მან. 07 კაპ., სულ—17,008 მან. 32 კაპ. ამ გვარად ხარჯმა გადააქარბა შემოსავალს 756 მანათით და 6 კაპეიკით. ეს ზედ მეტი ხარჯი აქვს გაწეული გამგეობის წევრს ა. ყიფშიძეს.

1911 წლის ხარჯთ-აღრიცხვა.

მოსალოდნელი შემოსავალი:

1) იჯარა საკუთარის მამულისა	1150 მან.
2) სააპეკო მამულისა	1300 —
სულ	<u>2450 მან.</u>

მოსალოდნელი ხარჯი:

ა) ვექსილის ვალის მოწყვეტა	600 —
ბ) ბლანკები და სარგებელი	224 —
გ) აპეკას იჯარა	400 —
დ) ტფ. სათავად-აზნაურო ბანკს	1110 —
ე) საერობო და სახელმწიფო გადასახადი	68 — 70 კ.
ვ) წვრილმანი და მოულოდნელი ხარჯი	<u>47 — 30 —</u>
სულ	2450 მან.

1912 წელს შემოვა სააპეკო მამულიდან 1700 მან., ხოლო საკუთარის მამულიდან—1300 მან., სულ 3000 მან. ეს შემოსავალი დაჰფარავს ჩვეულებრივს ხარჯს 2450 მან., ხოლო ზედ მეტი 550 მან. გაისტუმრებს ფონდის ვალის სარგებელსა პირველ ივლისიდან 1910 წელს პირველ იანვრამდე 1912 წ.—513 მან. აღსანიშნავი აქ მხოლოდ ისაა, რომ 1912 წელსაც მამულის წმინდა (37 მან.) შემოსავლიდან ვერ დაიფარება გამგეობის წევრის ა. ყიფშიძის მიერ გაწეული ხარჯი, რომელიც, როგორც ზემოდ იყო აღნიშნული, უდრის 756 მანათს და 6 კაპეკს.

ვ ა ლ ე ბ ი

მამულის მოსაწყობად და საქმის კალაპოტში ჩასაყენებლად, აგრედვე ვექსილის ვალის ნაწილის გადასახდელად წ. კ. ს. გამგეობა იძულებული გახდა ვალი აეღო. აი მათი რაოდენობა:

ა) ილიას ფონდისა	6000 მან.
ბ) ტფ. გუბ. თავად-აზნაურობა	2000 —
სულ	<u>8000 —</u>

ამას გარდა გასასტუმრებელია:

ა) აზოვო-დონის ბანკისა	2000 მან.
ბ) სახელმწიფო ბანკისა	1400 —
ვ) ა. ფრიდონოვისა	526 —
სულ	<u>3926 —</u>

სულ კი მოსაშორებელია 11,926 მან; თავად-აზნაურობის ვალი უსარგებლოა, სახელმწიფო ბანკი გვახდევინებს $5\frac{1}{2}\%$, აზოვო-დონის ბანკი— 8% , ილიას ფონდი 6% . ა. ფრიდონოვი სარგებელს არ იღებს და თუ 200 მან. მივცემთ, სრულიად დაკმაყოფილდება.

ტფილისის ილიასეული სახლი.

წ. კ. საზოგადოების გამგეობამ ვერ მოახერხა ქალაქის ილიასეული სახლის დამტკიცება თავის საკუთრებად ისე, როგორც დაიმტკიცა ჯნ. ოლღა ჭავჭავაძის მამული ს. გურამიანთ-კარში. მიზეზი ამისა ისაა, რომ სახლი მეტის-მეტად დავალიანებული იყო და საღსარი არ მოეპოვებოდა გამგეობას ამ ვალების მოსაწყვეტად. ტფ. სათავად-აზნაურო ბანკის გამგეობა დასთანხმდა, 1908 წ. ივლისის თვეში, მოეყიდნა ჩვენის საზოგადოებისთვის ეგ სახლი, ხოლო უნდა გვეყისრა თავნი ვალი 6000 მან. (მოკლე ვალიანი სესხი), „ნედლომკები“ 1,865 მან. 60 კაპ. და ორპირი დამტკიცება, რაც დაჯდებოდა არა ნაკლებ ასის თუმნისა, სულ მაშასადამე 8865 მან. 60 კაპ. ამას გარდა სახლს ედო ქალაქის „ნედლომკები“ 250 მან.

ბანკის პირობანი შევიწყნარეთ და შეუდექით საქმეს, ბედ შევიტანეთ 300 მან.. გადავიხადეთ 1908 წ. მეორე ნახევრის ბანკის ხვედრი—254 მან 40 კაპ., 1909 წ. პირველ ნახევრისა—176 მან. 5 კაპ., ამავე წლის მეორე ნახევრისა 330 მან. 91 კაპ., სულ 1061 მან. 36 კაპ. სახლს შემოსავალი არა ჰქონდა და მძიმე ტვირთად დააწვაა მ.მულეების ბიუჯეტს ასეთი ხარჯი. მართალია ქალაქის გამგეობამ გვაპატივა 250 მან. და ტფ. თავად-აზნაურთა ბანკის 1910 წ. საზოგადო კრებამ „ნედლომკა,“ და სხვა ხარჯები, 2564 მან. 58 კაპ., მაგრამ მაინც შეუძლებელი გახდა სახლის შეძენა საკუთრებად. 1910 წლის ზაფხულის **ნიაღვრებმა საშინლად დააზარალა** სახლი, ისე რომ მართო შეკეთებაზედ წავიდოდა არა ნაკლებ ასის თუმნისა. განძრახული იყო ამ სახლში მუზეუმი გაგვემართა და რაკი მუზეუმის მოწყობა არ მოხერხდა, მეტი გზა არ იყო, ამ სახლის სყიდვაზედ ხელი უნდა აგველო.

ფრიად სამწუხაროა, რომ ილიასეულ სახლს თავს ვანებებთ უსაღრობისა გამო, მაგრამ აუცილებელი გახდა თავის დანებება. 1910 წ. ენკენისთვეში გამგეობამ განიხილა მოხსენება თავის წევრის ა. ყიფშიძისა და ამ საგნის შესახებ დადგინა: უარი სთქვას სახლის შექმნაზედ. გამგეობამ ეს ამბავი აუწყა ტფ. სათავად-აზნაურო ბანკის გამგეობას და თან სთხოვა-ნუ გაპყიდის სხვაზედ ილიასეულ სახლს ჯერ-ჯერობით, ვიდრე ქ. შ. წ. კ. საზოგადოების მომავალი საზოგადო კრება არ გამოსთქვამს თავის აზრს-იყიდოს თუ არა ილიასეულ სახლიო. უკეთუ საზოგადო კრება ჩვენის საზოგადოებისა ისურვებს ამ სახლის შექმნას, მაშინ საჭიროა გამოსძებნოს წყაროც, თუ საიდან მოიშოროს ვალი და გასწიოს ხარჯი დაძაბუნებულ შენობის შესაკეთებლად.

ილიას ბიბლიოთეკა და კაბინეტის სრული მოწყობილობა წ. კ. საზოგადოების გამგეობამ წარსულ შემოდგომაზედ გამოიტანა თავის მუზეუმში და დროებით ეს ნივთები ინახება ტფ. ქართულ გიმნაზიის შენობაში.

გამგეობის წევრი ა. ყიფშიძე

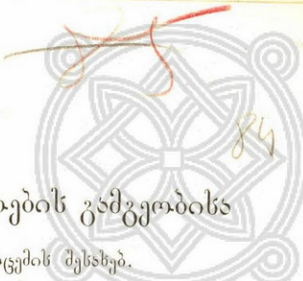

მ ო ხ ს ე ნ ე ზ ა

ქ. შ. წერბ-კითხვის გამავრც. სასოგადოების გამგეობისა

ქართულ-რუსულ-ფრანგულის ლექსიკონის გამოცემის შესახებ.

84

ქართულ-რუსული ლექსიკონი დ. ჩუბინაშვილისა დღეს სრულდებით აღარ იზოგება და ამნაირად დაქმნაფილებელი რჩება ის მოთხოვნილება, რომელსაც ის ამაჟამოფილებდა. მართალია, გვაქვს სრულ ლექსიკონი—საბა ორბელიანისა—, მაგრამ ის ძალიან მოკლეა და ჩუბინაშვილის ლექსიკონის სიკრობას ვერ ვასწევს. ამ გარემოებამ აიძულა გამგეობა შესდგომოდა ზრუნვას ლექსიკონის გამოცემათაის. საქმის განხილვის შემდეგ გამგეობა იმ აზრისა შეიქნა, რომ ჩუბინაშვილის ლექსიკონის ხელახლა გამოცემა აღარ შეიძლებოდა. ის სხვა წაკლულებანებთა გარდა არც სრულია მასალის მხრით. იმის ამოსრვევად, თუ როგორ შემდგარიყო ახალი ლექსიკონი, გამგეობამ მოიწვია 15-მდე ვარემ პირი და სთხოვა მათ გამოეთქვათ თაიანთ აზრი. საგნის განხილვის შემდეგ მოწვეულთ პირთა უმეტესობამ დასცნა აზრი, რომ საჭიროა შესდგეს ახალი ლექსიკონი, რომელიც უნდა იყოს ჩუბინაშვილის ლექსიკონის მინაგვარი იმ განსხვავებით, რომ აცილებულ იქნას მისა შეცდომები და შეესებულ იქნას ახალი მასალით. ამას გარდა საჭიროდ იქნა ცნობილი, რომ ლექსიკონი იყოს სამენუელი—ქართულ-რუსულ-ფრანგული. რაც შეეხება კითხვას, თუ ვის უნდა მიწოდებოდა ლექსიკონის შედგენა ამ სახით, უმეტესობამ საუმაჯობესოდ სცნო, რომ რედაქტორობა დაჰკისრებოდა ერთს კაცს, რომელიც მანამ მხოლოდდ მიიწვევდა ვისაც საჭიროდ დაინახავდა.

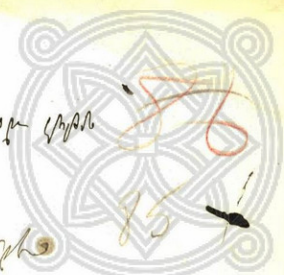
მოწვეულ პირთა უმეტესობის აზრის თანახმად, გამგეობამ საჭიროდ მიიჩნია ქართულ-რუსულ-ფრანგულის ლექსიკონის გამოცემა, რადენადაც შეიძლებოდა მალე, რომ დაქმნაფილებინა მოთხოვნილება. ეს მოთხოვნილება კი მეტად საპატოა. ასეთი ლექსიკონი საჭიროა ერთის მხრით ქართველთათვის, მეორე მხრით უცხოთათვის. როგორც ძველს მწერლობაში, ისე ახალში და სახალხო ნაწარმებში ქართველს მკითხველს ხელდება ბლომად იმისთანა სიტყვები, რომელთა მნიშვნელობა არ ესმის. ამტომ ახალი ლექსიკონი უნდა შეიცავდეს ყველა იმ სიტყვების განმარტებას, რომელნიც კი ნახმარნი არიან, როგორც დაბეჭდილს ნაწერებში, ისე ხელთნაწერებში, რომელნიც საკმაოდ ცნობილნი არიან და დღეს თუ ხვალ უნდა დაბეჭდილ იქმნენ (მაგალ. როსტომიანი, ვახტანგის სამართლის წიგნი და სხ.) სიტყვათა მნიშვნელობის განმარტება, ცხადია, ქართულად უნდა იყოს, მაგრამ ვრცელი კი არ იქნება და არც სამოწმებელი ციტატები იქნება მოყვანილი, გარდა ზოგიერთის შემთხვევებისა, როდესაც განმარტება ცოტაც არის საეჭვო იქნება. ქართულად სიტყვების განმარტების გარდა, იქნება მათი განმარტება აგრეთვე რუსულის და ფრანგულის სიტყვების საშუალებით. ეს საჭიროა როგორც იმ ქართველთათვის, რომელნიც რუსულს და ფრანგულს სწავლობენ, ისე იმ უცხოთათვის, რომელნიც ქართულს სწავლობენ ამ ენათა დახმარებით.

ასეთი გამგეობის აზრი ქართულ-რუსულ-ფრანგულის ლექსიკონის გამოცემის შესახებ და, თუ საზოგადო კრება მოიწოდებს ამ აზრს, გამგეობა შეუდგება მის განხორციელებას.

მაგრამ არის კიდევ მეორე მხარე ამ კითხვისა, რომელიც აგრეთვე უნდა განხილულ და მოწონებული იქნას საზოგადო კრების მიერ. საქმე ის არის, რომ საზოგადოებას არა აქვს თავისუფალი თანხა მსხენულის ლექსიკონის გამოსაცემად. რადგან ამ საქმის განხორციელება გამგეობას მტად სასარგებლოდ და საჭიროდ შეიჩნია, ამიტომ იგი ფიქრობს, რომ ხარჯის დასაფარავად შესაძლებელი იქნება ვისმომო სავანებო. თანხებითგან საჭირო ფული იმ პირობით, რომ გამოცემის შემოსავალი უბრუნდებოდეს თანხებს, ვიდრე მთლად არ გადაიხდება ვალი. რადენადაც შესაძლებელი იყო, გამგეობამ იანგარიშა თუ რა ხარჯი მოუვიდოდა ლექსიკონის გამოცემაზე (2000 ტ. ჩუბინაშვილის ლექსიკონის ფორმატის 1500 გვერდი) და დაადგა იმ აზრს, რომ ამ საქმისთვის დასაჭირდება 8323 მანეთითგან 10948 მანეთამდე და ამნაირად ცალი დაჯდება 4 მ. 17კ.—5 მ. 43კ.

ამნაირად, თუ ლექსიკონის გამოცემა მოწონებული იქნება, საზოგადო კრებამ უნდა ნება დაართოს გამგეობას, რომ საჭირო ხარჯის გასაწევად ისესხოს ფული იმ თანხებითგან, რომელითაგანაც შესაძლებელი დაინახავს, მოხსენებულის პირობით.

на 1-го числа, в котором 1911 года (всего 1911)
21 января.

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...
9. ...
10. ...
11. ...
12. ...
13. ...
14. ...
15. ...
16. ...
17. ...
18. ...
19. ...
20. ...
21. ...
22. ...
23. ...
24. ...
25. ...
26. ...
27. ...
28. ...
29. ...
30. ...
31. ...
32. ...
33. ...
34. ...
35. ...
36. ...
37. ...
38. ...
39. ...
40. ...
41. ...
42. ...
43. ...
44. ...
45. ...
46. ...
47. ...
48. ...
49. ...
50. ...
51. ...
52. ...
53. ...
54. ...
55. ...
56. ...
57. ...
58. ...

30 ...
31 ...
32 ...
33 ...
34. ...
35 ...
36 ...
37 ...
38 ...
39 ...
40 ...
41 ...
42 ...
43 ...
44 ...
45 ...
46 ...
47 ...
48 ...
49 ...
50 ...
51 ...
52 ...
53 ...
54 ...
55 ...
56 ...
57 ...
58 ...

- 59. *[Handwritten text]*
- 60. *[Handwritten text]*
- 61. *[Handwritten text]*
- 62. *[Handwritten text]*
- 63. *[Handwritten text]*
- 64. *[Handwritten text]*
- 65. *[Handwritten text]*
- 66. *[Handwritten text]*
- 67. *[Handwritten text]*
- 68. *[Handwritten text]*
- 69. *[Handwritten text]*
- 70. *[Handwritten text]*
- 71. *[Handwritten text]*
- 72. *[Handwritten text]*
- 73. *[Handwritten text]*
- 74. *[Handwritten text]*
- 75. *[Handwritten text]*
- 76. *[Handwritten text]*
- 77.
- 78.
- 79.
- 80.
- 81.
- 82.
- 83.
- 84.
- 85.
- 86.
- 87.
- 88.
- 89.

Handwritten text in a cursive script, possibly a name or title, located on the left side of the page.

Handwritten text in a cursive script, possibly a name or title, located in the upper middle section of the page.

88

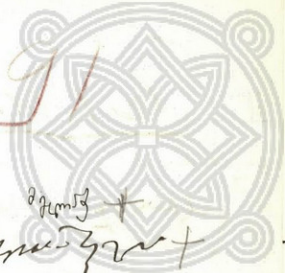

на 5го числа, куд... 1911г. 24 января.

- 1. ... +
- 2. ... +
- 3. ... +
- 4. ... +
- 5. ... +
- 6. ... +
- 7. ... +
- 8. ... +
- 9. ... +
- 10. ... +
- 11. ... +
- 12. ... +
- 13. ... +
- 14. ... +
- 15. ... +
- 16. ... +
- 17. ... +
- 18. ... +
- 19. ... +
- 20. ... +
- 21. ... +
- 22. ... +
- 23. ... +
- 24. ... +
- 25. ... +
- 26. ... +
- 27. ... +
- 28. ... +
- 29. ... +
- 30. ... +

- 31. ... +
- 32. ... +
- 33. ... +
- 34. ... +
- 35. ... +
- 36. ... +
- 37. ... +
- 38. ... +
- 39. ... +
- 40. ... +
- 41. ... + ?
- 42. ... +
- 43. ... +
- 44. ... +
- 45. ... +
- 46. ... +
- 47. ... +
- 48. ... +
- 49. ... + ?
- 50. ... +
- 51. ... + ?
- 52. ... +
- 53. ... +
- 54. ... +
- 55. ... +
- 56. ... +
- 57. ... +
- 58. ... +
- 59. ... +
- 60. ... +

99

59

Таблица 23

- 1) Дирекция - 58 - 1
- 2) Заключенные - 54 - 5
- 3) Личный - 49 - 10
- 4) С. группа - 39 - 20
- 5) Р. группа - 57 - 2
- 6) Ум. заключенные - 48 - 11
- 7) Спец. группа - 50 - 9
- 8) Л. группа - 35 - 24
- 9) Ш. заключенные - 39 - 20
- 10) Личный - 52 - 7
- 11) Ум. группа - 56 - 3
- 12) М. группа - 42 - 17

Всего - 49 - 10
 из них - 37 - 22
 в том числе - 46 - 13

- Забранено
- 1. Ум. группа - 42 - 17
  - 2. Спец. группа - 44 - 15
  - 3. Личный - 43 - 16
  - 4. Ш. группа - 44 - 15

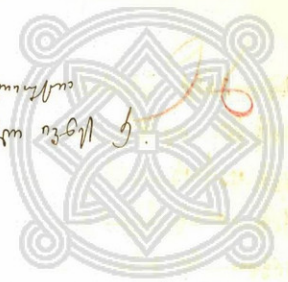

1. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է

2. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է
2. Գրքերու արդի ուղիք է
3. Գրքերու արդի ուղիք է
4. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է

2. Գրքերու արդի ուղիք է

3. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է
2. Գրքերու արդի ուղիք է
3. Գրքերու արդի ուղիք է
4. Գրքերու արդի ուղիք է
5. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է

2. Գրքերու արդի ուղիք է

3. Գրքերու արդի ուղիք է

4. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է

2. Գրքերու արդի ուղիք է

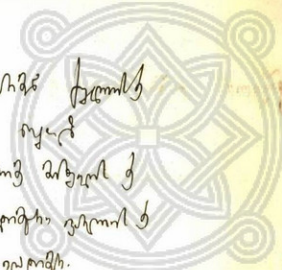
3. Գրքերու արդի ուղիք է

4. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Գրքերու արդի ուղիք է

~~1. Գրքերու արդի ուղիք է~~

1. Գրքերու արդի ուղիք է

1. Բարձրագույն դասը
2. Բարձրագույն դասը
3. Բարձրագույն դասը
4. Բարձրագույն դասը
5. Բարձրագույն դասը

1. Բարձրագույն դասը
2. Բարձրագույն դասը
3. Բարձրագույն դասը
4. Բարձրագույն դասը
5. Բարձրագույն դասը
6. Բարձրագույն դասը
7. Բարձրագույն դասը
8. Բարձրագույն դասը

138
113

1. Բարձրագույն դասը

1. Բարձրագույն դասը
2. Բարձրագույն դասը
3. Բարձրագույն դասը

~~Բարձրագույն դասը~~
~~Բարձրագույն դասը~~
~~Բարձրագույն դասը~~

1. Բարձրագույն դասը
2. Բարձրագույն դասը
3. Բարձրագույն դասը
4. Բարձրագույն դասը
5. Բարձրագույն դասը
6. Բարձրագույն դասը

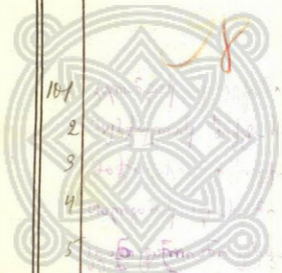
Բարձրագույն դասը

41 Կանոններ ուղղակի կենդանի
 42 Տիկոնի շնորհ
 43 Նորաբանի որոնք
 44 Գործարարի արժեք
 45 Գործարարի արժեք
 46 Գործարարի արժեք
 47 Գործարարի արժեք
 48 Կանոնները շնորհ
 49 Կանոնները շնորհ
 50 Կանոնները շնորհ
 51 Կանոնները շնորհ
 52 Կանոնները շնորհ
 53 Կանոնները շնորհ
 54 Կանոնները շնորհ
 55 Կանոնները շնորհ
 56 Կանոնները շնորհ
 57 Կանոնները շնորհ
 58 Կանոնները շնորհ
 59 Կանոնները շնորհ
 60 Կանոնները շնորհ

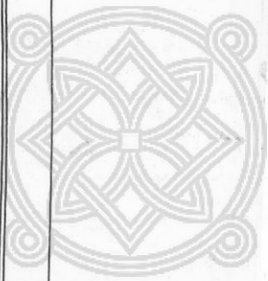
61 Կանոնները շնորհ
 62 Կանոնները շնորհ
 63 Կանոնները շնորհ
 64 Կանոնները շնորհ
 65 Կանոնները շնորհ
 66 Կանոնները շնորհ
 67 Կանոնները շնորհ
 68 Կանոնները շնորհ
 69 Կանոնները շնորհ
 70 Կանոնները շնորհ
 71 Կանոնները շնորհ
 72 Կանոնները շնորհ
 73 Կանոնները շնորհ
 74 Կանոնները շնորհ
 75 Կանոնները շնորհ
 76 Կանոնները շնորհ
 77 Կանոնները շնորհ
 78 Կանոնները շնորհ
 79 Կանոնները շնորհ
 80 Կանոնները շնորհ

- 81 զսեմաճարտա ներու-մեմ
- 82 զաւելջսսս ցոսկի
- 83 կայկայսճարտա բարտա
- 84 իշսեմաճարտա նախնա
- 85 զիշնաճարտա նաչու-
- 86 բարտաճարտա սրու-
- 87 զիշնաճարտա նաչու-
- 88 կայկայսճարտա զու-նչ
- 89 զարտա-սճարտա ճիլիկ
- 90 զիւնաճարտա նախն-
- 91 զարտաճարտա բարտա
- 92 Միւճարտա սրու-մեմ
- 93 նաչու-մեմ ոգոն
- 94 իշնաչու-մեմ զու-նչ
- 95 իւնաճարտա զարտա-մեմ
- 96 զիշնաճարտա ունչն
- 97 նաչու-մեմ բարտա
- 98 կայկայս իշնաչու-մեմ
- 99 կայկայս իշնաչու-մեմ
- 100 զիշնաճարտա նաչու-մեմ

- 101 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 2 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 3 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 4 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 5 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 6 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 7 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 8 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 9 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 10 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 11 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 12 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 13 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 14 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 15 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 16 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 17 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 18 զիշնաճարտա նաչու-մեմ
- 19 զարտաճարտա նաչու-մեմ
- 120 զիշնաճարտա նաչու-մեմ

ստեղծել է ճանաչել
 մշտնջենի սցենարներ
 հիմնով ուղիներ
 կապիտալի շնորհի
 և անսովորական
 զարմանալի զարմանալի

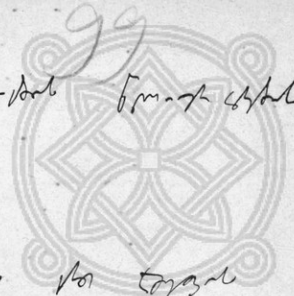

126

127

հոգիների պարտադրանք
 1958 թ.

Եւ Տահր Խնտոս Բիւ-ցոս
 Զ շրթ. Կր յոյն յար
 Կր ի Ե.
 Ոչ Եւ ի կր Եւ յոյն.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, including the words "Handwritten" and "Handwritten".

Handwritten text in the middle of the page, possibly a subtitle or a specific instruction.

Handwritten text below the middle section, possibly a list item or a continuation of the previous text.

Handwritten text starting with "Handwritten", possibly a section header or a specific instruction.

- 1) Handwritten
  - 2) Handwritten
  - 3) Handwritten
  - 4) Handwritten
  - 5) Handwritten
  - 6) Handwritten
  - 7) Handwritten
  - 8) Handwritten
  - 9) Handwritten
  - 10) Handwritten
- Handwritten

Handwritten text at the bottom of the list, possibly a concluding statement or a signature.

Handwritten text at the very bottom of the page, possibly a date or a final note.

1. Y. apst...
2. f...
3. ...

4. ...
5. ...

6. ...
7. ...

8. ...
9. ...

10. ...
11. ...

12. ...
13. ...

14. ...
15. ...

16. ...
17. ...

18. ...
19. ...

20. ...

100. ...
6. ...

7. ...
8. ...
9. ...

10. ...
11. ...

12. ...
13. ...

14. ...
15. ...

16. ...
17. ...

18. ...
19. ...

20. ...
21. ...

22. ...
23. ...

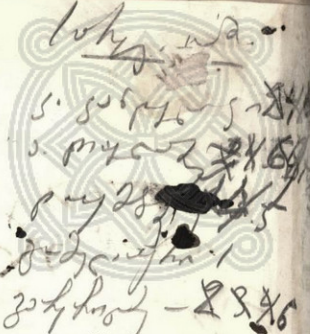
24. ...

100

15

Handwritten header text at the top left of the page.

- 1. ~~...~~ 245
- 2. ~~...~~ 245
- 3. ~~...~~ 24
- 4. ~~...~~ 2456
- 5. ~~...~~ 23
- 6. ~~...~~ 24567
- ~~...~~ 23
- ~~...~~ 1
- 15. ~~...~~ 1
- 3. ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 23
- ~~...~~ 2
- ~~...~~ 1

- 5. ~~...~~ 245
- 2. ~~...~~ 245
- ~~...~~ 245
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 2456
- 6. ~~...~~ 23
- ~~...~~ 2
- ~~...~~ 246
- ~~...~~ 23
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1

Handwritten text located below the circular stamp, possibly a signature or date.

- ~~...~~ 2
- 1. ~~...~~ 2
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1
- ~~...~~ 1

21 հոկտեմբեր

Լոճաբանական հիշատակագրություն.

1. Ձեռագրեր և արձանագրություններ Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1820-1830 թթ. —
2. Ձեռագրեր և արձանագրություններ Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1830-1840 թթ.
3. Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1840-1850 թթ.
4. Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1850-1860 թթ.
5. 1860-1870 թթ. Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին
6. Ձեռագրեր և արձանագրություններ Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1870-1880 թթ.
7. Ձեռագրեր և արձանագրություններ Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1880-1890 թթ.
8. Ձեռագրեր և արձանագրություններ Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1890-1900 թթ.
10. Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1911 թ. հոկտեմբեր
9. Ձեռագրեր և արձանագրություններ Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1900-1910 թթ.
11. Ձեռագրեր և արձանագրություններ Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1910-1920 թթ.
12. Ձեռագրեր և արձանագրություններ Երևանի քաղաքի և նրա շրջանի մասին 1920 թ.

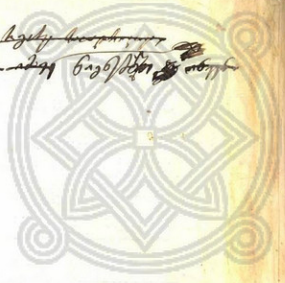

2020 2021. how much is just in 2020 2021
2020 2021. how much is just in 2020 2021

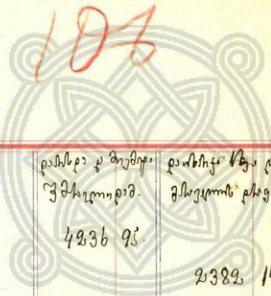

[Faint handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, including the word "Königliche"]

[A block of handwritten text in a cursive script, likely a letter or official document, written on lined paper. The text is somewhat faded and difficult to decipher but appears to be a formal communication.]

[Vertical handwritten text or a list of numbers along the right margin of the page.]

Խուցարանի և Խճարանի գրքերի քանակը:

1879 Վ.
 1880 Վ.
 1881-2 Վ.
 1883 Վ.
 1884 Վ.
 1885-7 Վ.
 1888 Վ.
 1889 Վ.
 1890 Վ.
 1891 Վ.
 1892 Վ.
 1893 Վ.
 1894 Վ.
 1895 Վ.
 1896 Վ.
 1897 Վ.
 1898 Վ.
 1899 Վ.
 1900 Վ.
 1901 Վ.
 1902 Վ.
 1903 Վ.
 1904 Վ.
 1905 Վ.
 1906 Վ.
 1907 Վ.
 1908 Վ.
 1909 Վ.
 1910 Վ.

Գրքերի և խճարանի քանակը	Գրքերի և խճարանի քանակը	Գրքերի և խճարանի քանակը	Գրքերի և խճարանի քանակը
4236	95.	2382	14.
5764	33.		
		1165	33.
		198	64.
2099	28.		
1736	37.		
2067	43.		
978	66.		
1302	09.		
4280	23.		
		1950	59.
		315	-
55	19.		
		2301	71.
978	58		
576	49.		
2036	42.		
1345	26		
556	27.		
		4360	66.
		1158	81.
5260	77.		
		5659	12.
		386	32.
		399	31.
		3331	71.
		2099	64.
2496	34.		
35767	66.	25708	98.

Վերջին տվյալները 1884-67 } 10058-68.
 Խճարանի - 1794-01.

Խճարանի և Խճարանի գրքերի քանակը (1910 Վ.)

3610000 107

~~275 = 7~~

~~143 = 4~~

26 + 2 = 28

X 26 + 2 = 28

~~26 + 2 = 28~~

~~26 + 2 = 28~~

~~26 + 2 = 28~~

X 26 + 2 = 28

~~26 + 2 = 28~~

~~26 + 2 = 28~~

~~26 + 2 = 28~~

~~26 + 2 = 28~~

6
1741
(601)

Handwritten text, possibly a signature or name, written in a cursive script.

Handwritten text, possibly a date or a list of items, written in a cursive script. Includes the number (102) and the year 1927.

601
Handwritten text and a stamp at the bottom of the page, including the number 601 and some illegible markings.

ამ საბაზისი დასაბუთო შიდა

ფურცელი

В этом документе проведены

ხელისმწერის
Подпись

1135

108
27 x 32

Handwritten text at the bottom of the page, appearing to be a signature or a set of notes, written in a cursive script.

Handwritten text at the very bottom of the page, possibly a date or a reference number.